

بدون دستور، بازار سیمان تنظیم شد

روایت وزیر صمت از تجربه کار آمد عرضه سیمان در بورس کالا

۸ برنامه وزیر اقتصاد برای بازار سرمایه

■ حامی بازار سرمایه
مخالف سرسخت قیمت گذاری دستوری

**نظرسنجی از اقتصاددانان درباره مطالبات
اهالی بازار سرمایه از تیم اقتصادی دولت سیزدهم**

■ با آثار و گفتاری از:

علی رحمانی، محمدرضا ماجد، عباسعلی حقانی نسب، حسین خواجهوی
احسان رضاپور، حسین خزلی خرازی، امید قائمی و...

کشف قیمت، کشف واقعیت

■ پرونده نظام قیمت گذاری در دنیا و الزامات آن در ایران

■ تجربه های ناموفق قیمت گذاری، نظام قیمت گذاری در کشورهای همسایه

■ ریسک های سیستماتیک در قیمت گذاری، تاثیر نرخ ارز بر قیمت های کالایی و..

بزرگترین بورس بازار برق اروپا از نمای نزدیک

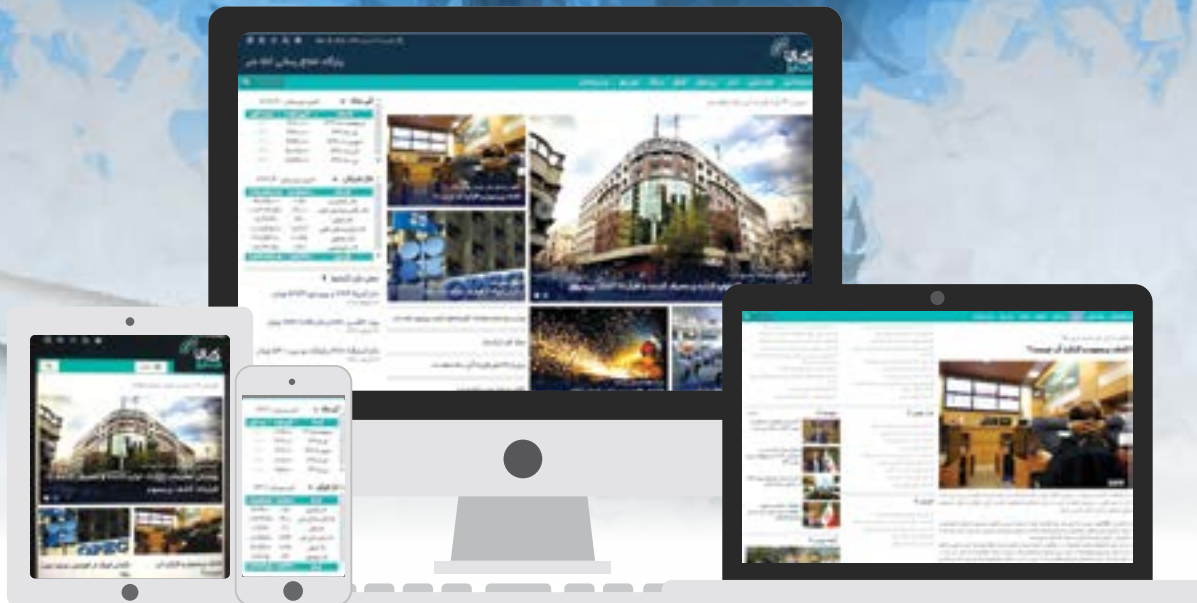
آشنایی با گروه بورس کالای نزدک او.ام.ایکس

افزایش ۱۰۳ درصدی ارزش معاملات بورس کالا

آمارها تا پایان مردادماه ۱۴۰۰ نویدبخش سالی پررونق هستند

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

aparat.com/imereport

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت کالاها در بازار قراردادهای آتی
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

دوماهنامه اختصاصی

شماره ۳۰ | مرداد و شهریور ۱۴۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

دوماهنامه اختصاصی

بورس کالا ■ مرداد و شهریور ۱۴۰۰ ■ شماره ۳۰

www.ime.co.ir

◀ صاحب امتیاز | شرکت بورس کالای ایران

◀ مدیرمسئول | حامد سلطانی نژاد

◀ زیر نظر شورای سردبیری

◀ همکاران این شماره |

◀ فرزانه تهرانی، مائده امینی، حمیدرضا محمدی
یزدان مرادی سودابه کیوان فر، طیبه مرادی
محسن نعمتی، نسیم بنائی، سیاوش ضرابی
امید امانی، نهاد علی بیگ زاده، هدا عربشاهی
عطیه لباف

◀ مدیر هنری و صفحه آرا | حمیدرضا خاتونی

◀ ویراستار | امید امانی

◀ چاپخانه | شرکت رواق روشن مهر

◀ نشانی | تهران، خیابان آیت الله طالقانی،

نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

◀ تلفن | ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲

◀ نمابر | ۸۸۳۸۳۰۰۰

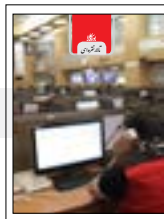
◀ نمای بازار

مسیر پر پیچ و خم ورود سیمان به بورس کالا..... ۱۲
عقبماندگی ۹۳ درصدی قیمت سیمان از نرخ تورم..... ۱۶
عرضه بورسی، پادزهر سود پنج هزار میلیاردی دلالتان سیمان..... ۱۸
سیمان ارزان ایران؛ نگرانی رقبای خارجی، شادمانی دلالتان داخلی..... ۲۰
آدرس غلط دلالتان سیمان علیه عرضه بورسی..... ۲۱
سیمان، طفل یتیم بازار مصالح ساختمانی..... ۲۳
سهم اندک سیمان در هزینه تمام شده ساختمان..... ۲۵
ناموازنه خطرناک عرضه و تقاضای مسکن..... ۲۶

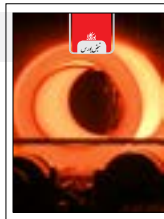
◀ تالار نقره ای

افزایش ۱۳ درصدی ارزش معاملات بورس کالای ایران..... ۲۸
بازار داغ ابزارهای مالی به روایت آمار..... ۳۲
ماراتن جذاب در معاملات مشتقه..... ۳۴

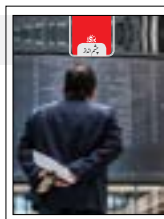
◀ نبض بورس

کنترل دستوری قیمت، راهکاری برای خودزنی..... ۳۶
نقض غرض بزرگ..... ۳۸
ضرورت کشف واقعیت در کشف قیمت..... ۴۲
کشف قیمت واقعی، تجربه موفق جهانی..... ۴۳
تجربه مشترک انگیزه خوب، خروجی بد..... ۴۵
آزیر خطر ریسک های سیستمی در بازارهای کالایی ایران..... ۴۷
جولان نرخ ارز در قیمت گذاری کالاها..... ۴۹
بازار سرمایه، ضامن کشف قیمت واقعی..... ۵۱
هدر رفت سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار یارانه انرژی در ایران..... ۵۳
برق؛ خدمت است یا کالا؟..... ۵۶

◀ چشم انداز

چشم انتظار پایان دخالت دولت در بورس..... ۶۰
حامی رونق بازار سرمایه، مخالف قیمت گذاری دستوری..... ۶۴
فرماندهی یکپارچه، یگانه امید بورس..... ۶۶
نگاه مثبت به سازوکار بورس کالا..... ۶۷
حمایت از بورس کالا، از وعده تا اجرا..... ۶۸

◀ بورس های جهانی

بزرگترین بورس بازار برق اروپا از نمای نزدیک..... ۷۰
زنگ خطر خشکسالی، بیخ گوش امنیت غذایی..... ۷۶
طلای سیاه در ستیغ دلتایی آفتاب تابستان..... ۷۸
مجمع عادی و فوق العاده سالانه بورس کالای ایران (تیر ماه ۱۴۰۰)..... ۸۰

تشریح کارنامه، اعلام برنامه

در مجمع بورس کالای ایران چه گذشت؟

مجمع عمومی عادی سالیانه و فوق العاده بورس کالای ایران، صبح سیزدهم تیرماه ۱۴۰۰ در محل سالن همایش های رازی برگزار شد و سهامداران با رای اکثریت، عملکرد این شرکت را مورد تایید قرار دادند و تقسیم سود ۱۵۰ ریالی و افزایش ۱۰۰ درصدی سرمایه شرکت را به تصویب رساندند؛ همچنین در این مجمع، اعضای جدید هیات مدیره بورس کالا از سوی سهامداران انتخاب شدند.

مدیرعامل بورس کالای ایران، گزارش صورت های مالی شرکت توسط حسابرس مستقل و بازرس قانونی، ارائه و اعلام شد که وضعیت مالی شرکت بورس کالای ایران و عملکرد مالی و جریان های نقدی آن برای سال مالی منتهی به ۳۰ اسفند

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»؛ در مجمع عمومی عادی سالانه بورس کالای ایران، پس از ارائه گزارش هیات مدیره برای سال مالی منتهی به ۳۰ اسفند ۱۳۹۹ و تشریح اهم اقدامات و عملیات توسعه ای بورس توسط حامد سلطانی نژاد

کالای ایران به سهامداران اشاره کرد و گفت: بورس کالای ایران به عنوان بزرگ‌ترین بازار متشکل کالایی و اوراق بهادار مبتنی بر کالای کشور در سال ۹۹ با شعار «جهش تولید» توانست ارزش کل معاملات خود را به رقم ۳۵۰ هزار میلیارد تومان ارتقا دهد که این افزایش بیش از ۱۰۰ درصدی نسبت به سال ۹۸ ناشی از معامله بیش از ۳۳ میلیون تن کالا و نشان‌دهنده عزم بلند این بورس در تداوم حرکت رو به جلو و سربلندی در مأموریت‌های محوله است.

وی افزود: علاوه بر این راه‌اندازی بسترها و ابزارهای معاملاتی جدید از جمله معاملات مناقصه، تالار حراج باز، تنوع‌بخشی به عرضه‌کنندگان و محصولات، ورود محصولات جدید کشاورزی به بازار گواهی سپرده کالایی و همچنین تقویت بازار مشتقه با راه‌اندازی معاملات آتی نقره به همراه آغاز به کار معاملات املاک و مستغلات، از جمله اقدامات توسعه‌محور بود که موجب گسترش محیط کسب‌وکار بزرگ‌ترین بورس کالایی کشور شد.

وی ادامه داد: در کنار توسعه‌های کمی و کیفی این بورس، تقویت جایگاه قانونی و استقلال ارکان بازار سرمایه در اقتصاد ملی از اتفاقات مثبت سال گذشته بود که این دستاورد را می‌توان مرهون حمایت اهالی بازار سرمایه و سایر فعالان اقتصادی و عزم نهادهای قانونی، دستگاه‌های اجرایی، نظارتی

۹۹، از تمام جنبه‌های با اهمیت، طبق استانداردهای حسابداری مطلوب است.

همچنین مجمع عمومی عادی سالیانه بورس کالای ایران، با تقسیم ۱۵۰ ریال سود به ازای هر سهم موافقت کرد. در مجمع عمومی عادی بورس کالای ایران، موسسه حسابرسی آزموده‌کاران نیز به عنوان حسابرس مستقل و بازرس قانونی و بازرس علی‌البدل موسسه حسابرسی ایران مشهود و دنیای اقتصاد به عنوان روزنامه رسمی کثیرالانتشار انتخاب شدند.

در مجمع فوق‌العاده صاحبان سهام نیز افزایش ۱۰۰ درصدی سرمایه شرکت از ۲۵۰ میلیارد تومان به ۵۰۰ میلیارد تومان به تصویب صاحبان سهام رسید. بدین ترتیب ۱۹۷ میلیارد تومان از مبلغ افزایش سرمایه از محل سود انباشته و ۵۳ میلیارد تومان آن از محل سایر اندوخته‌ها خواهد بود.

سهامداران همچنین در فرآیند انتخابات و رای‌گیری فولاد مبارکه، کارگزاری سی‌ولکس، فولاد خوزستان، ذوب‌آهن، کارگزاری بانک کشاورزی، تامین سرمایه تمدن و تاپیکو را به عنوان اعضای جدید هیات‌مدیره انتخاب کردند.

پیام هیات مدیره

حامد سلطانی‌نژاد در ابتدای سخنرانی خود در مجمع عمومی سالانه شرکت به پیام هیات‌مدیره بورس

و بنگاه‌های اقتصادی در عرضه یکپارچه زنجیره محصولات همچون فولاد در این بازار متشکل دانست.

مدیرعامل بورس کالای ایران ادامه داد: مجموعه اقدامات صورت‌گرفته، حاکی از نقش‌آفرینی و اثرگذاری بورس کالا در اقتصاد کشور به‌خصوص در برآورده کردن نیاز بخش‌های مختلف اقتصاد در کنار کارکردهای کشف قیمت رقابتی، کاهش هزینه‌های معاملاتی، تامین مالی، پوشش ریسک و در نتیجه رونق اقتصادی و جهش تولید است.

سلطانی‌نژاد افزود: تمامی دستاوردهای فوق در سایه الطاف خداوند متعال، نتیجه اعتماد و حمایت‌های سهامداران و تلاش بی‌وقفه متخصص و متعهد در نیل به اهداف شرکت بوده است.

۲ اهم دستاوردهای سال ۹۹

مدیرعامل بورس کالای ایران در ادامه به اهم دستاوردهای سال ۹۹ اشاره کرد و گفت: افزایش سرمایه شرکت، افزایش ۶۲ درصدی پذیرش کالا، راه‌اندازی معاملات حراج باز سنگ‌آهن، راه‌اندازی

قرارداد آتی نقره، پذیرش ۷ انبار جدید جهت راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده، راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی کشمش، زعفران و خرما و راه‌اندازی ۲ صندوق کالایی کشاورزی از مهم‌ترین اقدامات شرکت در سال ۹۹ بود.

وی اظهار کرد: توسعه و ارتقای سیستم‌ها و سامانه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، ارتقای کیفیت خدمات به مشتریان، تکمیل زنجیره خدمات به مشتریان، توسعه تعاملات و همکاری‌ها با نهادهای مالی در حوزه توسعه بازار و خدمات به مشتریان، تقویت و توسعه نظام‌مند و متمرکز فعالیت‌های حوزه بازاریابی، توسعه کالا، دارایی پایه جدید بر روی بازارها و ابزارهای فعلی، توسعه خطوط کسب و کار

جدید، گسترش تعاملات با نهادهای حاکمیتی، سیاست‌گذار و نظارتی و بهبود فرآیند کسب‌وکار از جمله آنهاست.

۲ سال ۹۹ از نگاه آمار

سلطانی‌نژاد در ادامه به حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در سال ۹۹ اشاره کرد و گفت: در بازار فیزیکی ۳۳/۴ میلیون تن انواع کالا به ارزش ۳۱۲ هزار میلیارد تومان دادوستد شد.

وی افزود: در تالار محصولات صنعتی و معدنی ۱۳/۴ میلیون تن کالا به ارزش ۱۶۶ هزار میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفت. در تالار محصولات پتروشیمی ۵/۱ میلیون تن کالا به ارزش ۸۳ هزار میلیارد تومان و در تالار فرآورده‌های نفتی ۱۴/۴ میلیون تن انواع کالا به ارزش ۶۰ هزار میلیارد تومان معامله شد؛ ارزش معاملات بازار مشتقه و مالی بورس کالا نیز ۳۸/۳ هزار میلیارد تومان ثبت شد.

۲ تشریح برنامه‌های سال ۱۴۰۰

مدیرعامل بورس کالای ایران تصریح کرد: شرکت بورس کالای ایران در سال ۱۴۰۰ که با شعار «تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» نام‌گذاری شده است، بر آن است تا در راستای تحقق مأموریت و چشم‌انداز خود مبنی بر مرجعیت پایدار کشف قیمت و معاملات مبتنی بر کالا و اوراق بهادار کالایی با تمرکز بر توسعه خطوط کسب‌وکار جدید در کنار گسترش و تعمیق بازارها و ابزارهای نوین موجود، زنجیره خدمات خود را تکمیل کرده و در ارتقای شفافیت، سلامت و رونق اقتصاد ملی کشور نقش‌آفرینی کند.

سلطانی‌نژاد به راهبردهای شرکت بورس کالای ایران در سال جاری اشاره کرد و گفت: توسعه و تنوع خطوط کسب‌وکار بورس کالا، توسعه نشان تجاری و ترویج کارکردها

تمامی دستاوردهای فوق در سایه الطاف خداوند متعال، نتیجه اعتماد و حمایت‌های سهامداران و تلاش بی‌وقفه متخصص و متعهد در نیل به اهداف شرکت بوده است

کرد و افزود: راه‌اندازی بازار خرده‌فروشی، راه‌اندازی خرید دین‌کالایی، راه‌اندازی معاملات حواله حمل‌کالا، راه‌اندازی معاملات صندوق‌های سرمایه‌گذاری بازار اموال غیرمنقول، راه‌اندازی سلف‌موازی استاندارد مسکن و راه‌اندازی معاملات ریپو بر پایه قبض انبار از جمله این برنامه‌هاست.

سلطانی‌نژاد اضافه کرد: بهبود کیفیت خدمات به مشتریان شامل راه‌اندازی سامانه تحویل، امکان تسویه چندمرحله‌ای، شناسایی ظرفیت انبارهای عمومی، استقرار سامانه پذیرش کالا، سامانه رسیدگی الکترونیک به اعتراضات، استقرار سامانه پذیرش مشتریان، راه‌اندازی وبسایت روسی زبان، راه‌اندازی پورتال آموزشی شرکت و بهبود سامانه‌ها و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات از دیگر برنامه‌های شرکت در سال ۱۴۰۰ است.

و فرهنگ‌سازی با رویکرد توسعه پایدار، بهبود نظام‌های جامع مدیریت سرمایه انسانی، توسعه متوازن در تعامل با نهادهای حاکمیتی، سیاست‌گذار و نظارتی ضمن حفظ هویت مستقل بورس کالا از مهم‌ترین راهبردهای شرکت است.

وی در خصوص اهم برنامه‌های بورس کالا در سال ۱۴۰۰ نیز گفت: تعمیق بازارهای موجود و توسعه دارایی‌های پایه جدید با توسعه معاملات مناقصه در بازار فیزیکی، راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی بر روی دارایی پایه جدید، طراحی دارایی پایه جدید قراردادهای آتی، طراحی دارایی پایه جدید قراردادهای اختیار و ایجاد بستر تحلیل اطلاعات با رویکرد بازاریابی از مهم‌ترین برنامه‌های راهبردی بورس کالا است.

وی به توسعه و تنوع خطوط کسب‌وکار شرکت اشاره

فراز و نشیب تحولات بورسی شدن کالاها

بورس کالا در نیمه نخست ۱۴۰۰

۱۴ فروردین

۱۴ فروردین- معاملات گواهی سپرده برنج طارم مازندران در بورس کالای ایران آغاز شد که در نخستین روز هزار گواهی سپرده معادل یک تن برنج طارم و با قیمت پایانی هر کیلوگرم ۲۵۵ هزار و ۵۶۰ ریال مورد معامله قرار گرفت.

۴ خرداد

محصولات فولادی تکمیل شده و هدف گذاری سال گذشته سیاست گذاران برای ایجاد یک زنجیره شفافیت مبادلات در بخش فولاد و معدن کشور محقق شده است؛ سنگ آهن، گندله، کنسانتره و آهن اسفنجی محصولات معدنی جدید الورد به بورس کالا بودند.

پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی در گزارش جدید خود به الزومات تشکیل بازار آتی ارز به منظور پوشش ریسک نرخ ارز در ایران پرداخت که در این گزارش، بورس کالای ایران با توجه به تجربه و چهارچوب مقرراتی مشخص در رابطه با تشکیل بازار مشتقات بر روی سایر دارایی های پایه (مانند سکه بهار آزادی یا زعفران) به عنوان بستر تشکیل بازار رسمی معاملات آتی ارز معرفی شده است. در این گزارش آمده است که در صورت هماهنگی میان بانک مرکزی و ارکان بازار سرمایه می توان امید داشت تا معاملات آتی ارز از این طریق به شکل شفاف تر عملیاتی شود.

۱۴ فروردین

۲۵ فروردین- تالار صادراتی بورس کالای ایران در این روز برای نخستین بار میزبان عرضه یک هزار تن شمش آلومینیوم شرکت آلومینیوم جنوب بود که با توجه به استقبال خریداران، ۹۰۰ تن از این محموله با قیمت ۵۱۲ هزار و ۵۹۶ ریال در تالار و ۱۰۰ تن آن در سیستم معاملات مچینگ مورد معامله قرار گرفت.

۲۳ اردیبهشت

در ادامه پذیرش و عرضه محصولات معدنی در بورس کالای ایران که در هفته های قبل به سنگ آهن دانه بندی و کنسانتره شرکت چادرملو رسیده بود، کنسانتره و گندله سنگ آهن شرکت معدنی و صنعتی گل گهر نیز در بازار اصلی این بورس پذیرش شد تا محصولات دوغول معدنی کشور هر دو بر تابلوی بورس کالا معامله شوند.

۱۶ خرداد

خزانه بانک آینده به عنوان پنجمین خزانه بانکی برای انجام معاملات گواهی سپرده سکه طلا پس از خزانه بانک ملت، بانک صادرات، بانک سامان، بانک رفاه کارگران در بورس کالا گشایش یافت. در نخستین هفته گشایش خزانه بانک آینده، دادوستد ۳۶۰۰ گواهی سپرده سکه به ثبت رسید.

۲۷ اردیبهشت

آهن اسفنجی محصولی که دو سال از آخرین عرضه اش در بورس کالا می گذشت در این روز به تالار معاملات برگشت و در استقبال بالای خریداران و با تشکیل صف تقاضای ۳۹ هزار ۵۰۰ تنی در مقابل عرضه ۱۰ هزار تنی، با رشد قیمت مورد معامله قرار گرفت.

۱۹ خرداد

بورس کالای ایران برای نخستین بار پذیرش ۱۰ هزار و ۱۷۰ تن تایر معادل «یک میلیون و ۳۶۰ هزار حلقه تایر» از سوی دو شرکت تولیدکننده تابعه شستا را تجربه کرد. براساس امیدنامه پذیرش این دو محصول، ۵۸۷۷ تن تایر شرکت لاستیک بارز کردستان معادل ۸۱۰ هزار حلقه لاستیک و ۴۲۹۳ تن تایر خودرو شرکت گروه صنعتی بارز معادل ۵۵۰ هزار حلقه لاستیک در بازار فرعی بورس کالا پذیرش شد.

۳۱ اردیبهشت

بررسی معاملات بورس کالای ایران در رینگ صنعتی و معدنی طی اردیبهشت ۱۴۰۰ نشان می دهد عرضه محصولات زنجیره فولاد از سنگ آهن گرفته تا

۲۵ خرداد

◀ خداحافظی رسمی سیمان با قیمت گذاری

رشد عرضه و معاملات سیمان طی خردادماه در بورس کالای ایران حاکی از آن بود که صنعت استراتژیک سیمان همچون صنایع معدنی رسماً در حال خروج از حصار قیمت گذاری دستوری است؛ براساس آمار معاملات بورس کالا از ۹ خرداد ماه که عرضه های سیمان آغاز شد تا پایان آن ماه، حجم معاملات سیمان بالغ بر ۲۵۸ هزار تن بود.

۲۶ تیر

◀ قراردادهای بلندمدت پتروشیمی کلید خورد

برای نخستین بار قرارداد بلندمدت فروش محصولات پتروشیمی با معامله ۱۵۰۰ تن پلی وینیل کلراید ۶۵ (پی وی سی) شرکت پتروشیمی غدیر در قالب قرارداد کشف پیریموم در بورس کالا کلید خورد تا یک امکان جدید برای فعالان صنعت پتروشیمی از مسیر بورس کالای ایران فراهم شود.

۳۱ خرداد

◀ رونمایی از ابزار جدید معاملاتی

نشست «معرفی سازوکار اجرایی اوراق خرید دین کالایی و بررسی فرصت های تامین مالی از طریق این اوراق» در بورس کالای ایران با حضور مدیران شرکت های تامین سرمایه برگزار شد تا پیشنهادهای تامین سرمایه ها نیز در رویه های اجرایی معاملات اوراق خرید دین کالایی در بورس کالا مورد توجه قرار گیرد.

۱۵ مرداد

◀ اعلام آمادگی برای عرضه املاک بانک ها

حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران در نامه ای به مدیران عامل ۲۷ بانک دولتی و خصوصی و ضمن اشاره به موافقت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و همچنین توصیه پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر استفاده از سازوکار بورس کالا در فروش املاک و مستغلات مازاد بانک ها، آمادگی کامل این بورس از نظر زیرساخت های نرم افزاری، سخت افزاری و مقرراتی را برای میزبانی از عرضه املاک مازاد بانک ها اعلام کرد.

۱۲ تیر

◀ مراسم رسمی ورود سیمان و طلا

آیین راه اندازی قراردادهای آتی واحدهای سرمایه گذاری صندوق طلا و معاملات سیمان در بورس کالای ایران با حضور محمدعلی دهقان دهنوی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، محمد رضوانی فر مدیرعامل شرکت سرمایه گذاری تامین اجتماعی، حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران، مجتبی تقی پور مدیرعامل تامین سرمایه لوتوس پارسیان و امیر تقی خان تجریشی مدیرعامل شرکت سرمایه گذاری گروه توسعه ملی برگزار شد.

۱۸ مرداد

◀ مصوبه شورای رقابت برای فروش پسماند

شورای رقابت، دستورالعمل «تنظیم بازار پسماند» را با توجه به انحصاری تشخیص دادن بازار پسماند در حوزه جمع آوری و دسترسی فعالان صنعت بازیافت به انواع پسماند قابل بازیافت، مصوب کرد که براساس این دستورالعمل، بورس کالای ایران به عنوان اصلی ترین بستر فروش به شیوه مزایده عمومی مواد قابل بازیافت به صورت تفکیک شده و قابل فروش معرفی شده است.

۱۹ تیر

◀ پذیره نویسی پنجمین صندوق طلا

پذیره نویسی پنجمین صندوق سرمایه گذاری طلای بازار سرمایه با نام «کهریا» که قرار بود از ۱۹ تیر ماه به مدت پنج روز در بورس کالا انجام شود در روز نخست و در استقبال گسترده فعالان بازار و خریداری کل واحدهای عرضه شده با موفقیت به پایان رسید. به این ترتیب ۹۹ میلیون واحد صندوق طلای کهریا (به ارزش هر واحد ۱۰ هزار ریال) در بازار توسط سرمایه گذاران خریداری شد که با احتساب یک میلیون واحد آورده اولیه مؤسسان، در مجموع ۱۰۰ میلیون واحد سرمایه در صندوق جذب شده است.

۲۳ مرداد

◀ حضور پتروشیمی آبادان در رینگ صادراتی

برای اولین بار ۸۰۰ تن محصول پی وی سی تولیدی شرکت پتروشیمی آبادان جمعاً به مبلغ حدود ۱.۳ میلیون دلار از طریق رینگ صادراتی بورس کالا به فروش رسید و مقرر شده طبق برنامه ریزی های انجام شده کلیه فروش های صادراتی پتروشیمی آبادان از طریق رینگ صادراتی انجام شود.

پایان جدایی سیمان و طلا از بورس کالا

۱۲ تیرماه، روزی به یاد ماندنی در تاریخ بازار سرمایه

سیمان یکی از محصولات مهم و استراتژیک صنعتی کشور سرانجام پس از سال‌ها انتظار و عرضه‌های پراکنده در تاریخ ۱۲ تیرماه امسال به طور رسمی روی تابلوی بورس کالای ایران رفت که البته همزمانی این رویداد با بازگشت طلا به بازار قراردادهای آتی پس از سه سال جدایی، باعث شد تا روزی تاریخی در پرونده کاری بازار سرمایه ثبت شود.

مدیرعامل بورس کالای ایران، مجتبی تقی‌پور مدیرعامل تامین سرمایه لوتوس پارسین و امیر تقی خان تجریشی مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی برگزار شد.

حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل شرکت بورس کالای ایران در ابتدای این مراسم گفت: روند رو به رشد معاملات بورس کالا در سال گذشته در بهار امسال نیز ادامه یافته به‌طوری‌که حجم معاملات در سه ماهه امسال از ۱۰ میلیون و ۶۰۰ هزار تن گذشت.

مدیرعامل بورس کالای ایران در ادامه گفت: بررسی روند راه‌اندازی و توسعه معاملات قراردادهای آتی در بورس کالای ایران گویای عمر بیش از ۱۳ ساله این ابزار است. این ابزار از آذر ماه سال ۱۳۸۷ و در دارایی سکه طلا در اختیار معامله‌گران و متقاضیان قرار گرفت و در ادامه قرارداد آتی زعفران نگین و زعفران پوشال به ترتیب در اردیبهشت ۱۳۹۷ و شهریور همان سال تعریف شد.

سلطانی‌نژاد ادامه داد: سپس در تیرماه ۱۳۹۸ برای زیره

صنعت سیمان پس از سال‌ها تحمل رنج قیمت‌های دولتی و دستوری و رسیدن سود تولید به جیب واسطه‌ها بالاخره در تاریخ ۱۲ تیرماه رسماً بورس کالایی شد تا از این پس قیمت این محصول در تقابل عرضه و تقاضا و به شکل واقعی کشف شود. همچنین در این روز سه سال دوری طلا از معاملات آتی پایان یافت و معاملات آتی واحدهای صندوق طلا نیز افتتاح شد که موضوع مهم تاکید رئیس سازمان بورس بر بازگشت سکه به معاملات آتی در مراسم افتتاحیه بود.

روند توسعه بازار آتی

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»، آیین راه‌اندازی قراردادهای آتی واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق طلا و معاملات سیمان در بورس کالای ایران با حضور محمدعلی دهقان دهنوی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار، محمد رضوانی‌فر مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی، حامد سلطانی‌نژاد

اقدامات صورت گرفته، پذیرش شرکت‌های بورسی و آغاز عرضه سیمان در بورس کالای ایران بود که در یک ماه گذشته نزدیک به یک میلیون تن سیمان مورد معامله قرار گرفته است و با احتساب معاملات امروز، حجم معاملات سیمان از یک میلیون تن گذشت.

■ لزوم راه‌اندازی مجدد قرارداد آتی سکه

محمدعلی دهقان دهنوی، رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار نیز در این مراسم گفت: از بورس کالا می‌خواهم علاوه بر توسعه بازار مشتقه و ورود دارایی‌های جدید، با جدیت راه‌اندازی مجدد قرارداد آتی سکه را پیگیری کند.

رئیس سازمان بورس افزود: ابزار مشتقه قرارداد آتی روی صندوق‌های طلا در شرایطی راه‌اندازی می‌شود که گامی رو به جلو در بازار سرمایه محسوب به حساب می‌آید.

او افزود: صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا زمینه سرمایه‌گذاری امن، راحت و شفاف در زمینه طلا را

سبز و در مهر ماه همان سال برای محصول پسته قرارداد آتی تعریف شد و در اسفند ماه ۱۳۹۹ شاهد راه‌اندازی قرارداد آتی نقره بودیم و اکنون نیز در مراسم آیین راه‌اندازی قرارداد آتی واحدهای صندوق طلا هستیم. وی افزود: آمار معاملات قراردادهای آتی در ۱۰ سال گذشته نشان می‌دهد در سال ۹۷ با ثبت ارزش ۸۰۰ هزار میلیارد ریالی رکورد معاملات آتی در بورس کالا شکسته شد که بیانگر عمق بالای این معاملات و استقبال بالای سرمایه‌گذاران از این ابزار معاملاتی است.

■ توسعه بازار با وجود توقف آتی سکه

سلطانی‌نژاد به توقف معاملات آتی سکه طلا در بورس کالا اشاره کرد و گفت: در سال ۹۷ بازار آتی سکه متوقف شد اما بورس کالا در مسیر توسعه بازار آتی قدم برداشت و با ورود کالاهای کشاورزی و نقره، امروز یک دارایی از جنس طلا به بازار اضافه شد. او در ادامه اشاره‌ای به ارزش معاملات صندوق‌های پشتوانه طلا نیز داشت و گفت: مجموع ارزش معاملات ۴ صندوق طلای موجود شامل زر، کیان، عیار و لوتوس تا پایان سال ۹۹ به بیش از ۵۰ هزار میلیارد ریال رسیده که این روند نیز در مسیر رشد قرار دارد.

■ سیمان سرانجام بورسی شد

سلطانی‌نژاد در بخش دوم سخنرانی خود به شروع مجدد معاملات سیمان در بورس کالای ایران اشاره کرد و گفت: از ماه‌ها قبل مذاکره و تفاهم با شرکت‌ها و هلدینگ‌های سیمانی با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار به منظور آغاز مجدد معاملات سیمان در بورس کالا انجام شد که مذاکرات با شرکت‌هایی نظیر گروه سیمان تامین، سیمان تهران، سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع سیمان، سرمایه‌گذاری سیمان غدیر، سرمایه‌گذاری سیمان اسپندار و سرمایه‌گذاری امید از جمله آنهاست. به گفته مدیرعامل بورس کالای ایران، بخش بزرگی از ورود موفق سیمان به بورس کالا مرهون اقدامات شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی (شستا) بوده است که بالای ۹۰ درصد معاملات فعلی از سوی زیرمجموعه‌های شستا انجام شده است.

سلطانی‌نژاد عامل مهم دیگر توسعه معاملات کالاها در بورس کالا از جمله ورود سیمان را مرهون حمایت‌های ارکان بازار سرمایه در مخالفت با قیمت‌گذاری دستوری اعلام کرد و گفت: خوشبختانه حاصل تمام تلاش‌ها و

برای مردم فراهم می‌کنند. بازار سهام به عنوان یکی از چهار بازار کلاسیک دارایی شناخته می‌شود. از سه بازار دیگر شامل طلا، ارز و مسکن حداقل ۲ بازار لازم است که معاملات‌شان به شکل نظام‌مند و استاندارد در بورس و بازار سرمایه ایجاد شود و در زمینه طلا با راه‌اندازی صندوق‌های طلا و سایر ابزارهایی که در

حوزه طلائی ایجاد شده، این اتفاق رخ داده و سبب شده حتی سرمایه‌های خرد نیز وارد این بازار شود. در حوزه مسکن نیز باید گفت معاملات آن در بورس کالا شروع شده و به‌زودی و در راستای تجمیع پس‌اندازهای خرد در حوزه مسکن و سرمایه‌گذاری در آنها از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات در مسیر توسعه قرار می‌گیرد.

دهقان دهنوی در ادامه اظهار کرد: از مدیرعامل بورس کالای ایران می‌خواهم که در حوزه بازار مشتقه بار دیگر در قرارداد آتی سکه طلا ورود کند تا ابزارهای کاملی را در اختیار فعالان حوزه طلا قرار دهیم و فعالان بازار قادر باشند ریسک‌های خود را مدیریت کنند. در حوزه ارز نیز باید بر روی ابزار مشتقه آن چاره‌ای اندیشیده شود البته بازار متشکلی که در فرابورس ایجاد شد بخشی از رویکرد ما را در این زمینه نشان داده است.

۴ کل سیمان کشور بوری می‌شود

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار تاکید کرد: با توجه به مسیری که اکنون برای معاملات طی می‌شود و حجم معاملات سیمان از مرز یک میلیون تن عبور کرد، تلاش ما این است تا کل معاملات سیمان وارد بورس کالا شود. اما این اقدام جزو هدف اصلی ما در بورس نبوده و نقطه پایان نیست. در میز صنعت سیمان که در سازمان بورس و با همکاری بورس کالا، مدیران عامل صنعت سیمان و سایر ذی‌نفعان این حوزه راه‌اندازی شد یک هدف دیگر را نیز

دنبال می‌کنیم و آن کنسرسیوم صادراتی سیمان است. وی با بیان اینکه هدف ما راه‌اندازی کنسرسیوم صادراتی سیمان است، اظهار کرد: یکی از مسائلی که در بازار سیمان وجود دارد رقابت نامطلوب صنعت سیمان برای صادرات در بازارهای صادراتی است، اگر بتوان فعالیت صادرات صنعت سیمان در قالب کنسرسیوم سیمان با هماهنگی صنعت سیمان راه‌اندازی کنیم ارزش افزوده‌ای که از محل صادرات سیمان به دست می‌آید، منابع ارزشمندی را برای صنعت سیمان ایجاد می‌کند و می‌تواند عامل توسعه و رشد این صنعت باشد.

۴ قیمت‌گذاری برای اقتصاد سم است

وی با بیان اینکه قیمت‌گذاری دستوری برای اقتصاد کشور سم است و برای جامعه مضر خواهد بود، گفت: قیمت‌گذاری دستوری چیزی جز توسعه رانت و تولید فساد در کشور ندارد.

دهقان دهنوی خاطرنشان کرد: برخی گمان می‌کنند که می‌توان با قیمت‌گذاری دستوری زمینه ایجاد رفاه را در کشور و برای مردم فراهم کرد در حالی که این موضوع اشتباه است و تجربه نشان داده که تاکنون این اتفاق رخ نداده است.

۴ ۳۰ میلیون تن سیمان شستا در راه بورس

محمد رضوانی‌فر مدیرعامل وقت شستا در آیین راه‌اندازی قراردادهای آتی واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق طلا و معاملات سیمان در بورس کالا گفت: بیش از ۳۰ میلیون تن سیمان هلدینگ‌های شستا در راه بورس کالا است و سایر کالاها از جمله تایر نیز به‌زودی با ورود گسترده به بورس کالا از مشکلات قدیمی بازار از جمله فاصله قیمت بازار آزاد و شرکت‌ها رهایی پیدا می‌کند.

مدیرعامل شستا ادامه داد: در مسیر شفافیت و ورود کالاها به بورس کالا با افرادی مواجه هستیم که با پول خرج کردن در تریبون‌های رسمی و غیررسمی هیاهو ایجاد کرده و موضوعات خلافی را مطرح می‌کنند، در این زمینه انتظار داریم با ورود دستگاه قضا، با مخالفان شفافیت اقتصادی برخورد قاطع شود.

رضوانی‌فر گفت: ما به معجزه شفافیت نه تنها به عنوان تعهد اعتقاد داریم بلکه معتقدیم موضوع شفافیت، کارایی و سود اقتصادی را بالا می‌برد و با همین نگاهی که به بازار سهام داشتیم، از ظرفیت‌های بورس کالا نیز در راستای مبادلات کالایی استفاده کرده‌ایم.

بورس کالا

نمای بازار

مسیر پر پیچ و خم ورود سیمان به بورس کالا

روایت وزیر صنعت از تجربه خوب عرضه سیمان در بورس کالا

۲۱ مهر ماه سال گذشته انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان از در دستور کار قرار گرفتن ورود سیمان به بورس کالا توسط هیئت مدیره این انجمن خبر داد.

از جمله مهمترین موارد مطروحه در این جلسه ارائه گزارش و بحث و بررسی در خصوص میزان تولید، تحویل و صادرات سیمان در شهریور ۹۹، ارائه گزارشی از قیمت های فروش و نحوه عملکرد کارخانه های سیمان بوری در شهریور و مقایسه آن با ماه قبل بود و مقرر شد تا اقدامات لازم برای ورود محصول سیمان به بورس کالا با جدیتی بیشتر از گذشته انجام شود.

۲ دو درخواست سیمانی معاون وزیر

پس از ادامه رایزنی ها و برگزاری نشست های مشترک میان فعالان صنعت سیمان و بازار سرمایه، سوم دی ماه ۹۹، رئیس سازمان حمایت با اشاره به مشکلات متعدد صنعت سیمان خواستار عرضه و کشف قیمت این محصول در بورس کالا و منطقه ای کردن مدیریت تنظیم بازار آن شد.

عباس تابش رئیس سازمان حمایت در نامه ای به معاون امور معادن و صنایع معدنی وزیر صنعت، دو پیشنهاد به این وزارتخانه ارائه کرد که اولین درخواست تابش عرضه سیمان در بورس کالا و کشف قیمت در آن بوده و درخواست دیگر منطقه ای کردن مدیریت تنظیم بازار سیمان با توجه به هزینه متفاوت حمل و نقل در استان های مختلف است.

صورتحالسه معروف

در اواسط فروردین ۱۴۰۰ عکس صورت جلسه ای در فضای

مجازی منتشر و دست به دست شد که در آن، مدیران عامل شرکت های سیمانی در زمینه نرخ و نحوه ورود و عرضه سیمان در بورس کالا به توافق رسیده بودند. عبدالرضا شیخان دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در این باره گفت: انجمن سیمان سال هاست که به دنبال عرضه سیمان در بورس کالا و کشف قیمت عادلانه است در این میان صورت جلسه ای که در فضای مجازی منتشر و دست به دست می شود به صورت خود جوش از سوی مدیران عامل برخی شرکت های سیمانی تنظیم شده که انجمن در زمینه نرخ و نحوه ورود و عرضه سیمان به بورس کالا در حال رایزنی نهایی با وزارت صمت است.

۲ نخستین پذیرش سیمانی سال ۱۴۰۰

۲۶ اردیبهشت امسال، مدیریت پذیرش و بازاریابی شرکت بورس کالای ایران با صدور اطلاعیه ای از پذیرش محصول سیمان شرکت سیمان فارس در بازار اصلی این

سیمان تیپ ۲ بود ۲۹ هزار و ۸۰۰ تن تقاضا به ثبت رسید و در نهایت ۲۱ هزار و ۱۰۰ تن مورد معامله قرار گرفت.

۱۱ پذیرش جدید

و پس از اقبال معامله گران به عرضه سیمان در بورس کالا، روز ۱۶ خرداد دو شرکت سیمانی شاهرود و لامرد و در ۲۱ خردادماه شرکت های سیمان بجنورد، دورد، مازندران، خوزستان، ارومیه، شرق، بهبهان، شمال و سیمان تهران در بازار اصلی بورس کالا پذیرش شدند تا تالار معاملات رنگ و بوی تازه ای به خود بگیرد.

۱۲ خرداد سیمانی

رشد عرضه و معاملات سیمان در بورس کالای ایران حاکی از آن که کم کم فعالان تالار نقره ای باید به عرضه های مستمر سیمان عادت کنند زیرا از ۹ خرداد ماه که عرضه های سیمان آغاز شد تا پایان آن ماه، حجم معاملات به ۲۵۸ هزار تن رسید؛ سیری که بیانگر نگاه ویژه سیاست گذاران به سازوکار رقابتی بورس کالا و لزوم خروج صنایع مهم و تولیدی کشور از رویکرد قیمت دستوری است.

۱۳ مهر تایید وزارت صمت

دوم تیرماه سال جاری، محمدعلی دهقان دهنوی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در نامه ای به علیرضا رزم حسینی وزیر صنعت، معدن و تجارت به چالش های صنعت سیمان اشاره و بر لزوم خروج این محصول از شمول قیمت گذاری و عرضه در بورس کالای ایران تاکید کرد که در پاسخ وزارت صمت به این نامه به صراحت اعلام شد سیمان مشمول قیمت گذاری دولتی و نظام سهمیه بندی نیست و با این تفاسیر موافقت وزارت صمت رسماً با واقعی سازی قیمت سیمان برپایه نظام عرضه و تقاضا در بورس کالا اعلام شد.

۱۴ جشنی برای پاگشایی سیمان به تالار

پس از رونق معاملات سیمان و رسیدن حجم معاملات این محصول از ۹ خرداد تا ۹ تیرماه به حدود یک میلیون تن و پذیرش ۳۰ شرکت سیمانی، حالا نوبت برگزاری مراسمی رسمی برای ورود این محصول استراتژیک به تالار بود. آیین راه اندازی قراردادهای آتی واحدهای سرمایه گذاری صندوق طلا و معاملات

بورس خبر داد که این نخستین پذیرش سیمانی ها در بورس کالا طی سال جاری بود. البته در سال ۹۹ نیز ۸ شرکت سیمانی موفق به پذیرش محصول خود در بورس کالای ایران شده بودند.

۱۵ اعلام موافقت وزیر صمت

در ۲۶ اردیبهشت و همزمان با پذیرش نخستین شرکت سیمانی در بورس کالا، رئیس اداره نظارت بر بازار بورس های کالایی سازمان بورس اعلام کرد که طبق مکاتبات انجام شده با وزارت صنعت، معدن و تجارت، مقام عالی وزارت نسبت به خروج سیمان از نظام قیمت گذاری دستوری و رفع سهمیه بندی نظر مساعد دارد. مهدی زمانی سبزی اعلام کرد که سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان حافظ حقوق سهامداران و در جهت ارتقای شفافیت، تمام تلاش خود را دارد تا از طرفی موضوع خروج سیمان از نظام قیمت گذاری را پیگیری کرده و از طرفی شرکت های سیمانی را ملزم به پذیرش و عرضه در بورس کالا کند.

۱۶ ۹ شرکت سیمانی شستا در بورس

۵ خرداد ۱۴۰۰ مدیرعامل وقت شستا از عرضه بیش از ۸۳ هزار تن سیمان ۹ شرکت سیمانی شستا در بورس کالا خبر داد تا نخستین عرضه پر حجم سیمان روی تابلوی بورس قرار گیرد. به این ترتیب محصولات شرکت های سیمانی آبیک، ساوه، صوفیان، فارس نو، فارس، غرب، خزر، قائن و خاش

به عنوان شرکت های تابعه شستا به همراه سیمان کرمان به همزمان در تاریخ ۹ خردادماه روی تابلوی بورس کالا رفت تا از این تاریخ به عنوان روز نخست سیمانی بورس کالا در رسانه ها یاد شود.

۱۷ خداحافظ قیمت گذاری دستوری

تالار صنعتی و معدنی بورس کالای ایران روز نهم خردادماه میزبان نخستین عرضه گسترده سیمانی ها بود تا بعد از مدت ها این صنعت از نظام قیمت گذاری دستوری رهایی یابد.

به این ترتیب برای ۸۳ هزار و ۲۰۰ تن سیمان عرضه شده در بورس کالا که ۲ هزار تن سیمان سفید، ۵ هزار تن سیمان تیپ ۵ و ۷۶ هزار و ۲۰۰ تن

از ۹ خرداد ماه که عرضه های سیمان آغاز شد تا پایان آن ماه، حجم معاملات به ۲۵۸ هزار تن رسید؛ سیری که بیانگر نگاه ویژه سیاست گذاران به سازوکار رقابتی بورس کالا و لزوم خروج صنایع مهم و تولیدی کشور از رویکرد قیمت دستوری است

سیمان در بورس کالای ایران شنبه ۱۲ تیر ماه با حضور رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی، مدیرعامل بورس کالای ایران، مدیرعامل تامین سرمایه لوتوس پارسیان و مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری گروه توسعه ملی برگزار شد.

۴ قطعی برق و چهار پیشنهاد بورس کالا

۲۸ تیرماه در دوران قطعی برق و کاهش تولید سیمان، حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران در نامه ای به اسداله کشاورز معاون امور معادن و صنایع معدنی وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأثیرات قطعی برق صنایع سیمان و فولاد بر بازار این محصولات و عرضه ها در بورس اشاره و پیشنهاداتی را به منظور بهبود اوضاع مطرح کرد. پیگیری تامین برق صنایع فولاد و سیمان به ویژه سیمان حداقل تا سطح ۵۰ درصد و افزایش تولید، اعلام ممنوعیت فروش خارج از بورس جهت کشف قیمت منصفانه، تجمیع عرضه ها و انجام عرضه هر دو هفته یکبار و عرضه سلف سیمان (با موعد تحویل بیش از یک ماه) جهت اطمینان بخشی به پیمانکاران پروژه ها، چهار پیشنهاد مدیرعامل بورس کالا بود.

۴ ارسال اطلاعات خریداران برای سازمان حمایت

مدیر بازرسی و امور اعضای شرکت بورس کالای ایران پنجم مردادماه در اطلاعیه ای خطاب به کارگزاران الزام ارسال اطلاعات مربوط به معاملات و خریداران محصول سیمان در روز چهارشنبه مورخ ۰۶/۰۵/۱۴۰۰ به سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان و اظهار خریداران در سامانه جامع انبارها خبر داد. در این اطلاعیه آمده است: با توجه به مصوبه جلسه مورخ ۰۵/۰۵/۱۴۰۰ ستاد تنظیم بازار، اطلاعات مربوط به معاملات و خریداران محصول سیمان در روز چهارشنبه مورخ ۰۶/۰۵/۱۴۰۰ برای سازمان حمایت از مصرف کنندگان و تولیدکنندگان ارسال خواهد شد. همچنین خریداران ملزم به ثبت اطلاعات لازم در سامانه جامع انبارها می‌باشند. این موارد به دلیل گرانی سیمان در بازار آزاد در پی قطعی برق انجام شد.

۴ مجلس خواستار عرضه کل سیمان در بورس

سخنگوی کمیسیون اقتصادی مجلس پنجم مردادماه پس از تلاش برخی دلالت برای خارج کردن سیمان از بورس، گفت: مجلس معتقد است که باید تمامی سیمان تولید شده در بورس کالا عرضه شود نه آنکه عرضه‌ای که به تازگی آغاز شده و معادل ۱۰ درصد تولید نیز نمی‌شود را به

بهانه‌های مختلف از بازار رقابتی بورس، خارج کنیم. مهدی طغیانی اظهار داشت: در شرایط فعلی ۹۰ درصد سیمان تولیدی خارج از بورس عرضه می‌شود و تنها ۱۰ درصد از بورس سیمان تولیدی در بورس کالا عرضه می‌شود و ما در مجلس خواستار آن هستیم که ۹۰ درصد باقی مانده هم به این میزان افزوده شود.

۴ ۲۰۹۵ مشتری سیمان خریدند

۱۷ مردادماه فعالان بورس کالا میزبان عرضه گسترده شرکت های سیمانی با هدف تعادل بازار این محصول استراتژیک بودند و با استقبال خوب مصرف کنندگان از ۹۴۱ هزار و ۷۵۰ تن سیمان عرضه شده ۷۹۹ هزار و ۱۸۰ تن آن مورد معامله قرار گرفت که رویداد مهم و اثرگذار این حوزه، خرید سیمان از سوی ۲۰۹۵ مشتری بود. با این اتفاق عملاً انحصار خرید عده محدودی دلال از کارخانه ها در بازار سیمان پایان یافت.

۴ تامین نیاز کشور با عرضه یک میلیون تنی

سیدجواد جهرمی معاون عملیات و نظارت شرکت بورس کالای ایران در روز ۲۲ مردادماه گفت: تاکنون بیش از ۳۰۰۰ خریدار از بورس کالا محصول خریداری کرده اند و با عرضه هفتگی یک میلیون تنی سیمان در بورس کالا، نیاز کشور تامین می شود؛ همچنین با رفع محدودیت های برقی واحدها، میزان عرضه ها بیشتر خواهد شد و التهاب بازار به سرعت فروکش می کند. جهرمی خاطرنشان کرد: تاکنون ۵۶ شرکت سیمانی در بورس کالا پذیرش شده اند که سایر شرکت ها نیز در صف پذیرش قرار دارند.

۴ شلیک نهایی به قلب دلالان

اسد الله کشاورز معاون امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت نهم شهریورماه در ابلاغیه ای به روسای سازمان صنعت و معدن و تجارت ۳۱ استان و جنوب کرمان، اعلام کرد که هر گونه خرید و عرضه سیمان خارج از بورس کالا ممنوع بوده و کلیه واحدهای تولیدکننده سیمانی که تاکنون در بورس پذیرش نشده اند باید ظرف دو هفته در

۴ اثرات عرضه نمایان شد

پس عرضه پرحجم ۵۲ شرکت سیمانی در روز سیزدهم شهریورماه، متوسط قیمت هر کیلوگرم سیمان تیپ دو که هفته قبل این عرضه ۷۴۲ تومان به ازای هر کیلوگرم بود به ۵۴۲ تومان به ازای هر کیلوگرم رسید. بدین ترتیب یک کیسه سیمان تیپ ۲ که از ۳۷ هزار تومان با ۱۰ هزار تومان کاهش به ۲۷ هزار تومان رسید. براین اساس تداوم عرضه های هفتگی بالای یک میلیون تن سیمان در بورس کالای ایران سبب شد قیمت این محصول در بازار روند کاهشی به خود بگیرد و آرامش به بازار سیمان کشور باز گردد.

۴ جمع سیمانی های به ۶۴ شرکت رسید

مدیریت پذیرش و بازاریابی شرکت بورس کالای ایران هفدهم شهریورماه با صدور اطلاعیه های جداگانه ای از پذیرش کالای سیمان شرکت های سیمان لار، نائین، صنایع سیمان کیاسر، ایلام و خمسه در بازار اصلی این بورس خبر داد تا شمار شرکت های سیمانی پذیرش شده در بورس کالا به ۶۴ شرکت برسد.

۴ هر کیسه سیمان تیپ دو، ۲۵۰۰۰ تومان

۲۱ شهریور ماه از مجموع یک میلیون و ۱۵۸ هزار تن سیمان عرضه شده از سوی ۵۴ شرکت سیمانی در بورس کالا، ۹۱۰ هزار تن سیمان تیپ یک و دو مورد معامله قرار گرفت که میانگین قیمت هر کیلوگرم سیمان تیپ دو به ۵۰۲ تومان به ازای هر کیلوگرم رسید تا

هر پاکت سیمان ۵۰ کیلوگرمی به ۲۵ هزار تومان برسد؛ این رویه همان تنظیم بهینه عرضه و تقاضا و کشف واقعی قیمت به واسطه عرضه کالاهای در بورس کالا بود.

۴ معاملات گواهی سپرده سیمان؛ به زودی

علیرضا ناصریور معاون توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران از استقبال شرکت های سیمانی برای راه اندازی معاملات گواهی سپرده سیمان در بورس کالای ایران به منظور انجام معاملات خرد سیمان، کشف بهینه قیمت و حتی رفع نیاز خریدارانی که تنها یکبار نیازمند خرید سیمان هستند خبر داد و اعلام کرد که این معاملات به زودی با پذیرش انبارها، راه اندازی می شود.

بورس پذیرش و اقدام به عرضه محصول کنند؛ براساس این ابلاغیه کلیه مصرف کنندگان سیمان سراسر کشور نیز باید ظرف دو هفته اقدام به اخذ کد بورسی کنند.

۴ حمایت تمام قد وزیر صمت

سید رضا فاطمی امین وزیر صنعت، معدن و تجارت در روز چهاردهم شهریور گفت: کل محصول سیمان برای عرضه صحیح و جلوگیری از افزایش کاذب قیمت باید به بورس بیاید، مصالح فروشان بزرگ نیز باید در بورس خرید کنند و در سامانه افق، فاکتور بزنند.

وزیر صنعت، معدن و تجارت در جلسه ویدئو کنفرانسی با رؤسای سازمان های صمت و مدیران عامل شرکت شهرک های صنعتی استانی با موضوع بررسی مسایل مرتبط با صنعت سیمان کرد: استان ها برای کاهش هر چه بیشتر قیمت سیمان به صورت ویژه پای کار بیایند. به گزارش «کالاخبر» به نقل از شاتا، سید رضا فاطمی امین بیان کرد: تمامی فعالان صنعت سیمان مکلف به ثبت نام در سامانه جامع تجارت و ثبت اطلاعات خرید و فروش در سامانه افق می باشند. وی با بیان اینکه موضوع سیمان در قالب یک برنامه سه ماهه به صورت مداوم رصد و پایش خواهد شد، اضافه کرد: قیمت سیمان در بورس کالا با اجرای این برنامه متعادل شد و قیمت سیمان در بازار نسبت به هفته گذشته باز هم کمتر شد.

وزیر صنعت، معدن و تجارت ادامه داد: قیمت سیمان به صورت پاکتی به زیر ۲۵ هزار تومان رسید و قیمت سیمان فله هم حدود ۱۸ هزار تومان ارزان تر شد. فاطمی امین با بیان اینکه به صورت کلان برای تعدیل قیمت سیمان به موفقیت های خوبی رسیده ایم، تصریح کرد: استان ها باید بیشتر از این پای کار بیایند و کار به صورت ویژه مورد توجه واقع شود.

وی با بیان اینکه عرضه سیمان در بورس کالا تجربه خوبی بوده است، گفت: کارها باید با جدیت هر چه بیشتر دنبال شود و انتظار دارم تمامی پروژه ها از جمله ۱۹ پروژه نظام توزیع و پوشش کالا در سامانه با قدرت ادامه یابد. فاطمی امین همچنین در نشست با فعالان حوزه تولید سیمان با بیان اینکه بحث بورس کالا برای حاکمیت و صنعت مهم است گفت: با عرضه در بورس اگر مازاد تقاضایی باشد و درآمد ایجاد شود دیگر به جیب دلان نمی رود و این درآمد به جیب تولید کننده می رود.

وزیر صمت افزود: در زمینه بورس کالا، همه کالاهای زنجیره های مربوطه را در نظر داریم و فقط سیمانی ها نیستند که ورود آنها به بورس مطرح شده است.

عقب ماندگی ۹۳ درصدی قیمت سیمان از نرخ تورم

صنعت سیمان با فشار قیمت گذاری دستوری از انطباق با واقعیت های تورمی کشور جاماند

فرزانه تهرانی/ از سال ۱۳۹۳ تا ابتدای سال جاری، مجموع نرخ تورم سالانه کشور ۱۵۵ درصد افزایش یافته، این در حالی است که در همین مدت، قیمت سیمان از ۱۳ هزار و ۵۰۰ تومان در هر کیسه به ۲۱ هزار و ۹۳۰ تومان رسیده که از تورمی ۶۲ درصدی حکایت دارد و درواقع، میزان تورم سیمان از میزان تورم کل در کشور ۹۳ واحد درصد کمتر بوده است. عقب ماندگی تورم سیمان به دلیل فشار دولت بر پایین نگاه داشتن قیمت این محصول اتفاق افتاده است. با وجود آنکه هزینه های تولید کارخانه ها هر سال با رشد همراه بوده است اما دولت اجازه رشد قیمت محصول نهایی را متناسب با هزینه تمام شده به کارخانه ها نمی داد.

از سال ۱۳۹۳ تا سال ۱۴۰۰ که کشور دوره هایی با تورم تکرر می و دوره هایی با تورم بالا را تجربه کرده چه تغییراتی داشته است؟

جدول تورم کل نشان می دهد طی هفت سال حدود ۱۵۵ درصد تورم به اقتصاد تحمیل شده است. در سال های ابتدایی به دلیل توافق برجام، نرخ تورم تا ۹ درصد کاهش یافت اما پس از خروج آمریکا از برجام در زمان ترامپ کم کم تورم های بالای ۳۰ درصد به اقتصاد بازگشت.

تورم سالانه	
سال	درصد
۱۳۹۳	۱۵/۶
۱۳۹۴	۱۱/۹
۱۳۹۵	۹
۱۳۹۶	۹/۶
۱۳۹۷	۳۱/۲
۱۳۹۸	۴۱/۲
۱۳۹۹	۳۶/۴

طی این هفت سال، کارخانه های سیمان ناگزیر بودند بر اساس قیمت مصوب دولت و با افزایش نرخی بسیار کمتر از تورم کل، محصول تولیدی خود را به فروش رسانند. بر اساس آخرین نامه انجمن صنفی کارفرمایان سیمان جدول قیمتی که برای سال ۱۴۰۰ اعلام شده به قرار زیر است:

اعمال سیاست های دستوری دولت از آنجا ناشی می شد که سال ها کارخانه های سیمان، دولتی بوده و خود دولت به عنوان متولی تولید، تعیین کننده قیمت بوده است.

با وجود آنکه در دو دهه گذشته بسیاری از کارخانه های سیمان به بخش خصوصی و یا شبه دولتی واگذار شده است اما قیمت گذاری دستوری هیچ گاه از دستور کار خارج نشده بود.

بررسی وضعیت قیمت گذاری سیمان نشان می دهد که هر سال رقم های به مراتب کمتری از تورم به نرخ نهایی سیمان اضافه می شد. به طوری که قیمت های سال ۱۳۹۳ نشان می دهد هر پاکت ۵۰ کیلویی سیمان سفید ۱۳ هزار و ۵۰۰ تومان قیمت گذاری شده بود.

قیمت سیمان در بهمن ۱۳۹۳		
سیمان	واحد	حدود قیمت به تومان
سیمان سفید	کیسه ۵۰ کیلویی	۱۳۵۰۰
سیمان فله	فله	۱۱۴۰۰
سیمان سیاه	کیسه ۵۰ کیلویی	۴۱۰۰

جداول قیمت ها در این سال که نمونه ای از ۲۷ نمونه تولید شده سیمان استاندارد به بازار را نشان می دهد؛ حداکثر ۱۳ هزار و ۵۰۰ تومان و حداقل چهار هزار و ۱۰۰ تومان برای این کالای معدنی قیمت داشته است.

قیمت‌گذاری را نیز به بازار آزاد می‌سپرد، رشد قیمت سیمان نیز مانند سایر اقلام به تدریج و همگام با رشد هزینه‌های تولید اتفاق می‌افتاد و بازار دچار شوک ناگهانی قیمت نمی‌شد. برنامه‌های افزایش تولید سیمان با توجه به شرایط حاکم، در حالی عقب افتاد که طبق سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ دستیابی به ظرفیت ۱۲۰ میلیون تن سیمان پیش‌بینی شده که این مساله می‌توانست ایران را به جایگاه سوم تولید و نخست صادرات جهانی برساند.

در این سند ذکر شده بود ایران سالانه توانایی تولید ۲۷ نوع سیمان را مطابق با استانداردهای ملی دارد و اکنون پس از کشورهای چین، هند و آمریکا جایگاه چهارم جهانی را در این بخش کسب کرده است.

در این سند ذکر شده بود: ظرفیت تولید سیمان در حال حاضر ۸۰ میلیون تن بوده است لذا برای سال ۱۳۹۶ دستیابی به رقم ۹۰ میلیون تن و برای سال ۱۳۹۹ پیش‌بینی رسیدن به رقم یکصد میلیون تن مورد انتظار است و هدف افق ۱۴۰۴ تحقق رقم ۱۲۰ میلیون تن برنامه‌ریزی شده است. هدف سند چشم‌انداز برای سال ۱۳۹۹ درحالی یکصد میلیون تن پیش‌بینی شده بود که میزان تولید در این سال نشان می‌دهد در حالت خوشبینانه تولید ۸۰ میلیون تن سیمان در این سال اتفاق افتاده است.

همچنین میزان صادرات سیمان و کلینکر برابر با ۱۸/۹ میلیون تن ذکر شده که برای سال ۱۳۹۶ دستیابی به رقم ۲۱ میلیون تن هدف‌گذاری و پیش‌بینی شده بود در سال ۱۳۹۹ رقم ۲۴ میلیون تن صادرات تحقق یابد. این هدف برای سال ۱۴۰۴، ۳۲ میلیون تن صادرات برآورد شده بود.

به‌خوبی مشخص است که دولت اهداف توسعه‌ای و افزایش تولید را برای سیمان متصور بوده است اما عملکرد دولت در این سال‌ها به‌گونه‌ای بوده که بسیاری از کارخانه‌های تولید سیمان امکان اجرای برنامه‌های توسعه‌ای را نداشته‌اند. در برنامه راهبردی نگاشته شده صنعت سیمان از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت، تاکید شده است: بر اساس چشم‌انداز ترسیم شده برای صنعت سیمان در افق ۱۴۰۴ دستیابی به ارتقای بهره‌وری، افزایش توان رقابت‌پذیری، بهینه‌سازی مصرف انرژی و آب، تکمیل زنجیره ارزش و توسعه صنایع پایین‌دستی، ارتقای سطح کیفیت و استاندارد محصولات در سطح جهانی، دستیابی به شاخص‌های استانداردهای زیست‌محیطی به عنوان اهداف کلی در این برنامه پیش‌بینی شده است.

لازمه تحقق تمام اهدافی که در برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت آورده شده، داشتن حاشیه سود منطقی برای صنایع است تا بتوانند اهداف مزبور را جامعه عمل بپوشانند.

قیمت سیمان در فروردین ۱۴۰۰ (منبع: انجمن صنفی کارفرمایان سیمان)

نوع سیمان / تحویل درب کارخانه	سیمان فله (تن / تومان)	سیمان کیسه‌ای ۵۰ کیلویی (هر کیسه / تومان)
۱-۳۲۵	۳۰۰۰۵۵	۲۱۰۰۰
تیپ ۲ و پوزولانی ۱-۴۲۵	۳۰۸۰۰۰	۲۱۴۰۰
تیپ ۵ ۱-۵۲۵	۳۱۲۴۲۸	۲۱۶۲۱
	۳۱۵۵۲۱	۲۱۷۷۶
	۳۱۸۶۱۵	۲۱۹۳۰

حداکثر قیمتی که طبق مصوبه دولت برای سیمان در سال جاری پیش‌بینی شده بود ۲۱ هزار و ۹۳۰ تومان بوده که از حداکثر قیمت سیمان در سال ۱۳۹۳ تنها ۶۲ درصد بیشتر است. این در حالی است که هزینه‌های تولید بسیار بیشتر از تورم مزبور رشد داشته‌اند به طوری که نرخ دستمزد به عنوان یکی از هزینه‌های تولید در این هفت سال ۱۹۱ درصد افزایش نشان می‌دهد.

حداقل دستمزد کارگر و درصد افزایش سالانه

سال	حداقل دستمزد	درصد رشد
۱۳۹۳	۶۰۸۹۱۰	۲۵
۱۳۹۴	۷۱۲۴۲۵	۱۷
۱۳۹۵	۸۱۲۱۶۶	۱۴
۱۳۹۶	۹۲۹۹۳۱	۱۴/۵
۱۳۹۷	۱۱۱۴۰۰۰	۱۹/۷
۱۳۹۸	۱۵۱۶۰۰۰	۳۶
۱۳۹۹	۱۹۱۱۰۰۰	۲۶
۱۴۰۰	۲۶۵۵۰۰۰	۳۸/۹

رشد هزینه‌های کارخانه‌ها محدود به افزایش نرخ دستمزد نبوده و سایر هزینه‌ها نیز با افزایش همراه شده است. هزینه‌های برق و سایر انرژی‌های مصرفی، هزینه‌های مواد اولیه، هزینه استهلاک و هزینه‌های حمل‌ونقل هر کدام در این سال‌ها بسیار بیشتر از رشد قیمت سیمان، دچار گرانی شده‌اند. در این شرایط دولت فنر قیمت سیمان را به اجبار فشرده تا محصول نهایی ارزان‌تر به دست مصرف‌کننده برسد. صرف نظر از اینکه دولت تا چه اندازه به این هدف رسیده است؛ اجبار به پایین نگاه داشتن قیمت سیمان، باعث کاهش سود کارخانه‌ها و بعضاً زیان‌ده شدن آنها شده است. به این ترتیب در سال‌های گذشته، فازهای توسعه‌ای تولید سیمان اجرایی نشده و افزایش تولید مورد نظر امکان تحقق پیدا نکرده است.

از سوی دیگر فنر جمع‌شده قیمت نیز به محض اعلام آزادسازی، رها شده و به ناگاه شوکی قیمتی به بازار وارد آورده است. در حالی که اگر دولت از ابتدای فرآیند خصوصی‌سازی،

عرضه بورسی، پادزهر سود پنج هزار میلیاردی دلان سیمان

تعادل قیمت حاصل خروج از سیاستگذاری دستوری

حمید عالمیان/ سیمان طی دهه های گذشته، در فهرست قیمت گذاری دستوری بوده و دولت قیمت این کالا را تعیین می کرد و از آنجا که این صنعت از انرژی یارانه ای استفاده می کند؛ دولت نیز تولیدکنندگان را موظف به پایین نگاه داشتن قیمت کرده بود و همین رویکرد، حضور تاثیرگذار اما مخرب رانت خواران و دلان را در این بازار در پی آورده بود. دلان اصلی بازار سیمان حدود ۱۵ نفر هستند که توزیع سیمان را به دست گرفته اند و در مواردی گاهی با همدستی برخی تولیدکنندگان، تعیین قیمت هم می کنند. این اتفاقات سبب شد پس از ساعت ها جلسه و بررسی، اصلاح قیمت سیمان در دستور کار دولت قرار گیرد و با عرضه سیمان در بورس، قیمت ها بر اساس نظام عرضه و تقاضا تعیین شود. از خرداد امسال عرضه سیمان در بورس کالا انجام شود و برای شروع، شرکت های تولیدکننده سیمان که زیرمجموعه شستا بودند؛ محصولات خود را به بورس بیاورند.

■ نیاز هفتگی سیمان، ۱/۲ میلیون تن

آمارها نشان می دهد میانگین نیاز هفتگی کشور به سیمان حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار تن است. این میزان نیاز در فصل زمستان کمتر و در فصل تابستان بیشتر است.

با توجه به این حجم مصرف، بررسی عرضه سیمان در بورس نشان می دهد: در هفته چهارم خرداد و هفته اول و دوم تیرماه، حدود ۵۵ درصد از نیاز بازار به سیمان در بورس عرضه شده است.

در این مدت نزدیک به ۱۴۰۰ خریدار سیمان در بورس پذیرفته شدند که هر خریدار می تواند تا ۱۰ تن از بورس خرید انجام دهد. این آمار که از سوی معاونت نظارت بر بازار بورس کالای ایران اعلام شده است، حکایت از آن دارد که پس از عرضه سیمان در بورس،

بازار در حال ایجاد تعادل بوده است.

روند تغییرات قیمت سیمان در بورس (تومان بر کیلوگرم)

هفته دوم خرداد	هفته سوم خرداد	هفته چهارم خرداد	هفته اول تیر	هفته دوم تیر
۳۰۹	۴۸۰	۴۴۷	۴۸۰	۴۷۵

■ قیمت ها در بورس متعادل شد

به عبارت دیگر بر اساس سازوکار عرضه و تقاضا، قیمت ها در حالت تعادلی قرار گرفت به طوری که قیمت معامله سیمان در بورس در محدوده ۴۴۷ تا ۴۷۵ تومان به ازای هر کیلوگرم یعنی معادل ۲۲ هزار و ۳۵۰ تا ۲۳ هزار و ۷۵۰ تومان برای هر پاکت ۵۰ کیلویی قرار

بیشتر قیمت‌ها دامن زدند.

موجودی سیمان عمدتاً دست مصالح‌فروشان بود و این عده بودند که قیمت تعیین می‌کردند و نرخ‌ها را تا پاکتی ۱۰۰ هزار تومان در بازار آزاد بالا بردند.

۲ قیمت‌ها در محدوده ۲۲ تا ۲۷ هزار تومان به تعادل می‌رسید

اگر دولت برق صنایع را قطع نمی‌کرد؛ با آزادسازی قیمتی که به دنبال عرضه محصولات در بورس شکل گرفته بود؛ قیمت سیمان نهایتاً بین ۲۲ تا ۲۷ هزار تومان در هر پاکت به تعادل می‌رسید. اما یک محرک یعنی قطع برق، سبب شد قیمت‌ها به صورت بسیار نامتعارف و غیرمنطقی رشد کند.

در این میان، عده‌ای سودجو نیز از این موقعیت استفاده کردند و در مخالف با عرضه‌های شفاف، تقصیرها را به گردن بورس انداختند. این در حالی است که دلایل اصلی گرانی سیمان ابتدا قطعی برق کارخانه‌ها، دوم تحرکات گسترده دلان در بازار و سوم افزایش کرایه‌های حمل بوده است

همزمانی عرضه محصولات در بورس با کمیاب‌شدن سیمان در بازار این شائبه را ایجاد کرد که بورس کالا باعث جهش‌های قیمت سیمان شده است. در این میان، عده‌ای سودجو نیز از این موقعیت استفاده کردند و در مخالف با عرضه‌های شفاف، تقصیرها را به گردن بورس انداختند. این در حالی است که دلایل اصلی گرانی سیمان ابتدا قطعی برق کارخانه‌ها، دوم تحرکات گسترده دلان در بازار و سوم افزایش کرایه‌های حمل بوده است. سیمان در سال‌های گذشته همواره مورد دخالت دولت بوده به گونه‌ای که قیمت‌گذاری برای سیمان بر مبنای حاشیه سود تعیین‌شده در وزارت صنعت صورت می‌گرفته است. در عین حال مازاد تولید و استفاده از انرژی ارزان در کارخانه‌ها سبب شکل‌گیری رقابت منفی و دامپینگ بین تولیدکنندگان شده است. در کنار این اتفاق سود پایین کارخانه‌ها از محل قیمت‌های دستوری، امکان بازسازی و نوسازی کارخانه‌ها را از بین برده و ارتقای تکنولوژی تولید فراهم نشده است.

داشت.

اما این تعادل ناگهان با قطعی برق کارخانه‌های سیمان از بین رفت به گونه‌ای که قیمت‌ها در هفته چهارم تیر ماه به محدوده ۵۴۴ هزار تومان در هر کیلوگرم افزایش پیدا کرد. یعنی هر پاکت سیمان حدود ۲۷ هزار تومان معامله شد.

۳ رشد قیمت تا ۷۵ هزار تومان در بازار سیاه

در واقع پس از قطع برق کارخانه‌ها، تولید سیمان متوقف شد و عرضه‌ها کاهش یافت. مقادیری از سیمان که از قبل در بازار موجود بود نیز از سوی دلان احتکار و از بازار جمع‌آوری شد. به این ترتیب قیمت‌ها دچار جهش شد و معاملات آخرین هفته تیرماه به دلیل رشد قیمت‌ها باطل شد. اما خارج از بورس، بازار سیاه سیمان شکل گرفت و دلان و محتکران از موقعیت استفاده کردند و قیمت سیمان را تا ۱۵۰۰ تومان در هر کیلوگرم یا به عبارتی ۷۵ هزار تومان در هر پاکت بالا بردند. در این شرایط اگرچه تعدادی از تولیدکنندگان سیمان محصولات خود را در بورس عرضه می‌کردند اما برخی از تولیدکنندگان نیز تولیدات‌شان را با همان قیمت‌های مصوب دولت به بازار می‌فرستادند که تمام سود آن به عده‌ای دلال و واسطه می‌رسید.

کارخانه‌های سیمان پس از قطعی برق نتوانستند به تولید ادامه دهند چرا که تولید سیمان نیاز به روشن بودن کوره‌ها دارد. از آنجا که دولت در طول روز ۳۰ درصد نیاز برق و شب ۱۰۰ درصد نیاز برق را تامین می‌کرد؛ ناگزیر در ساعاتی از شبانه‌روز کوره‌ها خاموش می‌شد.

۴ امکان تولید سلب شد

برای آنکه کوره‌ها بتوانند کار کنند لازم است گرم شوند و این گرم شدن کوره‌ها یک روز زمان نیاز دارد. بنابراین وقتی میان این پروسه برق مدتی قطع می‌شود؛ برای گرم شدن دوباره باید فرآیند از نو اجرا شود. بدین ترتیب حتی با تامین مقدار مشخص شده‌ای از برق در شبانه‌روز نیز امکان تولید وجود نداشت. برای تامین نیاز بازار لازم است هر هفته تولید صورت گیرد چرا که انبار کارخانه‌ها گنجایش نگهداری نیاز چندماهه بازار را ندارد و نهایتاً نیاز یک هفته بازار در انبارها نگهداری می‌شود. لذا طبیعی است که پس از قطع برق بلافاصله، کمبود سیمان در بازار احساس شود و این کمبود بر قیمت‌ها اثر بگذارد اما همان نیاز یک هفته‌ای در انبارها نیز در دست دلان بود و آنها با عرضه نکردن محصول به بازار، بر افزایش

سیمان ارزان ایران؛ نگرانی رقبای خارجی، شادمانی دلالتان داخلی

میانگین قیمت هر تن سیمان در جهان و منطقه ۶۵ و در کشورمان ۱۲/۵ دلار است

علی برادران/ قیمت سیمان در حال حاضر در بازارهای جهانی و منطقه به طور میانگین ۶۵ دلار در هر تن است که با ۲۵ هزار تومان، قیمت هر کیلوی آن رقمی حدود یک هزار و ۶۲۵ تومان محاسبه می‌شود. این در حالی است که بر اساس مصوبه وزارت صنعت، معدن و تجارت، سیمان داخلی باید به طور میانگین ۱۲/۵ دلار در هر تن فروخته شود که قیمت ریالی آن به ازای هر کیلو ۳۱۲ تومان خواهد بود. این فاصله قیمتی که بین داخل و خارج وجود دارد، باعث خروج قانونی و غیرقانونی سیمان به کشورهای منطقه شده است. اما برخی کشورها برای حمایت از تولید داخلشان بر سیمان ایرانی تعرفه وضع می‌کنند تا سیمان ارزان، تولیدکنندگان آنها را زیان‌ده نکند.

فعالان حوزه سیمان بسیار اندک بوده و بین ۱۵ تا ۳۰ نفر هستند که برای فعالان این حوزه کاملاً شناخته شده‌اند. مصرف‌کنندگان واقعی که امکان خرید نقدی سیمان از درب کارخانه را ندارند نیز به ناچار سیمان مورد نیازشان را با قیمت‌های بالا از این واسطه‌ها خریداری می‌کنند.

۲ خروج عایدات سیمان از کشور با کارتهای بازرگانی یکبارمصرف

در سال‌های گذشته بازار سیمان به دلیل برخی تکانه‌ها، بیش از پیش به واسطه‌ها وابسته شد. یکی از موارد اثرگذار افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و دیگری هزینه‌های بسته‌بندی سیمان و تامین پاکت‌های مورد نیاز بود. دلالتان با آورده مالی خود بخش قابل توجهی از بازار را به این ترتیب تحت کنترل خود درآوردند. در حوزه صادرات نیز دلالتان اعم از ایرانی و غیرایرانی، سیمان را از درب کارخانه با نرخ دولتی و به ریال خریداری و با سایر ارزها و با قیمت‌های بسیار بالاتر به کشورهای دیگر صادر می‌کردند. اما ارز حاصل از این صادرات نیز به کشور باز نمی‌گشت چرا که بازرگانان عمدتاً از کارتهای بازرگانی یکبارمصرف استفاده می‌کردند و عایدات این صادرات را نیز در سایر کشورها سرمایه‌گذاری می‌کردند.

نرخ‌های ارزان سیمان، فقط رقبای فعال در کشورهای منطقه را درگیر چالش نکرده، بلکه در بازار داخل نیز این قیمت‌های دولتی باعث گسترده شدن بساط دلالتی شده است. نرخی که کارخانه‌ها به اجبار پایین‌تر از هزینه تمام‌شده می‌فروشند به دست مصرف‌کننده نمی‌رسد چراکه در میانه راه، دلالتان با نقش آفرینی بالا، سود کلای سوبسیدی را از آن خود می‌کنند. عمدتاً دلالتان سیمان را از کارخانه با نرخ دولتی خریداری کرده و در بازار با قیمت بسیار بالاتر به مصرف‌کننده می‌فروشند. از این رو سود ناشی از این شکاف قیمتی نصیب دلالتان می‌شود.

۲ برگ برنده دلالتان

برگ برنده دلالتان، داشتن پول نقد است. سرمایه‌ای که دلالتان برای خرید سیمان وارد بازار می‌کنند؛ باعث سودهای غیرمتعارف آنها می‌شود. کارخانه‌داران برای تامین سرمایه در گردش خود نیاز به پول نقد دارند بنابراین دلالتان با آورده‌های نقدی خود؛ بهترین مشتری برای کارخانه‌های سیمان محسوب می‌شوند. این در شرایطی است که مصرف‌کنندگان واقعی عمدتاً به دلیل کمبود نقدینگی، جزو مشتریان درجه اول کارخانه‌ها محسوب نمی‌شوند و ناگزیر هستند کلای مورد نیازشان را از دلالتان خریداری کنند. این شرایط باعث شده، تعداد اندکی از سرمایه‌دارانی که نه تولیدکننده هستند و نه مصرف‌کننده به عنوان دلال وارد بازار سیمان شوند و سرمایه‌های خود را از محل فاصله قیمتی سیمان چندین برابر کنند. این دلالتان به گفته

آدرس غلط دلالت سیمان علیه عرضه بورسی

گفت‌وگو با علی محمد بُد، کارشناس ارشد بازار سیمان

فرزانه تهرانی/ یک کارشناس ارشد بازار سیمان گفت: افرادی که افزایش یک ماه و نیم گذشته سیمان را به بورس کالا نسبت می‌دهند آدرس غلط داده تا بتوانند از فضای غیرشفاف خارج از بورس به نفع خود استفاده کنند. علی محمد بُد در توضیح دلیل جهش قیمت سیمان اظهار کرد: از ابتدای سال ما با یک تصمیم مهم در بازار سیمان روبه‌رو شدیم. این تصمیم مهم آزادسازی قیمت سیمان پس از چندین دهه بود. مسلم بود که با آزادسازی این بازار، قیمت‌هایی که چهار دهه به اجبار پایین نگاه داشته شده بود، دچار افزایش قیمت می‌شود که این اتفاق نیز افتاد. در هر بازار دیگری نیز که آزادسازی صورت گیرد؛ به صورت طبیعی رشد قیمت اتفاق می‌افتد.

محصول با قیمت مصوب از کارخانه‌داران، تولیدات را به مصرف‌کننده با قیمت آزاد می‌فروشنند. در واقع سیستم دولتی سیمان زمینه رانت‌خواری و فساد را برای دلالت فراهم کرده بود. حال در شرایط کمبود سیمان نیز زمینه کاملاً برای سوءاستفاده این افراد ایجاد شد.

رانت ۵ میلیاردی امسال برابر شد

این کارشناس بازار سیمان با اشاره به پنج میلیارد تومان سود توزیع‌کنندگان سیمان در سال گذشته، تأکید کرد: سال گذشته که قیمت سیمان در محدوده ۲۰ هزار تومان بود ارقام میلیاردی به عنوان سود توزیع‌کنندگان شناسایی شده است. امسال که قیمت سیمان تا ۱۰۰ هزار تومان در هر کیسه هم رسید؛ این رانت میلیاردی، پنج برابر شده است.

استقبال سیمانی‌ها از بورس کالا

او با بیان اینکه سیمانی‌ها دیگر مخالفتی با حضور در بورس کالا ندارند، یادآور شد: سیمانی‌ها خواهان بازاری آزاد و رقابتی هستند. این بازار، زیر سایه عرضه سیمان در بورس کالا ایجاد خواهد شد. بازاری شفاف که در آن کشف قیمت بر مبنای عرضه و تقاضای صورت‌گرفته انجام می‌شود. بُد به عوامل دیگری که باعث افزایش قیمت سیمان شده بود نیز اشاره و خاطرنشان کرد: در یک سال گذشته عوامل تولید نیز با افزایش قیمت روبه‌رو بوده است. به‌ویژه در بخش حمل‌ونقل افزایش هزینه‌های زیادی را متحمل

فرمول خودساخته دولت، زمینه‌ساز حضور گسترده‌تر

دلالتان

او افزود: اما رشد قیمت یک ماه و نیم گذشته ارتباطی به آزادسازی بازار سیمان نداشت و تصمیم دوم دولت باعث رشدهای عجیب قیمت شد. دولت در اواسط تیرماه به دلیل کمبود تولید برق، تصمیم گرفت برق کارخانه‌ها را با فرمولی خودساخته تأمین کند. طبق این فرمول در طول روز تنها ۳۰ درصد نیاز کارخانه‌ها تأمین می‌شد و شب‌ها ۱۰۰ درصد برق را تأمین می‌کردند.

بُد با بیان اینکه این تصمیم دولت که بدون مشورت با تولیدکنندگان گرفته شد موجب توقف تولید سیمان شد توضیح داد: از آنجا که کوره‌های سیمان ۲۴ ساعت زمان نیاز دارد تا گرم شده و به ۱۳۰۰ درجه سانتی‌گراد برسد و به کار بیفتد هرگونه قطعی برق حتی برای دو ساعت هم باعث بازگشت کوره‌ها به نقطه صفر می‌شود.

به گفته او بنابراین تصمیم دولت برای تأمین ناقص برق صنایع سبب توقف تولید و کمبود سیمان در بازار شد. این اتفاق اما زمینه آن را فراهم کرد تا دلالتانی که توزیع سیمان را همواره انجام می‌دادند؛ سوءاستفاده کرده و هر آنچه از سیمان در بازار موجود بود را برای افزایش بیشتر قیمت، احتکار کنند.

بُد معتقد است: سالیان سال است که کار توزیع سیمان توسط تعداد معدودی دلال انجام می‌شود و با خرید

۴ دخالت دستوری دولت، نقطه عطف ایجاد بازار سیاه

او اشاره کرد: نقطه عطف ایجاد بازار سیاه دخالت دستوری دولت است. دولت با تعیین قیمت‌های پایین برای سیمان باعث شد انگیزه صادرات و گاه قاچاق سیمان به خارج از کشور بالا برود. بنابراین در استان‌هایی که کمبود تولید سیمان وجود داشت؛ تامین نیاز با مشکلاتی مواجه و همین کمبودها سبب ایجاد بازاری غیرمعارف می‌شد که در آن توزیع‌کنندگان قیمت‌ها را به دلخواه به مصرف‌کنندگان اعلام می‌کردند. از این رو اگرچه انگیزه دولت ایجاد تعادل در بازار سیمان و جلوگیری از افزایش قیمت بود اما عملاً بازاری کاملاً نابسامان ایجاد می‌شد. بُد اذعان کرد: برای از بین بردن بازار سیاه و اصولاً از بین بردن فساد در هر بازاری، باید نظام آن بازار را از حالت دستوری خارج کرد و تعیین قیمت و تنظیم بازار را به خود عرضه و تقاضا سپرد.

۴ مقاومت مقابل عرضه در بورس از سوی چه کسانی

صورت می‌گیرد؟

این کارشناس بازار سیمان درباره مخالفت‌هایی که گاهی از سوی برخی برای عرضه در بورس صورت می‌گیرد نیز گفت: افرادی که از شفافیت گریزان هستند با عرضه سیمان در بورس مخالفت می‌کنند. اینها همان واسطه‌گرانی هستند که با عرضه سیمان در بورس از این چرخه حذف خواهند شد. بنابراین طبیعی است که با بورس کالا مخالف باشند. بُد در خصوص مخالفت برخی از تولیدکنندگان سیمان نیز عنوان کرد: افرادی که در بورس کالا معامله انجام می‌دهند لازم است کد بورسی داشته باشند و نوع کالایی که در بورس عرضه می‌کنند را ثبت کرده و به افراد مشخص بفروشند. از این رو در پایان سال بر اساس معاملات انجام‌شده لازم است اظهارنامه مالیاتی داشته باشند وگرنه مشمول جریمه خواهند شد. این فرآیند برای برخی از فعالانی که به معاملات سنتی نقد و نسبه بازار عادت کرده بودند؛ قابل پذیرش نبود. اما در یک سال گذشته به دلیل مشکلاتی که نرخ‌گذاری‌ها برای تولیدکنندگان ایجاد کرده است این افراد نیز به ورود به بورس تمایل پیدا کرده‌اند.

شدیم. گاهی هزینه‌های حمل حتی از قیمت خود سیمان نیز در قیمت تمام‌شده بیشتر می‌شد. این کارشناس بازار سیمان به دو برابر شدن قیمت هزینه‌های حمل اشاره و تصریح کرد: از آنجا که در برخی از مناطق مصرف‌کننده سیمان، تولید صورت نمی‌گیرد؛ استان‌های تولیدکننده باید برای استان‌های مصرف‌کننده سیمان ارسال کنند. بنابراین هرچه مسافت زیادتر باشد؛ هزینه سیمان نیز برای آن استان بالاتر می‌رود. در چنین شرایطی اساساً تعیین قیمت مصوب کاری بیهوده است چرا که اصلاً قابل اجرا نیست و در هر استان قیمت‌ها متفاوت خواهد بود. به اعتقاد بُد، در استان‌هایی که تولید سیمان بالاتر از تقاضاست، نرخ‌های مصوب می‌تواند اجرا شده و برابر با هزینه تمام‌شده سیمان تعیین شود اما در استان‌هایی که تولید سیمان صورت نمی‌گیرد، هزینه‌های حمل و نقل به قیمت نهایی سیمان اضافه شده، بنابراین نرخ‌های مشخص‌شده از سوی دولت قابل اجرا در آن مناطق نخواهد بود.

۴ ضرورت تنظیم بازار از مسیر بورس

این کارشناس بازار سیمان بیان کرد: با عرضه سیمان در بورس کالا، می‌توان بازار را تنظیم کرد. چرا که اولاً قیمت‌ها بر اساس عرضه و تقاضا تعیین می‌شود و با رقابت صورت‌گرفته به قیمت‌های واقعی نزدیک می‌شود. دوماً با توجه به شفافیتی که در بورس کالا وجود دارد، خریدار و فروشنده مشخص هستند و دیگر دلالان نمی‌توانند در این بازار حضور داشته باشند. بُد متذکر شد: در این بازار شرایطی ایجاد می‌شود که کالاهای تحت اجبار قیمت‌گذاری دولتی نباشند و اجبار به پایین نگاه داشتن قیمت‌ها باعث زیان تولیدکنندگان نشود. ضمن آنکه از تشکیل بازار سیاهی که قبلاً به واسطه حضور همان تعداد اندک توزیع‌کنندگان به وجود آمده بود، جلوگیری می‌شود.

افرادی که از شفافیت گریزان هستند با عرضه سیمان در بورس مخالفت می‌کنند. اینها همان واسطه‌گرانی هستند که با عرضه سیمان در بورس از این چرخه حذف خواهند شد. بنابراین طبیعی است که با بورس کالا مخالف باشند.

سیمان، طفل یتیم بازار مصالح ساختمانی

طی هفت سال گذشته، سیمان تنها قربانی سرکوب قیمت بوده و سایر مصالح، رشد قیمت طبیعی داشته‌اند

فرزانه تهرانی/ مقایسه قیمت مصالح ساختمانی از سال ۱۳۹۳ تا ابتدای سال جاری نشان می‌دهد سیاست سرکوب قیمت که با هدف حمایت از مصرف‌کننده اجرا شده، فقط نصیب سیمان شده و سایر مصالح، روند رشد قیمت طبیعی داشته‌اند. آمارها نشان می‌دهد قیمت سیمان طی چند دهه تحت تاثیر سیاست‌های قیمتی، پایین نگه داشته شده و در این مدت روند رشد بسیار اندک و پایین‌تر از تورم کل را ثبت کرده است. به طوری که بررسی هفت سال گذشته حکایت از آن دارد که قیمت سیمان تنها ۶۲ درصد افزایش یافته است.

در سال ۱۳۹۹ قیمت این کالا به ۱۴ هزار و ۶۵۷ تومان افزایش پیدا کرده که ۷۱۰ درصد رشد قیمت را نشان می‌دهد.

قیمت تیرآهن ۱۴	
سال	قیمت هر کیلوگرم به تومان
۱۳۹۳	۱۸۰۸
۱۳۹۴	۱۷۵۵
۱۳۹۵	۱۸۵۸
۱۳۹۶	۲۵۶۰
۱۳۹۷	۵۲۷۲
۱۳۹۸	۵۷۴۱
۱۳۹۹	۱۴۶۵۷
درصد رشد قیمت در سال ۹۹ به سال ۹۳	۷۱۰
منبع: نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی مرکز آمار ایران	

قیمت میلگرد ساده نیز با رشد مشابه از ۱۹۲۶ تومان در سال ۱۳۹۳ به ۱۲ هزار و ۳۵۰ تومان رسیده که حدود ۵۴۱ درصد افزایش قیمت داشته است.

قیمت سیمان سفید در هر پاکت ۵۰ کیلویی

سال	قیمت به تومان
۱۳۹۳	۱۳۵۰۰
ابتدای ۱۴۰۰	۲۱۹۳۰
درصد رشد قیمت در سال ۹۹ نسبت به سال ۹۳	۶۲

قیمت سیمان همواره نرخ دولتی داشته و عدد درج‌شده در جدول برای سال ۱۴۰۰ نیز از سوی انجمن صنفی کارفرمایان سیمان در ابتدای سال جاری به کارخانه‌ها ابلاغ شده است.

اما در همین بازه زمانی که نرخ سیمان با رشدی کمتر از تورم همراه بوده اما دیگر مصالح ساختمانی رشدهای منطقی‌تری داشتند.

گزارش نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی که از سوی مرکز آمار ایران منتشر می‌شود؛ نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۳ قیمت تیرآهن ۱۴، هر کیلوگرم ۱۸۰۸ تومان بوده اما

قیمت میلگرد ساده نمره ۲۱

سال	قیمت هر کیلوگرم به تومان
۱۳۹۳	۱۹۲۶
۱۳۹۴	۱۷۱۴
۱۳۹۵	۱۷۴۴
۱۳۹۶	۲۲۷۰
۱۳۹۷	۵۵۱۲
۱۳۹۸	۵۶۲۵
۱۳۹۹	۱۲۳۵۰
درصد رشد قیمت در سال ۹۹ به سال ۹۳	۵۴۱

منبع: نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی مرکز آمار ایران

نکته جالب‌تر آنکه در بین مصالح ساختمانی، گروهی از مصالح که با سیمان ساخته می‌شوند مانند بتن و بلوک‌های سیمانی نیز افزایش قیمت‌های بسیار چشمگیری داشته‌اند. این در حالی است که قیمت سیمان به عنوان ماده اصلی تشکیل‌دهنده این مصالح افزایش قابل توجهی نداشته است. در گزارش مرکز آمار قیمت بلوک سیمانی که در سال ۱۳۹۳ حدود ۹۳۸ تومان در هر کیلوگرم قیمت داشت؛ در سال ۱۳۹۹ با ۱۹۹۲ درصد رشد به ۱۹ هزار و ۶۲۵ تومان رسیده است.

قیمت بتن نیز که از سیمان، ماسه و آب تشکیل می‌شود نیز رشد قابل توجهی داشته و حدوداً هر متر مکعب بتن حدود ۸ میلیون تومان فروخته می‌شود در حالی که سیمان به کار رفته در یک متر مکعب بتن بین ۳۵۰ هزار تا ۷۰۰ هزار تومان قیمت دارد.

قیمت بلوک سیمانی

سال	قیمت هر کیلوگرم به تومان
۱۳۹۳	۹۳۸
۱۳۹۴	۹۱۴
۱۳۹۵	۱۰۰۰
۱۳۹۶	۱۳۰۰
۱۳۹۷	۱۳۶۲
۱۳۹۸	۱۴۷۰
۱۳۹۹	۱۹۶۲۵
درصد رشد قیمت در سال ۹۹ به سال ۹۳	۱۹۹۲

منبع: نتایج آمارگیری از قیمت مصالح ساختمانی مرکز آمار ایران

نقش ۳۳٪ درصدی سیمان در هزینه ساختمان

قیمت سیمان سال‌ها سرکوب شده و بسیار ناچیز بوده است. از ابتدای امسال که با عرضه این محصول در بورس کالا، قیمت‌ها نیز آزاد شد، نرخ سیمان نیز از قیمت‌های تعیین‌شده دولتی بالاتر رفت. رشد قیمت سیمان اما در

تیرماه امسال تبدیل به جهش شد. آن هم نه به دلیل آزادسازی بازار سیمان بلکه به دلیل قطعی برق کارخانه‌ها و توقف تولید. به طوری که با نایاب شدن سیمان در بازار قیمت این محصول که هر پاکت حدود ۲۵ تا ۳۰ هزار تومان فروخته می‌شد تا ۱۰۰ هزار تومان نیز افزایش یافت.

اما به رغم همه افزایش قیمت‌ها و حتی اگر قیمت سیمان برای پروژه‌های ساختمان‌سازی را بر مبنای همان ۱۰۰ هزار تومان در هر کیسه در نظر بگیریم باز هم نقش سیمان در هزینه ساختمان حدود ۳۳٪ درصد است.

علی‌اصغر کیهانی نماینده ۳۰۰ کارخانه تولیدکنندگان بتن آماده استاندارد در کشور می‌گوید: برای ساخت هر مترمربع بنا بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ کیلوگرم سیمان مورد نیاز است.

۲۰۰ کیلو سیمان یعنی چهار پاکت ۵۰ کیلویی سیمان -که با جهش‌های قیمتی اخیر به ۱۰۰ هزار تومان رسیده- که چیزی حدود ۴۰۰ هزار تومان هزینه خواهد داشت. یعنی چهار پاکت ۱۰۰ هزار تومانی سیمان برای هر یک متر مربع بنا نیاز خواهد بود، به این ترتیب هر متر مربع بنای ساختمان ۴۰۰ هزار تومان سیمان مصرف می‌کند. حال این عدد را با قیمت هر متر مربع ساختمان مقایسه کنید. بر اساس آخرین آمارهای اعلامی بانک مرکزی قیمت هر متر بنا در تهران به طور متوسط ۳۰ میلیون و ۴۴ هزار تومان است. بنابراین نقش قیمت سیمان در هزینه هر متر ساختمان کمتر از یک درصد و حدود ۳۳٪ درصد خواهد بود.

قیمت هر متر مربع زیربنای مسکونی در تهران

سال	قیمت هر مترمربع به هزار تومان
۱۳۹۳	۴۱۳۲
۱۳۹۴	۴۱۰۵
۱۳۹۵	۴۴۰۸
۱۳۹۶	۵۸۷۱
۱۳۹۷	۱۰۶۶۷
۱۳۹۸	۱۳۰۹۲
۱۳۹۹	۳۰۰۴۴
درصد رشد قیمت در سال ۹۹ به سال ۹۳	۶۲۷

منبع: گزارش مرکز آمار ایران

این مقایسه، از آن زاویه قابل تأمل است که طی ماه‌های اخیر، برخی از مخالفان آزادسازی قیمت سیمان، افزایش قیمت مسکن را به افزایش قیمت سیمان مرتبط دانسته و به همین منظور خواستار توقف عرضه سیمان در بورس شده‌اند. اغلب این منتقدان، از فضای غیرشفاف خارج از بورس به نفع خود سوءاستفاده کرده و به همین علت عرضه سیمان در بورس را به زیان خود می‌بینند. از این رو، برای جلوگیری از عرضه این کالا در بورس، افزایش قیمت و گرانی مسکن را بهانه کرده‌اند.

سهم اندک سیمان در هزینه تمام شده ساختمان

حداکثر قیمت سیمان در هر متر مکعب بتن ۷۰۰ هزار تومان است اما همین بتن تا ۸ میلیون تومان هم فروخته می‌شود

علی برادران/ رئیس سابق پیشین انبوه‌سازان خراسان درباره نقش سیمان در هزینه تمام شده ساختمان گفت: در تعیین قیمت بتن، سیمان سهم بسیار اندکی دارد. در هر متر مکعب بتن که با عنوان بتن ۳۵۰ شناخته می‌شود، ۳۵۰ کیلوگرم سیمان به کار می‌رود، به عبارت دیگر، ۷ کیسه سیمان ۵۰ کیلویی در ساخت یک مترمکعب بتن استفاده می‌شود. اگر فرض کنیم قیمت هر پاکت سیمان ۵۰ هزار تومان باشد؛ قیمت سیمان به کار رفته در یک متر مکعب بتن ۳۵۰ هزار تومان خواهد شد. بنابراین بقیه هزینه تولید بتن به قیمت ماسه و آب برمی‌گردد.

قیمت‌های دولتی برای دلان جاذبه داشت

عضو انجمن انبوه‌سازان خراسان متذکر شد: جاذبه بازار سیمان به دلیل قیمت‌گذاری‌های دولتی است. قیمت‌های ارزان دولتی افراد را وسوسه می‌کند تا از حاشیه سود به وجود آمده استفاده کنند و رانتهای کلانی به جیب بزنند. وی خاطرنشان کرد: این افراد در شرایط مختلف از هر بهانه و دلیلی استفاده می‌کنند تا در قیمت‌ها مداخله کرده و سودهای کلان ببرند. بمانی معتقد است: حتی با وجود این دلان و سوءاستفاده‌های آنها که باعث جهش‌های قیمت سیمان شده است؛ باز هم می‌بینیم نقش سیمان در پروژه‌های ساخت بالا نیست. وقتی وارد عمق مساله می‌شویم با معادلاتی عجیب روبه‌رو می‌شویم که هیچ ربط منطقی با قیمت‌های موجود در بازار ندارد.

تالار سیمان باید گسترده شود

این عضو انجمن انبوه‌سازان استان خراسان تاکید کرد: اخیراً در بورس کالا، تالاری برای انجام معاملات سیمان ایجاد شده که در این تالار، سیمان با قیمت‌های غیردستوری عرضه می‌شود. یعنی بر اساس عرضه و تقاضای موجود در بازار قیمت سیمان تعیین شده و به فروش می‌رسد. بمانی با بیان اینکه شروع این عرضه‌ها، این امید را ایجاد می‌کند که به‌زودی فعالیت واسطه‌گران در بازار سیمان به حداقل ممکن برسد تصریح کرد: با توجه به اینکه در بورس اطلاعات خریدار و فروشنده ثبت می‌شود؛ از این رو شرایطی شفاف به وجود خواهد آمد که افراد متخلف و سودجو به راحتی نتوانند وارد بازار شوند.

علی بمانی در گفت‌وگو با نشریه «پیام اقتصادی بورس کالا» توضیح داد: در حال حاضر اختلاف قیمت بتن با سیمان به کار رفته در آن به‌قدری زیاد است که با هیچ محاسبه‌ای قابل درک نخواهد بود. همان‌طور که توضیح دادم قیمت سیمان به کار رفته در هر متر مکعب حدود ۳۵۰ هزار تومان است. حتی اگر نرخ هر کیسه سیمان را دو برابر یعنی ۱۰۰ هزار تومان هم محاسبه کنیم؛ قیمت سیمان در هر متر مکعب بتن به ۷۰۰ هزار تومان می‌رسد اما در بازار قیمت هر بتن تا ۸ میلیون تومان هم می‌رسد. اما متأسفانه این موضوع را به‌گونه‌ای جا انداخته‌اند که گمان شود نرخ سیمان در هزینه ساخت اثرگذاری بالایی دارد.

او با اشاره به اینکه سیمان همواره به صورت سنتی فروخته می‌شد و بازاری مدرن نداشت، ادامه داد: همیشه در این بازار، به دلیل نبود شفافیت لازم، عده‌ای به صورت فعال حضور دارند که نه تولیدکننده هستند و نه مصرف‌کننده. اینها سرمایه‌دارانی هستند که با پول نقد به سراغ کارخانه‌های تولید سیمان می‌روند و سیمان را با نرخ ارزان از آنها خریداری کرده و با قیمت‌های سلیقه‌ای و بالا به مصرف‌کنندگان می‌فروشند.

بمانی با بیان اینکه حوزه ساخت‌وساز به علت ارزش افزوده‌ای که به‌ویژه در دوره‌های رونق مسکن ایجاد می‌کند افراد زیادی را به سمت خود می‌کشانند، افزود: سوداگری‌های زیادی در این بازار نیز دیده می‌شود که بخشی از آن در بازار سیمان اتفاق می‌افتد.

ناموازنه خطر ناک عرضه و تقاضای مسکن

نیاز سالانه به مسکن ۵۰۰ هزار واحد
از ساخت، سبقت گرفته است

در حالی که کشور برای پاسخگویی به نیازهای بازار مسکن، سالانه به عرضه ۹۰۰ هزار واحد مسکونی نیاز دارد در سالهای گذشته ۴۰۰ هزار واحد مسکونی در سال ساخته و به بازار عرضه شده و به این ترتیب، بین عرضه و تقاضای مسکن شکافی ۵۰۰ هزار واحدی وجود دارد. این عقبماندگی از تقاضا، بهویژه در قیمت خانههای با مترآژ کوچک اثر داشته و باعث تورم قابل ملاحظه در بخش مسکن شده است. بهطوری که بر اساس آمار منتشرشده بانک مرکزی، متوسط قیمت هر متر مربع زیربنای واحد مسکونی در شهر تهران به ۳۰ میلیون و ۴۴ هزار تومان رسیده است.

حوزه کردهاند بر رشد قیمت میافزایند. این گروه از افراد هر بهانهای را دستمایه افزایش قیمت میکنند. بهگونهای که وقتی صحبت از افزایش قیمت سیمان یا آهن میشود؛ بلافاصله قیمت مسکن را بالا میبرند. او افزود: با وجود آنکه قیمت سیمان نقش بسیار اندکی در ساختمانسازی دارد و هزینه سیمان در هزینه تمامشده یک ساختمان گم است اما این رشد قیمت بهانه میشود تا سودجویان نرخ نهایی مسکن را بالا ببرند تا سرمایههایشان را دوچندان کنند.

این در حالی است که متوسط قیمت هر متر زیربنای واحد مسکونی در ابتدای سال ۱۳۹۹ حدود ۱۵ میلیون و ۶۰۰ هزار تومان تخمین زده میشود. فاصله عرضه و تقاضای مسکن به شکل هشدارآمیزی افزایش یافته است بهگونهای که بین ۵۰ تا ۶۵ درصد زوجهای جوان پشت تقاضای جدید مسکن جمع شدهاند و هر سال نیز بر این تعداد افزوده میشود.

علت رشد قیمت مسکن را نباید در بخش ساختوساز جستوجو کرد

جواد خوانساری عضو هیات مدیره سندیکای شرکت‌های ساختمانی با تأکید بر اینکه رشد قیمت در مصالح ساختمانی نیز ایجاد شده است، گفت: با وجود افزایش قیمت مصالح ساختمانی و افزایش هزینه تمامشده ساختمان اما نباید دلیل گرانی مسکن را در بخش ساختوساز جستوجو کرد.

به گفته او اگر بخواهیم بر مبنای رشد قیمت مصالح ساختمانی قیمت مسکن را تعیین کنیم، قیمتها در دو سال گذشته باید دو برابر یا نهایتاً سه برابر میشد. اما قیمت‌هایی که امروز در بازار مسکن شاهد هستیم به صورت بسیار غیرمتعارف و بیمارگونه‌ای رشد کرده است که دلیل آن نیز تنها به میزان بالای تقاضا و عرضه محدود باز نمی‌گردد. خوانساری متذکر شد: بازار مسکن نیز مانند همه بازارهای دیگر درگیر دلالتی و واسطه‌گری است. افرادی که سرمایه‌های خود را برای کسب سودهای بالا وارد این

۵۰۰ هزار ازدواج جدید به تقاضای مسکن افزوده شد

آمارهای سه سال گذشته نشان می‌دهد به طور میانگین در هر سال ۵۰۰ هزار ازدواج جدید در کشور ثبت میشود. بنابراین در خوشبینانه‌ترین حالت و با فرض اینکه تمام معاملات مسکن طی سه سال اخیر مربوط به تقاضای مصرفی جدید (مسکن‌اولی) بوده که چنین نیز نبوده است به ترتیب ۸۰، ۶۰ و ۶۵ درصد از معاملات صورت‌گرفته در بازار مسکن مربوط به تقاضای مصرفی خانه‌اولی بوده است. این یعنی در خوشبینانه‌ترین حالت و حتی در شرایطی که فرض کنیم همه معاملات انجام‌شده در بازار مسکن کل کشور در سه سال گذشته از سوی خریداران مصرفی خانه‌اولی صورت گرفته باشد در هر سال به‌طور میانگین هنوز ۴۰ درصد از این متقاضیان توان ورود به بازار را پیدا نکرده و به اجبار در پشت درهای بسته بازار به انتظار مهیا شدن شرایط ورود به بازار مسکن نشسته‌اند.

بورس کالا

تالار نقره ای

افزایش ۱۰۳ درصدی ارزش معاملات بورس کالای ایران

آمارها تا پایان مردادماه ۱۴۰۰ نویدبخش سالی پررونق هستند

امید امانی/ ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در پایان مرداد سال ۱۴۰۰ خورشیدی در دو بخش بازار فیزیکی و مالی با افزایش ۱۰۳ درصدی روبه‌رو شد و به بیش از ۲۰۱ هزار و ۶۴۰ میلیارد تومان رسید.
به گزارش کالا خبر، آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در پایان مردادماه سال ۱۴۰۰ حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۱۷ میلیون و ۹۲۳ هزار تن محصول به ارزشی بیش از ۱۹۲ هزار و ۳۱۷ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته افزایش ۳۴ درصدی حجم و افزایش ۱۳۲ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

بورس کالا

تالار فرآورده‌های نفتی

طبق آمار، در پنج ماه نخست سال ۱۴۰۰ بیش از ۵ میلیون و ۱۲۴ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۳۵ هزار و ۸۴۴ میلیارد تومان در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله‌شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب کاهش ۲۰ درصدی و رشد ۱۲۶ درصدی را تجربه کرد.

در این تالار بیش از ۲ میلیون و ۳۱۴ هزار تن وکیوم باتوم به ارزش بیش از ۱۴ هزار و ۳۴۶ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۲۱/۹ درصدی حجم و افزایش ۱۰۳ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

همچنین در این تالار یک میلیون و ۸۶۳ هزار و ۶۴۶ تن قیر به ارزش بیش از ۱۲ هزار و ۸۲۰ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۱۴ درصدی حجم و افزایش ۱۲۷ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

افزون بر این، ۷۰۳ هزار و ۲۰۰ تن لوبکات به ارزش بیش از ۶ هزار و ۶۴۸ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۴/۳ درصدی حجم و افزایش ۱۶۵ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

طی این مدت ۱۲۳ هزار و ۶۵ تن گوگرد به ارزش بیش از ۳۷۴ میلیارد تومان نیز معامله شد و بررسی‌ها کاهش ۷۲ درصدی حجم و افزایش ۱۰۸ درصدی ارزش فروش این محصول را نسبت به مدت مشابه سال گذشته در بورس کالا نشان می‌دهد.

رشد ۳۷۵ درصدی ارزش معاملات روغن

جدیدترین آمارهای شرکت بورس کالای ایران در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که حجم و ارزش معاملات روغن در تالار معاملات فرآورده‌های نفتی با رشد ۶۶ درصدی حجم و ۳۷۵ درصدی ارزش معاملات همراه بوده که این امر نشان‌دهنده رونق خوب این محصول در تالار نقره‌ای بوده است.

در این تالار ۴ میلیون و ۷۱۳ هزار و ۶۷۰ تن فولاد به ارزش بیش از ۷۸ هزار و ۵۸۶ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش حجم ۹/۱ درصد و ارزش ۱۴۷/۸ درصدی را تجربه کرد. در تالار صنعتی و معدنی همچنین ۴ میلیون و ۲۳۶ هزار و ۵۸۰ تن سیمان به ارزش ۲ هزار و ۲۵۱ میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفت.

در تالار صنعتی و معدنی همچنین ۸۷ هزار و ۱۵ تن مس به ارزش بیش از ۱۳ هزار و ۸۵ میلیارد تومان دادوستد شد که به این ترتیب کاهش حجم ۷ درصد و افزایش ارزش ۸۷/۱ درصدی را به ثبت رساند. در پنج ماه اول سال ۱۴۰۰ این تالار شاهد معامله ۲ هزار و ۵۰۰ تن کنسانتره مولیبدن به ارزش نزدیک به ۷۶۴ میلیارد تومان نیز بود و به این ترتیب کاهش حجم ۶/۴ درصدی و افزایش ۱۵۵/۷ درصدی ارزش را به ثبت رساند.

علاوه بر این، ۱۱۱ کیلوگرم طلا به ارزش بیش از ۱۴۳ میلیارد و ۵۱۱ میلیون تومان در این تالار مورد معامله قرار گرفت که این معاملات، کاهش ۷۲/۹ درصدی حجم و ۶۳/۳ درصدی ارزش معاملات را رقم زد. در تالار صنعتی و معدنی ۹۴ هزار و ۹۲۵ تن آلومینیوم به ارزش بیش از ۵ هزار و ۱۷۷ میلیارد تومان دادوستد شد که به این ترتیب کاهش حجم ۲/۲ درصدی و افزایش ارزش ۸۸/۸ درصدی در معاملات آلومینیوم به ثبت رسید.

همچنین در این تالار یک میلیون و ۱۶۴ هزار و ۵۰۰ تن سنگ آهن به ارزش بیش از ۲ هزار و ۶۵۸ میلیارد تومان دادوستد شد. علاوه بر این ۱۴۲ هزار تن آهن اسفنجی به مبلغ یک هزار و ۲۰۸ میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفته است.

در تالار صنعتی و معدنی ۳۵۰ تن سرب به ارزش بیش از ۱۵ میلیارد و ۱۶۰ میلیون تومان به فروش رسیده است که باعث افزایش رشد ۱۶/۷ درصدی حجم و ۹۱/۲ درصدی ارزش را رقم زد.

همچنین در پنج ماه نخست سال ۱۴۰۰ خورشیدی ۱۶ هزار و ۲۰۰ تن چدن به ارزش بیش از ۱۷۶ میلیارد تومان معامله شده است.

❑ خرید و فروش روی در تالار نقره‌ای

تا پایان مرداد ماه سال ۱۴۰۰ در این تالار ۶ هزار و ۷۰۵ تن روی به ارزش بیش از ۴۰۰ میلیارد تومان معامله

بر اساس این گزارش، ۷۲ هزار و ۹۱۰ تن روغن به ارزش بیش از یک هزار و ۳۵۹ میلیارد تومان دادوستد شد.

۳ هزار و ۵۰۰ تن سلاپس واکس به ارزش بیش از ۲۷ هزار و ۴۷۰ میلیون تومان نیز در تالار مذکور معامله شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش حجم ۸۸ درصد و کاهش ۵۸ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد.

همچنین ۴ هزار و ۳۸۰ تن عایق رطوبتی در این مدت معامله شده که ارزش این معاملات در بورس کالای ایران بیش از ۳۴ هزار و ۹۶۰ میلیون تومان بود؛ این خود کاهش حجم ۷۹ درصدی و کاهش ۵۵/۳۹ درصدی ارزش را به ثبت رسانده است.

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز از ابتدای فروردین تا پایان مرداد ماه سال ۱۴۰۰ بیش از دو میلیون و ۲۸ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۴۸ هزار و ۵۰۱ میلیارد تومان دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز به ترتیب کاهش ۷ درصدی حجم و افزایش ۱۰۸ درصدی ارزش را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار یک میلیون و ۳۵۲ هزار و ۸۰۴ تن مواد پلیمری به ارزش بیش از ۳۹ هزار و ۱۵۹ میلیارد تومان معامله شد که به این ترتیب کاهش ۸/۶۹ درصدی حجم و افزایش ۱۰۵ درصدی ارزش را شاهد بودیم.

علاوه بر این، ۶۷۳ هزار و ۸۶۷ تن مواد شیمیایی معامله شد که بیش از ۹ هزار و ۳۲۸ میلیارد تومان قیمت خورد و این اعداد به معنای کاهش حجم ۲/۹ درصدی و افزایش ارزش ۱۱۹ درصدی این معاملات است. در تالار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی همچنین یک هزار و ۷۸۰ تن انواع گازها و خوراک‌ها به فروش رسید. ارزش این معاملات بیش از ۱۲ هزار و ۸۶۶ میلیون تومان بود.

❑ تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد در پایان مرداد ماه امسال، ۱۰ میلیون و ۶۸۸ هزار و ۵۷۵ تن محصول به ارزش بیش از ۱۰۶ هزار و ۵۳۶ میلیارد تومان مورد دادوستد قرار گرفت که این تالار افزایش حجم ۱۲۶/۱ درصدی و رشد ۱۴۶/۹ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

شد که افزایش ۲۳/۵ درصدی حجم و افزایش ۹۲/۶ درصدی ارزش را نمایان کرد. میزان خاک روی معامله شده در این مدت نیز ۲۲۲ هزار تن گزارش شده که ارزش آن به یک هزار و ۲۷ میلیارد تومان رسید و رشد ۸/۷ درصدی در حجم و ۱۵۳/۲ درصدی در ارزش را به ثبت رساند.

در مدت مذکور ۳۳۰ تن کنسانتره فلزات گران بها نیز به ارزش حدود یک هزار و ۱۷۴ میلیارد تومان به فروش رسید که افزایش حجم ۲۰/۹ درصدی و افزایش ارزش ۵۱/۷ درصدی را ثبت کرد.

همچنین در این تالار یک هزار ۸۰۰ تن کک به ارزش ۹ میلیارد و ۷۵۷ میلیون تومان معامله شد که بر این اساس کاهش حجم ۱۰ درصدی و افزایش ۱۳۸/۲ درصدی ارزش نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

۲ رکوردزنی در بازار فرعی

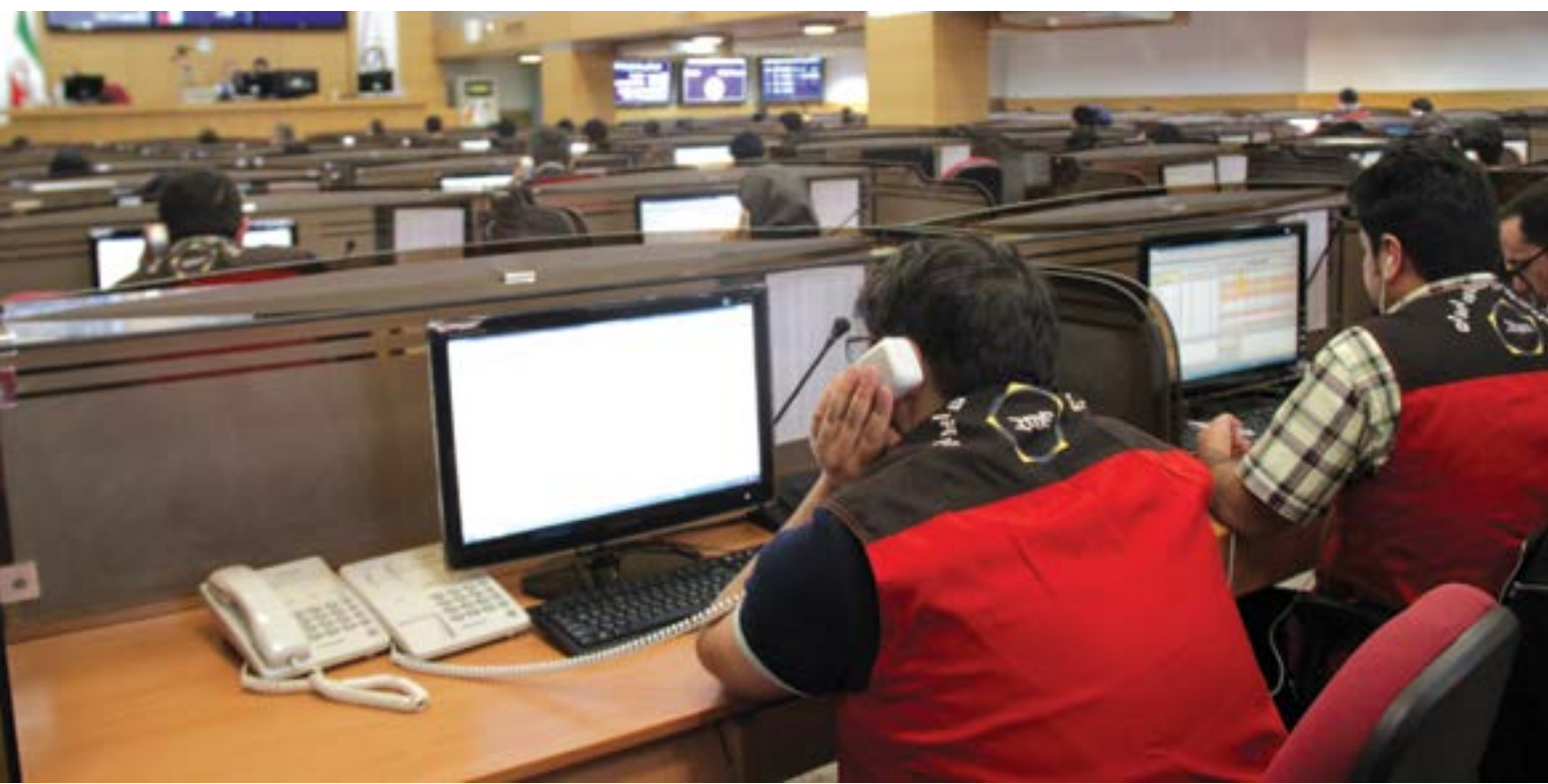
حجم معاملات بازار فرعی طی ۵ ماه اول امسال، ۸۱ هزار و ۱۰۲ تن محصول به ارزش بیش از یک هزار و ۲۶۶ میلیارد تومان بود که بر این اساس این تالار افزایش ۱۰۱/۲ درصدی حجم و افزایش ۹۷۶ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. بدین ترتیب رشد حجم و ارزش معاملات بازار فرعی از دیگر رکوردهای ثبت شده در بورس کالا در انتهای ماه پنجم سال ۱۴۰۰ بوده است.

فولاد، ضایعات، پلیمر، محصولات کشاورزی، محصولات شیمیایی، روی، معدنی، سولفات، آهک، صنعتی، محصولات آلایشی، خوراک، مس، فرآورده های نفتی و آلومینیوم از کالاهای معامله شده در بازار فرعی بورس کالای ایران در ۵ ماه اول سال ۱۴۰۰ بود. بیشترین حجم معاملات مربوط به محصولات شیمیایی با ۲۲ هزار و ۹۰۹ تن به ارزش بیش از ۵۴۹ میلیارد تومان اختصاص داشت که حجم معاملات رشد خیره کننده نزدیک به ۲۲۸۰۹ درصد و افزایش ارزش شگفت انگیز ۴۹۲۸۴/۹ درصد را به ثبت رسانده است.

علاوه بر این، در بازار فرعی بورس کالای ایران ۷۵۲ تن پلیمر که شامل ۷۰ هزار عدد ظروف پلی پروپیلن به ارزش بیش از ۲۳ هزار و ۱۲۳ میلیون تومان به فروش رسید. در بازار فرعی معاملات نقدی با رشد ارزش ۱۹۳۱/۳ درصدی همراه بود و نسبت به مدت مشابه سال ۹۹، معامله گران بیش از ۷۳۰ تن کالا را در قالب قرارداد نسیه مورد معامله قرار دادند. در این بازار همچنین ۱۹ هزار و ۵۹ تن کالا در قالب قرارداد سلف به فروش رسید.

۲ بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار دو میلیون و ۷۴۸ هزار و ۸۳۰ قرارداد به ارزش بیش از ۴ هزار و ۵۶۰ میلیارد تومان منعقد شد که

در قراردادهای اختیار معامله زعفران، تعداد این قراردادها به ۲ هزار و ۳۸۰ عدد به ارزش ۳ میلیارد و ۸۲ میلیون تومان رسید. جای خرسندی است که شاهد افزایش حجم ۴۹/۱ درصدی و افزایش ارزش ۱۱۹/۴ درصدی را پشت سر گذاشته است.

در بخش قرارداد اختیار معامله سکه نیز ۱۰ هزار و ۳۲۸ قرارداد به ارزش ۱۰۸ میلیارد تومان منعقد شد که رشد ۳/۶ درصدی در حجم و ۴۲/۵ درصدی در ارزش را شاهد بوده است.

بازار مالی

تا پایان مردادماه سال ۱۴۰۰ خورشیدی و در بازار مالی بورس کالا که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه‌گذاری است، بیش

از ۵۸۵ میلیون و ۵۲۹ قرارداد به ارزش بیش از ۴ هزار و ۷۳۶ میلیارد تومان منعقد شد. این در حالی است که حجم بازار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۹ درصدی را به ثبت رسانید و ارزش معاملات ۴۳ درصد افت پیدا کرد.

در این بازار تعداد قراردادهای گواهی سپرده کالایی ۳۹ میلیون و ۱۱۸ هزار و ۹۹۵ عدد به ارزش بیش از ۲ هزار و ۶۸۴ میلیارد تومان به ثبت رسید.

تعداد قرارداد صندوق سرمایه‌گذاری نیز ۵۳۸ میلیون و ۲۹۸ هزار و ۴۸۰ عدد و ارزش آن بیش از یک هزار و ۳۶۸ میلیارد تومان بود. در این بازار همچنین تعداد قراردادهای سلف موازی استاندارد ۷ میلیون و ۵۸۳ هزار و ۵۴ عدد به ارزش بیش از ۶۸۳ میلیارد تومان به ثبت رسید.

بازار کشاورزی

در تالار کشاورزی نیز شاهد معامله ۳ تن زعفران به ارزش ۲۴ میلیارد و ۷۰۵ میلیون تومان بودیم که البته به لحاظ حجم و ارزش به ترتیب افت ۷۳/۲ درصدی و ۴۴/۷ درصدی را تجربه کرد.

در قراردادهای اختیار معامله زعفران، تعداد این قراردادها به ۲ هزار و ۳۸۰ عدد به ارزش ۳ میلیارد و ۸۲ میلیون تومان رسید. جای خرسندی است که افزایش حجم ۴۹/۱ درصدی و افزایش ارزش ۱۱۹/۴ درصدی را پشت سر گذاشته است

نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۵۸ درصدی حجم و کاهش ۴۵ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد.

در بازار مشتقه، ۲ میلیون و ۷۳۶ هزار و ۱۲۲ قرارداد آتی به ثبت رسید که ارزش آن بیش از ۴ هزار و ۴۴۹ میلیارد تومان بود.

همچنین ۱۲ هزار و ۷۰۸ قرارداد اختیار معامله به ثبت رسید که ارزش کل این قراردادها بیش از ۱۱۱ میلیارد تومان است. حجم و ارزش قراردادهای اختیار معامله به ترتیب رشد ۱۰ درصد و ۴۴ درصد داشت.

بهترین معامله در قرارداد آتی مربوط به فروش زیره در ۵ ماه نخست سال ۱۴۰۰ است که تعداد قرارداد ثبت‌شده برای خرید زیره ۳ هزار و ۴۲۷ عدد است که ارزش این معاملات به بیش از ۲۱ میلیارد و ۳۵۴ میلیون تومان رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل

افزایش حجم ۵۳/۸ درصدی و افزایش ارزش ۹۷/۷ درصدی را به ثبت رسانده است.

در بازار مشتقه بورس کالای ایران تعداد قرارداد آتی مربوط به زعفران پوشال ۳۷ هزار و ۹۹۰ عدد به ثبت رسیده، به این ترتیب در این معاملات نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش ۵۵/۱ درصدی حجم و کاهش ارزش ۴۰/۴ درصدی را شاهد بودیم.

تعداد قرارداد آتی مربوط به زعفران نگین ۲ میلیون و ۲۳۰ هزار و ۳۹۰ عدد است که به ارزش بیش از ۳ هزار و ۲۱۸ میلیارد تومان به فروش رسیده است. حجم معاملات زعفران نگین ۶۵ درصد کاهش داشته و همچنین ارزش معاملات این محصول ۵۳/۹ درصد کمتر شده است.

در بازار مشتقه بورس کالای ایران در قسمت قرارداد آتی تعداد قرارداد منعقدشده مربوط به پسته ۶ هزار و ۹۱۷ عدد قرارداد است که ارزش بیش از ۱۱۱ میلیارد تومان را پشت سر گذاشته است. در قرارداد پسته کاهش حجم ۹۳/۲ درصدی را شاهد بودیم و همچنین کاهش ارزش ۸۹/۸ درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل رقم خورده است.

بازار داغ ابزارهای مالی به روایت آمار

از معامله ۴۰۰ میلیونی گواهی سپرده تا تامین مالی ۶/۸ هزار میلیاردی صنایع در پنج ماهه ۱۴۰۰

سودابه کیوانفر / بازار ابزارهای مالی بورس کالای ایران تا پایان مرداد سال ۱۴۰۰ شاهد ثبت ارزش بیش از ۴۸ هزار و ۹۹۵ میلیارد ریالی در قالب سه ابزار سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری مبتنی بر کالا بود تا تولیدکنندگان و صاحبان کالا از طریق سه ابزار مذکور اقدام به تامین مالی کنند. در این آمار، معاملات گواهی سپرده کالایی سهم ۵۷ درصدی از ارزش کل معاملات بازار ابزارهای مالی را به ثبت رساند و سهم معاملات صندوق های سرمایه گذاری کالایی و اوراق سلف موازی استاندارد نیز به ترتیب ۲۹ و ۱۴ درصد از ارزش کل معاملات بازار مذکور بود.

در دو نماد معاملاتی انبارهای کاشمش تیزابی تاکستان و کاشمش سبز قلمی خلیل آباد نیز ۲۵ هزار و ۹۲۱ گواهی سپرده کاشمش به ارزش ۵/۷ میلیارد ریال خرید و فروش شد. بازیگران تالار نقره ای در دو نماد معاملاتی رطب مضافتی نیز شاهد معامله ۶۹۷۸ گواهی سپرده به ارزش ۱/۱ میلیارد ریال بودند.

جابه جایی ۵۵۶ میلیون واحد صندوق های کالایی

در بازه زمانی پنج ماهه امسال بالغ بر ۵۵۶ میلیون و ۴۹۷ هزار و ۶۵۰ واحد سرمایه گذاری صندوق های کالایی به ارزش تقریبی ۱۴ هزار و ۳۵۸ میلیارد ریال در بازار مورد معامله قرار گرفت که این رقم ۲۹ درصد از ارزش کل معاملات بازار ابزارهای مالی در بازه زمانی مذکور را تشکیل می دهد.

نماد معاملاتی «طلا» با معامله تعداد ۱۰۳ میلیون و ۳۵۵ هزار و ۲۱۹ واحد از صندوق سرمایه گذاری پشتوانه طلای لوتوس به ارزش تقریبی ۸۲۳۴ میلیارد ریالی صدرنشین معاملات بود و سهم ۲۳ درصدی از حجم کل و ۵۷ درصدی

دادوستد ۴۰۰ میلیون ورقه بهادار مبتنی بر کالا

معامله گران در بازار ابزارهای مالی بورس کالای ایران از ابتدای سال ۱۴۰۰ تا پایان مرداد ماه، نزدیک به ۴۰ میلیون گواهی سپرده کالایی را دادوستد کردند که این حجم معاملات ارزش ۲۷/۸ هزار میلیارد ریالی را رقم زد. در جریان معاملات مذکور، بازیگران تالار نقره ای با دادوستد ۲۳ میلیون و ۷۹۱ هزار و ۲۰۰ گواهی سپرده سکه طلا و ثبت ارزش ۲۵/۵ هزار میلیارد ریال بیشترین حجم و ارزش معاملاتی را در بین سایر دارایی های پایه به سکه طلا اختصاص دادند. به طوری که دارایی پایه مذکور به تنهایی سهم ۶۰ درصدی در حجم و سهم ۹۲ درصدی در ارزش کل معاملات گواهی سپرده کالایی را کسب کرد. همچنین معامله گران ۱۵ میلیون و ۱۲۶ هزار و ۹۳۸ گواهی سپرده زعفران نگین را در ۹ نماد معاملاتی خرید و فروش کردند و ارزشی نزدیک به ۲ هزار میلیارد ریال را رقم زدند. این دارایی پایه با کسب سهم ۳۸ درصدی از حجم کل و ۷ درصدی ارزش کل معاملات گواهی سپرده کالایی رتبه دوم را به دست آورد و بعد از سکه طلا در جایگاه دوم معاملات ایستاد. همچنین دادوستد ۷۴۵ هزار و ۱۶۵ گواهی سپرده زعفران پوشال در نماد انبارهای طلای سرخ و سحرخیز ارزش ۷۲ میلیارد و ۷۸۰ میلیون ریالی را در پی داشت. در نمادهای معاملاتی گواهی سپرده پسته فندق و بادامی انبارهای مه ولات، سبز دانه و طلای سبز زرن نیز در مجموع ۹۴ هزار و ۳۶۱ ورقه بهادار مبتنی بر کالا در حالی معامله شد که ارزش این معاملات به رقم ۱۵۱ میلیارد و ۱۶۱ میلیون ریال بالغ شد.

حجم معاملات گواهی سپرده برنج طارم مازندران نیز به ۹۴ هزار و ۲۹۶ ورقه بهادار مبتنی بر کالا رسید و ارزش ۲۵/۷ میلیارد ریالی را برای محصول برنج رقم زد. در این بازه زمانی معامله گران در نماد انبارهای زیره سبز نیز ۶۱ هزار و ۱۳۶ گواهی سپرده زیره سبز را خریدند تا ارزش ۳۷ میلیارد ریالی برای آن ثبت شود.

۲ تامین مالی ۶/۸ هزار میلیارد ریالی تولیدکنندگان

در تالار نقره‌ای

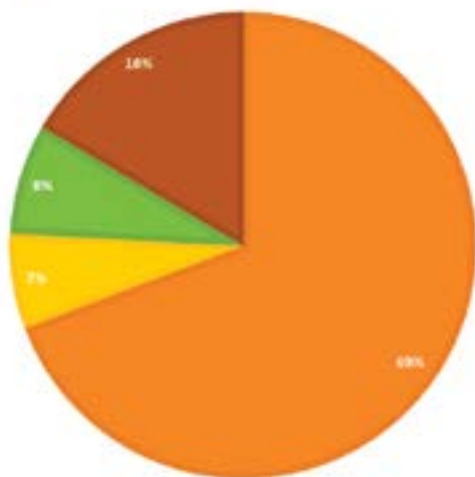
تولیدکنندگان نیز تا پایان مرداد ماه سال جاری با معامله ۷ میلیون و ۵۸۳ هزار و ۵۴ اوراق سلف موازی استاندارد بیش از ۶/۸ هزار میلیارد ریال از طریق بازار ابزارهای مالی بورس کالای ایران تامین مالی کردند.

این حجم از اوراق مربوط به دو دارایی پایه ورق گرم شرکت فولاد مبارکه اصفهان و کلوخه سنگ آهن سیرجان بوده است. به طوری که در سه نماد معاملاتی اوراق سلف موازی استاندارد ورق گرم فولاد مبارکه اصفهان ۶ میلیون و ۳۳۱ هزار از این ورقه بهادار در سه نوبت منتشر و در بازار دست به دست شده است که به‌تنهایی ۸۳ درصد از کل حجم معاملات را در این بخش تشکیل می‌دهد.

یک میلیون و ۲۵۲ هزار اوراق سلف موازی استاندارد کلوخه سنگ آهن سیرجان نیز در همین بازه زمانی مورد معامله قرار گرفت تا ارزش یک هزار و ۵۰۲ میلیارد ریال تامین مالی را سبب شود.

حجم معاملات اوراق سلف موازی استاندارد به تفکیک نماد معاملاتی

اوراق سلف موازی گرم ورق فولاد مبارکه اصفهان
اوراق سلف موازی کلوخه سنگ آهن سیرجان
اوراق سلف موازی گرم ورق فولاد مبارکه اصفهان

ارزش معاملات اوراق سلف موازی استاندارد (میلیارد ریال)

از ارزش کل معاملات را رقم زد.

معامله‌گران در نماد معاملاتی «کهریا» نیز بیش از ۱۲۳ میلیون واحد سرمایه‌گذاری را به ارزشی حدود یک‌هزار و ۲۳۸ میلیارد و ۳۶۷ میلیون ریالی خرید و فروش کردند که این میزان واحد سرمایه‌گذاری بیشترین حجم معاملاتی در میان سایر صندوق‌ها بود.

«سحرخیز» نیز بعد از دو نماد «کهریا» و «طلا» سومین صندوق از نظر بیشترین حجم معاملاتی بود. به طوری که در این نماد بالغ بر ۷۶/۹ میلیون واحد سرمایه‌گذاری مبتنی بر زعفران مورد معامله قرار گرفت و ارزش بیش از ۷۲۷ میلیارد ریالی برای آن به ثبت رسید.

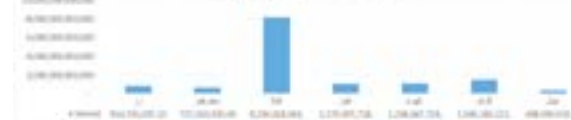
در پنج‌ماهه نخست سال جاری تعداد ۴۹ میلیون و ۸۹۰ هزار و ۱۷۷ واحد سرمایه‌گذاری صندوق طلای سرخ نوویرا در نماد «نهاد» دست به دست شد که ارزش ۴۸۸/۶ میلیارد ریالی را در پی داشت و رتبه چهارم حجم معاملات را به این صندوق اختصاص داد.

حجم معاملات صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه طلای مفید با نماد «عیار» هم به ۴۱ میلیون و ۴۲۵ هزار و ۵۵ واحد سرمایه‌گذاری رسید و ارزش یک هزار و ۱۷۰ میلیارد و ۴۹۷ میلیونی را رقم زد تا رتبه پنجم حجم کل معاملات به این صندوق برسد.

در رتبه ششم، ۲۹/۵ میلیون واحد سرمایه‌گذاری نیز در نماد «گوهر» معامله شد و ارزش یک هزار و ۵۸۴ میلیارد و ۱۶۰ میلیون ریالی را ثبت کرد.

در آخرین جایگاه، معامله‌گران در نماد «زر» هم ۱۹ میلیون و ۸۳۹ هزار و ۳۸۴ واحد سرمایه‌گذاری صندوق سرمایه‌گذاری پشتوانه سکه طلای زر را نیز معامله کردند و ارزش ۹۱۴ میلیارد و ۷۳۵ میلیون ریالی را برای آن به ثبت رساندند.

ارزش معاملات صندوق های طلايي (میلیارد ریال)

تفکیک صندوق های کالایی بر اساس حجم معاملات

ماراتن جذاب در معاملات مشتقه

پنج ماهه اول ۱۴۰۰، زعفران نگین در بازار آتی پیشتاز شد، سکه طلا در اختیار معامله درخشید

بازیگران بازار مشتقه بورس کالای ایران از ابتدای فروردین ۱۴۰۰ تا پایان مرداد ماه شاهد انعقاد بیش از ۲/۷ میلیون قرارداد آتی و اختیار معامله بودند که عمده این قراردادها در معاملات قراردادهای آتی به ثبت رسید. ارزش معاملات بازار مشتقه در مجموع به ۴۴ هزار و ۸۹۴ میلیارد ریال نزدیک شد و به ترتیب زعفران نگین و سکه طلا پیشتازان بازار قراردادهای آتی و اختیار معامله بودند.

درخشش زعفران نگین در بازار آتی

در بازه پنج‌ماهه امسال (از ابتدای فروردین ۱۴۰۰ تا پایان مرداد) تعداد ۲ میلیون و ۷۴۹ هزار و ۲۶۵ قرارداد آتی بر پایه دارایی‌هایی نظیر نقره، صندوق طلا، زعفران نگین و پوشال، بسته و زیره سبز منعقد شد و ارزشی نزدیک به ۴۴ هزار و ۸۳۳ میلیارد ریالی را در پی داشت.

معامله‌گران ۲ میلیون و ۲۳۷ هزار و ۴۹۷ قرارداد آتی زعفران نگین را برای چهار سررسید اردیبهشت، تیر، شهریور و آبان ماه امسال منعقد کردند که این میزان قرارداد منعقدشده معادل ۸۱ درصد از کل حجم معاملات بازار آتی بود. ارزش معاملات مذکور به ۳۲/۳ هزار میلیارد ریال رسید و با ثبت این آمار معاملاتی در میان سایر دارایی‌های پایه خوش درخشید.

انعقاد ۳۸ هزار و ۵۸ قرارداد آتی زعفران پوشال در سه سررسید اردیبهشت، شهریور و آبان امسال ارزشی بیش از ۳۹۲ میلیارد و ۸۴۷ میلیون ریال را در پی داشت.

۴۴۶ هزار و ۸۲۴ قرارداد آتی نقره نیز برای تحویل در ۶ سررسید فروردین، اردیبهشت، خرداد، مرداد، مهر و آبان ماه سال جاری در حالی منعقد شد که ارزش ۹ هزار و ۳۶۴ میلیارد و ۴۴۳ میلیون ریال برای این دارایی پایه رقم خورد که با ثبت این آمار معاملاتی، دارایی نقره در جایگاه دوم بازار از نظر حجم و ارزش معاملات قرار گرفت. به طوری که این دارایی پایه ۱۶ درصد از حجم کل معاملات را به خود اختصاص داد.

بازیگران بازار مشتقه در دو دوره مرداد و مهر ماه امسال ۱۶ هزار و ۴۹۷ قرارداد آتی صندوق طلا را منعقد کردند و ارزش بیش از ۱۴۴۷ میلیارد ریالی را رقم زدند تا این دارایی پایه نیز مقام سوم بازار آتی را از نظر ارزش معاملاتی کسب کند. در بازه مذکور ۶۹۲۱ قرارداد آتی بسته در حالی منعقد شد که این تعداد قرارداد منعقدشده در چهار سررسید فروردین، خرداد، مرداد و مهر ماه امسال ارزشی بیش از یک هزار و ۱۱۱ میلیارد ریال را رقم زد.

معامله‌گران در دو سررسید خرداد و مهرماه نیز سه هزار و

۴۶۸ قرارداد آتی زیره سبز را منعقد کردند و ارزش تقریبی ۲۱۷ میلیارد ریالی را به ثبت رساندند تا با ثبت این ارقام، زیره سبز در پایین‌ترین خانه رتبه‌بندی بازار قرار گیرد.

سکه طلا کانون توجه بازیگران بازار اختیار معامله

در پنج‌ماهه امسال معامله‌گران در بازار مشتقه بورس کالای ایران تعداد ۱۲ هزار و ۸۸۴ قرارداد اختیار معامله را نیز بر پایه دو دارایی پایه زعفران نگین و سکه طلا منعقد کردند و ارزش بالغ بر ۶۲ میلیارد و ۷۳۶ میلیون ریال را رقم زدند.

در این معاملات که بر پایه دو سررسید اردیبهشت و شهریور ماه و در پنج قیمت اعمال برای زعفران نگین و چهار قیمت اعمال برای سکه طلا انجام شد، ۱۰ هزار و ۴۷۴ قرارداد اختیار معامله سکه طلا در قیمت‌های اعمال ۹۰، ۱۰۰، ۱۱۰ و ۱۲۰ میلیون ریال منعقد شد و ارزش تقریبی ۶۰ میلیارد و ۹۴۳ میلیون ریال در حالی برای این دارایی پایه به ثبت رسید که این ارقام به ترتیب ۸۱ و ۹۷ درصد از حجم و ارزش کل این معاملات را شامل شد تا سکه طلا در کانون توجه بازیگران بازار اختیار معامله قرار گیرد.

معامله‌گران در نمادهای معاملاتی قراردادهای اختیار معامله زعفران نگین با قیمت‌های اعمال ۱۱۰ هزار، ۱۲۰ هزار، ۱۳۰ هزار، ۱۴۰ هزار و ۱۵۰ هزار ریال نیز تعداد ۲۴۱۰ قرارداد را در حالی منعقد کردند که ارزشی بالغ بر یک میلیارد و ۷۹۲ میلیون ریال برای این دارایی پایه رقم خورد.

بورسہ

نبض بورس

کنترل دستوری قیمت، راهکاری برای خودزنی

خروجی هر تلاشی برای کنترل قیمت‌ها، دامن زدن به گرانی در بازار است

نسیم بنایی / آیا تا به حال به این فکر کرده‌اید که قیمت کالاها چگونه تعیین می‌شود؟ البته تعیین نرخ کالاها چندان هم ساده نیست اما در عالم اقتصاد، نرخ‌گذاری برای کالاها معمولاً به دو شیوه انجام می‌شود. شیوه اول، نرخ‌گذاری در بازار رقابتی است. یعنی تولیدکنندگان محصولات و کالاهای مورد نیاز مردم و صنعت‌گران را تولید و روانه بازار می‌کنند و در نهایت قیمت آن کالا، با توجه به توان و قدرت خرید و میزان عرضه محصول در شرایط رقابتی، تعیین خواهد شد. این شکل از قیمت‌گذاری معمولاً در بازارهای آزاد انجام می‌شود. شیوه دوم، قیمت‌گذاری دستوری است که به آن کنترل قیمت یا تعیین دستوری قیمت هم می‌گویند. در این شیوه، همان‌طور که از نامش پیداست، دولت به صورت دستوری، قیمت کالاها را مشخص می‌کند. اما چرا دولت این کار را می‌کند؟ در اکثر مواقع، تورمی شدید و مهارناپذیر، دولت را ترغیب می‌کند که وارد میدان شود و خودش بر قیمت کالاهای اساسی نظارت کند. به این ترتیب قیمت کالاها به شیوه دستوری از طرف دولت تعیین می‌شود. در حالی که ظاهر قضیه در قیمت‌گذاری دستوری، به نظر ساده و مطلوب می‌آید، اجرایش آنقدر هم ساده نیست و اغلب اوقات به جای اینکه به هدف اصلی‌اش یعنی مهار تورم دست پیدا کند، خلاف آن رخ می‌دهد و ناگهان قیمت کالاهای اساسی افزایش می‌یابد. اما چه مورد یا مواردی، قیمت‌گذاری دستوری را محکوم به شکست می‌کند؟ چه چیزی باعث می‌شود این ابزار وسوسه‌برانگیز دولت‌ها، نتیجه‌ای عکس بدهد؟ مروری دقیق‌تر بر شیوه اجرای قیمت‌گذاری دستوری، می‌تواند تا حدودی چرایی این ماجرا را مشخص کند.

محل بحث اقتصاددانان و سیاستمداران

می‌رفت. در واقع، این هم بخشی از فرایند جهانی‌سازی بود. اما از آنجا که کنترل قیمت برای دولت‌ها به‌ویژه در شرایط بحرانی نظیر شرایط اقتصادی با تورم بسیار بالا، کاملاً وسوسه‌برانگیز است، حتی در شرکت‌های غربی هم هر چند وقت یک بار، دوباره بحث کنترل قیمت به میان می‌آید.

اما اکنون در جهان به لحاظ کنترل قیمت کالاهای اساسی، چه خبر است؟ براساس گزارش بانک جهانی، در حال حاضر ۸۹ درصد از کشورهای در حال توسعه، قیمت انرژی را کنترل می‌کنند. به علاوه، ۷۹ درصد از این کشورها، قیمت

قیمت‌گذاری دستوری یا کنترل قیمت همیشه در میان اقتصاددانان، سیاست‌گذاران و کارشناسان رسانه‌ای، محل بحث بوده است. بر اساس مقاله سایت پژوهشی سیویسمو، در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، قیمت‌گذاری دستوری چندین دهه پیش مطرود و رها شد. دلیلش هم این بود که کالاها و خدماتی که به مشتریان و مصرف‌کنندگان ارائه می‌شد، بسیار متنوع بود و در ساختاری که به سمت جهانی شدن پیش می‌رفت؛ به این ترتیب امکان کنترل قیمت کالاها عملاً از دست

به خرید می‌گیرند. اما وقتی قیمت‌گذاری به صورت دستوری صورت می‌گیرد، سیگنال‌های بازار هم دستکاری می‌شود و در نهایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان سیگنال‌های اشتباه دریافت می‌کنند. به این ترتیب نمی‌توانند تعادل را در زمینه عرضه و تقاضا حفظ کنند. همه اینها منجر به برهم خوردن تعادل در بازار می‌شود. برای مثال، وقتی سقف قیمت تعیین می‌شود، تولیدکنندگان در شرکت‌های خود سیگنال‌های اشتباهی دریافت می‌کنند و به همین خاطر ممکن است سرمایه‌گذاری کمتری کنند و حتی امکان دارد میزان سرمایه‌گذاری‌های‌شان برای نوآوری به شدت کاهش پیدا کند. عده‌ای می‌گویند اینها فقط تأثیرات کوتاه‌مدت است. اما می‌توان کل ماجرا را بیشتر زیر ذره‌بین برد.

❑ قیمت دستور نمی‌پذیرد

برخی افراد تصور می‌کنند قیمت‌گذاری دستوری صرفاً اثرات کوتاه‌مدت دارد. اما وقتی سیاست‌های دستوری در تعیین قیمت، به مرحله اجرا در بیایند، اثرات آنها سال‌ها بر جای خواهد ماند. بخشی از ماجرا به دشواری حذف آنها مربوط می‌شود. وقتی سیاست قیمت‌گذاری دستوری اجرا می‌شود، به دلیل دشواری‌های سیاسی، سال‌ها طول می‌کشد تا بتوان این سیاست‌ها را حذف کرد. در واقع باید همین‌طور آنها را ادامه داد. یک اقدام کوچک دولت می‌تواند جرقه انقلابی بزرگ را بزند.

البته در بسیاری از کشورها، قیمت برخی کالاها به قدری بالاست که بخشی از جامعه عملاً قدرت دسترسی به آن کالا را ندارند. در اروپا، این قضیه در قالب خرید و رهن منزل خودش را نشان می‌دهد و در کشوری مانند کوبا هم در قالب ناتوانی برای تهیه خوراکی‌های روزانه. واضح است که باید برای چنین مشکلاتی، راهکار پیدا کرد. اما مرور تاریخی به خوبی نشان می‌دهد که کنترل قیمت، راهکار نیست. قیمت‌گذاری دستوری در حقیقت بذری است که ثمره آن در آینده، ناآرامی‌های سیاسی و اقتصادی خواهد بود.

قطعا بازار با ساختار چندبعدی خود، راهکارهای بسیاری برای حل مشکلات دارد. در بازار آزاد می‌توان راهکارهایی برای حل بحران تورم پیدا کرد. واقعیت این است که کنترل قیمت خودش هسته اولیه مشکلات است. یکی از چالش‌های اقتصاد در دنیای مدرن این است که سیاست‌گذاران اقتصادی درک کنند تعیین دستوری قیمت کمکی به کاهش نرخ تورم نخواهد کرد. در چنین شرایطی شاید فقط کافی است بازارها آزاد شوند تا راهکار برای حل بحران تورم هم خودش را نشان دهد.

مواد غذایی و خوراکی را هم به صورت دستوری تعیین می‌کنند. برای مثال حتی قیمت سس و ادویه‌جات را هم دولت تعیین می‌کند. و در نهایت اینکه، ۱۳ درصد از همین کشورهای توسعه‌یافته، در تعیین قیمت تجهیزات و مصالح ساختمانی دخالت می‌کنند. برخی دولت‌ها هنگام برگزاری انتخابات، شیوه قیمت‌گذاری دستوری را مطرح می‌کنند و می‌گویند این سیاست را حذف می‌کنند. آنها از این طریق می‌توانند رای آن عده‌ای را که به خاطر افزایش نرخ تورم، تحت فشار هستند، برای خود بخرند. برای مثال، مائوریسیو ماکری در آرژانتین دقیقاً با وعده حذف کنترل قیمت، رای آورد. در آن زمان، مردم این کشور از افزایش نرخ تورم رنج می‌بردند. اما او در طول ریاست‌جمهوری‌اش قیمت ۶۰ درصد از کالاهای اساسی را تعیین می‌کرد. واضح است که برای سیاستمداران، قیمت‌گذاری دستوری به نوعی رویاست اما در دنیای اقتصاد، فاجعه به شمار می‌آید. اما باید این موضوع را کمی دقیق‌تر تحلیل کرد.

کنترل قیمت به دو شکل کاملاً متفاوت انجام می‌شود. یکی تعیین کف قیمت است و دیگری تعیین سقف قیمت. وقتی کف قیمت تعیین می‌شود به این خاطر است که حداقل درآمدی برای تولیدکنندگان به صورت تضمینی در نظر گرفته شود. در اکثر کشورهای اروپایی، در حوزه محصولات کشاورزی، کف قیمت تعیین شده است تا تولیدکنندگان محصولات کشاورزی متضرر نشوند. اما در سیاست تعیین سقف قیمت، منافع مصرف‌کننده در نظر گرفته می‌شود. در این حالت، قیمت کالاها همیشه کمتر از حد توازن بازار در نظر گرفته می‌شود به گونه‌ای که عرضه همیشه بیش از تقاضا خواهد بود و خبری از کمیاب شدن کالاها نیست. اکثر اقتصاددانان، فارغ از اندیشه سیاسی و اقتصادی خود، با کنترل قیمت مخالفت می‌کنند. آنها می‌گویند این اقدامات به نوعی دستکاری بازار به شمار می‌آید و در نهایت منجر به مازاد کالا یا کمیابی آن خواهد شد. در گزارش بانک جهانی درباره قیمت‌گذاری دستوری می‌بینیم که سیاست‌های کنترل قیمت، منجر به افزایش ۴۰ درصدی قیمت گندم در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۱ در کشورهای در حال توسعه شده است. قیمت فقط پولی نیست که مصرف‌کنندگان بابت خرید یک کالا، می‌پردازند. قیمت‌ها در حقیقت سیگنال‌هایی هستند که بازار برای مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان می‌فرستد تا در ساختار بازار، با هم هماهنگ شوند و بتوانند تعادل را در بازار برقرار کنند. به عبارت دیگر، این قیمت‌ها هستند که نشان می‌دهند در بازار یک کالا، کمبود وجود دارد یا مازاد عرضه. مصرف‌کنندگان هم با توجه به همین عرضه و تقاضا تصمیم

نقض غرض بزرگ

پنج تجربه جهانی برجسته از ناکامی دولت‌ها در کنترل دستوری قیمت

نسیم بنایی / از زمانی که در طول تاریخ جامعه مدنی شکل گرفت، دولت‌ها بارها سعی کرده‌اند با قرار دادن کف یا سقف قیمت بر روی برخی از کالاها، جریان‌های موجود در حیات اقتصادی و اجتماعی کشور را تحت کنترل و تأثیر خود قرار دهند. به جرات می‌توان گفت که در هر مورد هم کنترل کردن قیمت بیش از آنکه اثری مثبت از خود بر جای بگذارد، صدماتی را بر پیکر جامعه وارد کرده است. اما پیش از اینکه به پنج نمونه از شکست‌های چشم‌گیر چنین رویکردی از سوی دولت‌ها بپردازیم، بهتر است اساساً با مفهوم کنترل قیمت آشنا شویم.

آنانومی یک اشتباه

کنترل قیمت زمانی رخ می‌دهد که دولت قانونی را به تصویب برساند که بر اساس آن حداقل یا حداکثر هزینه یک محصول یا خدمت مشخص می‌شود. این سیاست از سوی دولت‌ها معمولاً کاربردی کوتاه‌مدت دارد اما می‌تواند به پشتوانه دلایل سیاسی تمدید شود. سیاست‌های کنترل قیمت عمدتاً به منظور کنترل تورم یا کاهش کوتاه‌مدت فشار بر شهروندان اجرا می‌شوند. این قوانین معمولاً ضمن یک دوران اضطراری یا پس از آنها، مانند فجایع طبیعی، جنگ‌ها یا شرایطی که در طی آن مردم معمولی به دلیل کمبود توزیع یا اوج‌گیری شدید هزینه‌ها، نمی‌توانند نیازهای ابتدایی خود را تأمین کنند. مشکل اینجاست که متأسفانه کنترل قیمت معمولاً تأثیری منفی هم از خود بر جای می‌گذارد و وضعیت را بدتر هم می‌کند. این بدتر شدن وضعیت می‌تواند در بلندمدت منجر به فلج شدن اقتصاد یک کشور شود. اما در ساده‌ترین حالت روی کاغذ، کنترل قیمت، چگونه

منجر به بدتر شدن نرخ‌ها می‌شود؟ زمانی که یک وضعیت اضطراری در کشوری پدید بیاید، اجناس اساسی کمیاب می‌شوند زیرا وضعیت عرضه در خرده‌فروشان، مغازه‌داران و انبارداران رو به وخامت می‌گذارد و زنجیره تأمین رایج و عادی در یک کشور دچار اختلالی اساسی می‌شود. از آنجایی که حالا تأمین‌کنندگان مجبور هستند محصولات را از مجراهایی غیرعادی تهیه کنند یا برای به دست آوردن آنها کارهای خلاف معمول انجام دهند، هزینه بیشتری را هم برای این کار خود طلب می‌کنند. این مساله به طور قطع موجب عصبانیت مردم شده و روی زندگی آنها تأثیری منفی می‌گذارد اما دست‌کم می‌توان این ادعا را داشت که محصولات مورد نیاز تهیه شده‌اند. حالا فرض کنید دولت یک سقف قیمتی برای فروش چنین کالاهایی تعیین کند. در چنین حالتی افرادی که در زنجیره تأمین فعالیت می‌کنند دیگر قادر به حفظ این زنجیره نیستند و مجبور به تعطیل کردن فعالیت خود می‌شوند. همین مساله منجر به بدتر شدن کمبود محصول مورد

ایالات متحده آمریکا، دستمزد، ۱۹۷۱

ریچارد نیکسون، رئیس جمهوری ایالات متحده آمریکا، در سال ۱۹۷۱، کنترل‌هایی را برای قیمت دستمزد یا همان قیمت نیروی کار اعمال کرد. هدف عمده این کار خشنود کردن مردم پیش از انتخابات ۱۹۷۲ از طریق کاهش بیکاری و کنترل تورم بود. پس از اینکه این طرح طی دوره‌ای آزمایشی به مدت ۹۰ روز اجرا شد و این‌طور به نظر می‌رسید که کنترل دستمزد جواب می‌دهد، نرخ بیکاری کاهش پیدا نکرد و با بالا رفتن قیمت کالاهای وارداتی و دیگر عوامل جهانی، دلار تضعیف و این مساله منجر به بالا رفتن تورم شد. نیکسون تحت فشارهای گوناگون سیاسی مجبور به تقویت کنترل قیمت اجراه شده توسط خود شد اما باز هم اثری مثبت در اقتصاد آمریکا پدید نیامد و وضعیت بدتر از قبل هم شد: دامداران دست از فروش دام‌های خود برداشتند، مرغ‌داران مرغ‌های خود را از بین بردند و قفسه‌های مختلف سوپرمارکت‌ها هم از اجناس خالی شد. این سیستم نهایتاً ۱۷ ماه پس از پیروزی نیکسون در انتخابات برای دومین بار در سال ۱۹۷۴ از بین رفت. این مساله امروزه باعث می‌شود که افراد زیادی، دولت نیکسون را «آخرین دولت لیبرال آمریکا» بنامند. دلیل اصلی این مساله نه تنها اعمال عوامل کنترلی گوناگون بر اقتصاد، بلکه گسترش مقررات‌گذاری توسط نیکسون در عرصه‌های جدید اقتصادی بود. در همین دوره هم بود که سازمان‌ها و آژانس‌های گوناگونی نظیر آژانس حفاظت از محیط زیست، دایره ایمنی و سلامت شغلی و کمیسیون فرصت‌های برابر شغلی راه‌اندازی شد. هریت اشتاین درباره این دوره می‌گوید: «از زمان نیو دیل روزولت تا کنون، احتمالاً هیچ دولتی از آمریکا به اندازه دولت نیکسون مقررات و کنترل‌های مختلف بر اقتصاد تحمیل نکرد.» یکی دیگر از عرصه‌هایی که در این دوره

نظر می‌شود. از سوی دیگر نباید این مساله را هم عنوان کرد که قیمت ارزان می‌تواند افرادی سودجو و حریص را به خود جذب کند که می‌خواهند با احتکار کردن این محصولات، سود به جیب بزنند. این داستان منطقی و به ظاهر ساده که در بند قبلی با هم خواندیم بارها و بارها در نقاط مختلف تاریخ و جغرافیای بشری تکرار شده و در بسیاری مواقع آثاری وحشتناک از خود به جا گذاشته است. در ادامه پنج نمونه از چنین فجایعی را با هم می‌خوانیم.

هند، دارو، ۱۹۹۵

اگر نگاهی به تاریخچه تولید و توزیع دارو در هندوستان بیندازیم، متوجه می‌شویم که مساله کنترل قیمت دارو در این کشور به سال ۱۹۵۵ بازمی‌گردد. تقریباً از همان سال‌ها تا دهه ۹۰ میلادی دولت هند رفته‌رفته قوانین کنترل قیمت صنعت داروی خود را کمتر کرد. آخرین مرحله مربوط به سال ۱۹۹۵ بود که دولت این کشور طی قانونی مبتنی بر کنترل قیمت دارو، داروسازان این کشور را مجبور به پیروی از سقف قیمت تعیین‌شده توسط سازمان ملی قیمت‌گذاری دارو (NPPA) کرد. این قانون قرار بود طبق برنامه‌ای تعیین‌شده دسته مشخصی از داروها را هدف خود قرار دهد.

مطالعاتی که توسط خود این سازمان انجام شده، نشان می‌دهد که این قانون چطور مانع از تولید عوامل اصلی فعال دارویی توسط داروسازان این کشور می‌شد. واقعیت این است که از بین ۷۴ عامل دارویی اصلی شناسایی شده در برنامه محدودیت قیمت، تنها ۴۷ عامل در سال ۱۹۹۵ تولید شدند. البته روند کلی مقررات‌گذاری صنعت داروی در هند به شکلی بود که سال ۱۹۹۵ در مقایسه با سال ۱۹۵۵ وضعیت بهتری داشت و این مساله را می‌توان طبق نمودار یک در خلال وابستگی کمتر این کشور به واردات دارو دید. علاوه بر این، کنترل قیمت طی فاصله نزدیک به نیم قرن در این کشور، منجر به از بین رفتن تولید و رقابت در تامین عناصر دارویی در هند شد و همین مساله آسیب‌های فراوان به بخش درمانی هندوستان رساند.

هدف اساسی کنترل قیمت که قرار بود در اساس مبارزه با سوءرفتارهای شرکت‌های دارویی باشد، منجر به از بین رفتن تعادل بین مقرون به صرفه بودن دارو و در دسترس بودن آن و همچنین رشد این صنعت در هند شد. قانون کنترل قیمت برای داروها هنوز هم یکی از نقاط بحثی جدی در این کشور به شمار می‌رود و از آن زمان تا کنون دست‌خوش بازیابی و اصلاحات فراوانی شده است.

اعتراضات مردم آمریکا به ناپسمانی اقتصادی در دهه ۷۰

مورد کنترل قیمت قرار گرفت، نفت و بنزین بود که در ادامه بیشتر با آن آشنا می‌شویم.

۱ ایالات متحده آمریکا، نفت و بنزین، دهه ۷۰

به شکل موازی با کنترل قیمت نیروی کار در دولت نیکسون، او در دوران ریاست جمهوری خود کنترل‌هایی را بر قیمت بنزین و نفت هم اعمال کرد. البته گرچه نیکسون در سال ۱۹۷۴ مجبور به استعفا از ریاست جمهوری آمریکا شد، دو رئیس‌جمهوری پس از او یعنی جerald فورد و جیمی کارتر هم این رویه را ادامه دادند. در سال ۱۹۸۱ که رونالد ریگان وارد کاخ سفید شد یکی از اولین اقدامات اقتصادی او از بین بردن بقایای کنترل قیمت نفت و بنزین بود. البته برای درک بهتر زمینه این اتفاق

۲ صف پمپ بنزین آمریکا در دهه ۷۰ میلادی.

بهره بردن از نفت وارداتی بروند و محرک‌هایی اضافی را ایجاد کنند که بر اساس آن بهتر بود نفت به آمریکا وارد می‌شد. همان‌طور که حدس می‌زنید با وجود نظامی پیچیده و سردرگم‌کننده از کنترل قیمت و امتیازها و حق‌های مختلفی که در این بین پدید آمده بود، صف‌های طولانی از مردمی که در پمپ‌بنزین حضور داشتند شکل می‌گرفت. اواخر این دهه، یعنی سال ۱۹۷۹ بود که بحران نفت ایران پیش آمد و این مساله به کارتر امکان از بین بردن بخش عمده‌ای از کنترل‌های قیمت نفت و بنزین را داد و از این طریق دسترسی به سوخت در ایالات متحده بیشتر شد.

حالا که فشار تقریباً یک دهه از کنترل پشت سد قیمت نفت جمع شده بود و ناگهان بخش عمده‌ای از این سد کنار گذاشته شد، مشکلات بسیار زیادی برای اقتصاد آمریکا ایجاد شد: تورم دورقمی که فدرال رزرو را وارد وضعیت بحرانی کرد و این نهاد هم مجبور به بالابردن نرخ بهره شد به شکلی که در اکتبر ۱۹۷۹ بیشترین افزایش نرخ بهره در آمریکا اعمال شد. مجموع زنجیره حوادثی که مطالعه کردید اقتصاد آمریکا را در یک رکود عمیق فرو برد.

۳ پنسیلوانیا، مایحتاج ارتش، ۱۷۷۰

اگر فکر می‌کنید فصول مختلف این داستان مربوط به قرن بیستم میلادی است، ذکر دو نمونه نهایی این متن شما را از این اشتباه رایج خارج می‌کند. داستان به دهه ۷۰ قرن هجدهم میلادی برمی‌گردد، یعنی زمانی که آمریکا به نوعی درگیر جنگ داخلی بود تا بتواند استقلال خود را از انگلیسی‌ها پس بگیرد. در این دوران، پنسیلوانیا، پس از جنگ، کنترل قیمت را روی «آن دسته از کالاهایی که مورد استفاده ارتش» است اعمال کرد تا از این طریق بتواند کمک‌کننده ارتش انقلابی جرج واشنگتن باشد. نکته جالب و البته بسیار دردناک این است که تقریباً هر کالایی در این فهرست قرار می‌گرفت به حدی از کمبود رسید که تقریباً باعث شد حجم زیادی از نیروهای نظامی در میدان‌های جنگی از گرسنگی کشته شوند. این ماجرا تا زمانی ادامه پیدا کرد که کنگره کانتیننتال در ژوئن ۱۷۷۸ قانونی را برای مبارزه با کنترل قیمت تصویب کرد. در این قانون آمده است: «از آنجایی که بنا بر تجربه متوجه شده‌ایم که هرگونه محدودیتی برای قیمت‌گذاری کالاها نه تنها در رسیدن به مقصود مورد نظر بی‌تاثیر است، بلکه در ایجاد عواقبی اهریمنی تأثیر دارد، به این نتیجه رسیده‌ایم که به چندین ایالت پیشنهاد کنیم هرگونه قانونی را مبنی بر محدود، مقررات‌گذاری و مقید کردن قیمت هر نوع کالایی، لغو کرده یا به حالت تعلیق درآورند.»

تأثیر این قانون به سرعت خود را نشان داد. همین تغییر

دانستن این نکته کافی است که: طی سال‌های ۱۹۶۳ تا ۱۹۷۰ مازاد ظرفیت تولید نفت آمریکا از چهار میلیون بشکه در روز به یک میلیون بشکه رسید و همین مساله وابستگی آمریکا به نفت وارداتی خارجی را افزایش داد. بالا رفتن تقاضای نفت در ابتدای دهه ۷۰ و این کاهش تولید عامل اصلی تعیین سقف قیمت برای نفت توسط نیکسون در سال ۱۹۷۱ شد. با این حال تأثیر این اتفاق معکوس شد زیرا با پایین آمدن قیمت مصرف به شدت افزایش پیدا کرد و همین افزایش تقاضا منجر به بالا رفتن وابستگی به واردات نفت شد. یکی از مشکلاتی که به دلیل کنترل قیمت نفت در دهه ۷۰ میلادی در آمریکا ایجاد شد، پدید آمدن چندین لایه قیمتی برای این کالا در کشور بود. با ایجاد شدن مانعی برای تولید داخلی نفت در آمریکا، تولیدکنندگان مجبور شدند به دنبال

کمبود نان جرقه انقلاب فرانسه را زد، اما وضعیت بدتر شد

نداشت، با این تفاوت که گویا قرار بود دولت انقلابی وضعیت معیشت مردم را نسبت به زمان پادشاهی بهبود بخشد.

به طور کل اگر به تاریخچه کنترل قیمت نگاه کنیم قیاسی مناسب بین آنها و داروهای مسکن می‌بینیم زیرا هیچ‌یک از آنها توان حل مشکل را به صورت ریشه‌ای ندارند و تنها در کوتاه‌مدت می‌توانند فرصتی برای حل مشکل ایجاد کنند و در صورتی که از این فرصت به‌درستی بهره‌برده نشود، عواقبی بسیار بدتر از وضعیت موجود در انتظار سیاست‌گذاران است. علی‌رغم چنین پیشینه‌ای دولت‌ها هنوز هم علاقه دارند قوانین کنترل قیمتی را تصویب و اعمال کنند که هدف اصلی آنها ایجاد رضایت زودگذر در بین مردمی است که قرار است پای صندوق‌های رای بروند. در حالی که مصالح یک ملت فدای اهداف سیاسی گروهی از سیاستمداران می‌شود، مشکلاتی اساسی که از ابتدای داستان منجر به اعمال کنترل قیمت شده بودند، تنها بدتر می‌شود و در نهایت به نقطه‌ای خطرناک و وخیم می‌رسد که از آن راه بازگشتی وجود ندارد. بهتر است بگوییم به جای قوانین کنترل قیمت، نیازمند قوانینی هستیم که کنترل قیمت را ممنوع کند.

در سیاست‌گذاری باعث شد که تنها چند ماه بعد، یعنی در فصل پاییز سال ۱۷۷۸ ارتش انقلابی جرج واشنگتن بتواند از تامین مایحتاج قابل قبولی برخوردار باشد و نه تنها زندگی هزاران سرباز به دلیل قحطی از بین نرفت، بلکه اهداف سیاسی سیاست‌گذاران که همان پیروزی در جنگ بود هم میسر شد.

۱۷۹۳ فرانسه، غلات و همه‌چیز، ۱۷۹۳

انقلاب فرانسه از راه رسیده بود تا همه‌چیز را زیر و رو کند. این انقلاب در همه عرصه‌ها شامل اقتصاد هم می‌شد و اتفاقاً آزمون و خطاهایی را هم در دل خود جای می‌داد که زبان‌هایی جبران‌ناپذیر برای بسیاری از مردم این کشور در پی داشت. «قانون حداکثر» که توسط سیاستمداران طی تقریباً یک دهه پایانی قرن هجدهم اعمال شد، شاید یکی از زیان‌بارترین قوانینی باشد که در طول تاریخ مدرن غرب به کار گرفته شده است.

«قانون حداکثر» در دولت نوپای انقلابی فرانسه کنترل قیمت را ابتدا بر غلات و پس از آن بر کالاهایی دیگر اعمال کرد. نتیجه این قانون در توصیفی بسیار مشهور به خوبی مشهود است: «در برخی از شهرهای فرانسه، وضعیت تغذیه مردم به حدی بد بود که افراد به دلیل کمبود مواد مغذی در بدن خود، در خیابان‌ها ناگهان از حال می‌رفتند.» هیاتی که از برخی استان‌های فرانسه به دولت این کشور در شهر پاریس اعزام شده بودند به سیاست‌گذاران این دولت اعلام کردند که بازارها پیش از قانون جدید کنترل قیمت تامین شده‌اند. به محض اینکه قیمت گندم و چاودار در این کشور ثابت شد، این غلات به‌شدت نایاب شدند. تنها آن دسته از غلاتی در دسترس قرار داشتند که مشمول قانون حداکثر نمی‌شدند. این مساله منجر به مرگ هزاران نفر شد. دولت فرانسه با مشاهده این نتیجه فاجعه‌بار نهایتاً تصمیم گرفت قانون کنترل قیمت را کنار بگذارد. با این حال قطعاً کُندی عملکرد این دولت و نتیجه ننگینی که از آن بر جای ماند دست کمی از ضعف عملکرد فرانسه سلطنتی تحت نظر ماری آنتوانت

ضرورت کشف واقعیت در کشف قیمت

قیمت واقعی کالاها باید در بازاری شفاف
و متکی بر عرضه و تقاضا کشف می‌شود

سیاوش ضرابی/ از زمانی که در طول تاریخ جامعه مدنی شکل گرفت، دولت‌ها بارها سعی کرده‌اند با قرار دادن کف یا سقف قیمت بر روی برخی از کالاها، جریان‌های موجود در حیات اقتصادی و اجتماعی کشور را تحت کنترل و تأثیر خود قرار دهند. به جرات می‌توان گفت که در هر مورد هم کنترل کردن قیمت بیش از آنکه اثری مثبت از خود بر جای بگذارد، صدماتی را بر پیکر جامعه وارد کرده است. اما پیش از اینکه به پنج نمونه از شکست‌های چشم‌گیر چنین رویکردی از سوی دولت‌ها بپردازیم، بهتر است اساساً با مفهوم کنترل قیمت آشنا شویم.

رغبتی که برای تولید در اقتصاد شکل می‌گیرد، باعث افزایش اشتغال و مهارت‌آموزی می‌شود. همچنین شاخص تورم که امروزه به یکی از معضلات جدی اقتصاد ایران تبدیل شده است، کنترل می‌شود. وقتی قیمت کالا کشف شود، علاوه بر رشد تولید به دلایلی که در بالا ذکر شد، تقاضا را نیز متعادل می‌کند و بدین ترتیب متعادل ماندن عرضه و تقاضا تأثیر مستقیمی بر سطح عمومی قیمت‌ها و در نتیجه تورم خواهد داشت.

این در حالی است که در اقتصاد ایران، به دلیل اینکه بخش عمده کالاهای اساسی به صورت دستوری قیمت‌گذاری می‌شود و حتی بخشی که به بازار سرمایه سپرده شده به علت مداخله‌های دولت کشف قیمت واقعی نمی‌شود؛ همواره عرضه و تقاضا نامتوازن است. در این میان نوسان و چندنرخی بودن ارز هم این معضل را تشدید کرده و باعث شده است تا برای کالاهایی که با مداخله دولت قیمتی کمتر از نرخ واقعی دارد، تقاضایی بیش از معمول ایجاد شود و در نتیجه تولیدی که به واسطه بی‌انگیزگی و نداشتن صرفه اقتصادی توان چندانی ندارد، از پاسخگویی به حجم تقاضای ایجادشده ناتوان بماند و قیمت‌ها رشد کند.

کشف قیمت را می‌توان به «کشف واقعیت» معنا کرد، قیمتی که باید براساس واقعیت‌های بازار و اقتصاد و به صورت شفاف کشف و جریان‌های بازار را هدایت کند. هرچند کشف قیمت با قیمت واقعی و ارزش واقعی یک کالا تفاوت دارد، اما با توجه به اینکه در کشف قیمت، خریدار و فروشنده در یک مکان و زمان بر اساس شرایط بازار بر سر قیمتی توافق می‌کنند که ممکن است از قیمت واقعی کالا بالاتر یا پایین‌تر باشد، می‌توان گفت کشف قیمت با واقعیت همخوانی دارد.

قیمت کالاها در اقتصادهای توسعه‌یافته دنیا، در بازاری شفاف و متکی بر عرضه و تقاضا، کشف می‌شود. واقعی بودن قیمت کشف‌شده در تمام بخش‌های اقتصاد اثر می‌گذارد. زمانی که قیمت کالا منصفانه باشد، سرمایه‌گذاری و تولید کالا نیز صرفه اقتصادی پیدا می‌کند و با جذب سرمایه، تولید آن کالا افزایش می‌یابد، اتفاقی که موجب متعادل ماندن قیمت می‌شود. به دنبال آن، سایر شاخص‌های کلان اقتصادی نیز دستخوش تغییر قرار می‌گیرد، با رشد تولید و سرمایه‌گذاری تولید ناخالص داخلی رو به فزونی می‌گذارد و رشد اقتصادی مثبت می‌شود و در نهایت درآمد مردم بالا می‌رود. از سوی دیگر،

کشف قیمت واقعی، تجربه موفق جهانی

گفت وگو با حمید میرمعینی، کارشناس بازار سرمایه

رضا آبادی/ در حالی که در اکثر کشورهای دنیا، قیمت‌ها کشف می‌شود، اما در ایران همچنان بخش عمده‌ای از کالاها تحت نظام قیمت‌گذاری قرار دارد. به این ترتیب قیمت کالاهای مشمول قیمت‌گذاری، فاصله بسیاری با آنچه باید باشد، دارد. در کشف قیمت، خریدار و فروشنده بر سر قیمتی معین به توافق می‌رسند و بنابراین، قیمتی که مشخص شده حاصل خواست دوطرف معامله است که ممکن است این قیمت پایین‌تر یا بالاتر از قیمت واقعی یک کالا باشد. با این حال با توجه به اینکه کشف قیمت بر مبنای متغیرهای بسیاری از جمله زمان، مکان و شرایط بازار و میزان عرضه و تقاضا، صورت می‌گیرد، منطقی‌تر و دارای کارایی بیشتری است. حمید میرمعینی، کارشناس بازار سرمایه و تحلیلگر بازارهای مالی در گفت‌وگو با پیام اقتصادی بورس کالا، از روش‌های کشف قیمت در اقتصاد و زبان‌های سنگین قیمت‌گذاری دستوری توسط دولت می‌گوید.

۱. برای شروع بحث بفرمایید اصولا مبانی کشف قیمت چیست؟

کشف قیمت یکی از مهم‌ترین مسائلی است که در هر اقتصادی وجود دارد. در اقتصادهای توسعه‌یافته قیمت‌گذاری بر عهده بازار گذاشته شده است؛ در این بازار تعداد زیادی متقاضی و عرضه‌کننده وجود دارد که محل تلاقی آن، قیمت است.

در سازوکار بازار، کالا در یک بازار که دسترسی به آن آسان و ورود و خروج از آن ممکن است، عرضه می‌شود تا خریدار و فروشنده در یک محیط رقابتی و شفاف به یک نرخ دست یابند. در این بازار دولت به هیچ عنوان دخالت ندارد و تنها در چارچوب‌های قانونی بر کلیت آن نظارت می‌کند، رویه‌ای که هم‌اکنون در تمام اقتصادهای بزرگ دنیا در حال اجراست.

۲. کشف قیمت با چه روش‌هایی انجام می‌شود؟

در اقتصاد روش‌های متفاوتی برای کشف قیمت وجود دارد که شامل سه روش حراج، ثبت سفارش و روش ترکیبی می‌شود. در روش حراج، فروشنده با قیمتی پایه محصول خود را عرضه می‌کند و بر اساس عرضه و تقاضا و رقابتی که برای خرید محصول شکل می‌گیرد، قیمت کشف می‌شود. این روش، هم‌اکنون در بورس کالا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در روش ثبت سفارش که عمدتاً در بورس اوراق بهادار کاربرد دارد، نحوه اجرا در ایران با سایر کشورها متفاوت است. در بازارهای جهانی از طریق «بوک بیلدینگ» و توسط بانک‌های سرمایه‌گذاری انجام می‌شود. در این روش، قبل از عرضه اولیه شرکت‌ها و بانک‌های سرمایه‌گذاری، اقدام به بازاریابی می‌کنند و بر اساس متوسط قیمتی که در بازاریابی به دست می‌آید، سهم را در یک محدوده قیمتی که مبتنی بر نرخ متوسط بازاریابی است، عرضه می‌کنند و پس از رقابت قیمت نهایی آن کشف می‌شود.

اما در ایران، شرکت‌هایی که عرضه اولیه دارند با شرکت بورس بر سر یک قیمت پایه به تفاهم می‌رسند و همان قیمت با ۵ درصد کمتر به عنوان قیمت پایه عرضه می‌شود که نسبت به روش جهانی آن نقص‌های زیادی دارد و مناسب نیست.

سومین روش کشف قیمت نیز ترکیبی یا هیبریدی است که ترکیبی از روش حراج و ثبت سفارش است که نسبت به روش‌های قبلی جدیدتر است. اما همان‌گونه که اشاره شد، در بورس کالا و بازارهای کالایی از روش حراج استفاده می‌شود.

۳. کشف قیمت واقعی در چه بستری محقق می‌شود؟

اگر قرار باشد اقتصاد سالم باشد و تولیدکننده، سرمایه‌گذار و مصرف‌کننده بتوانند قیمت منصفانه‌تری که مبتنی بر فرمول‌های علمی پذیرفته‌شده و استاندارد جهانی باشد را

۱۲ قیمت گذاری کالاها چه پیامدهایی در اقتصاد ایران

داشته است؟

بخش عمده ای از مشکلاتی که اقتصاد ایران امروز با آن دست و پنجه نرم می کند به قیمت گذاری دستوری ربط دارد. برای مثال در صنعت خودروسازی کشور در یک سال ۶۷ هزار میلیارد تومان رانت از طریق قیمت های دستوری ایجاد شده که بخش عمده ای از آن به جیب دلان رفته و مصرف کننده نهایی مجبور است، نیاز خود را در بازار و با قیمت های آزاد تامین کند. در سال گذشته ۴۸ هزار میلیارد تومان از طریق قیمت های دستوری در شرکت ایران خودرو و ۲۹ هزار میلیارد تومان از محل قیمت گذاری دستوری برای محصولات سایپا رانت توزیع شده است. این در حالی است که در همین سال این دو شرکت ۳۵ هزار میلیارد تومان زیان داشته اند.

۱۳ خطرات و آسیب های رعایت نکردن

الزامات کشف قیمت واقعی برای اقتصاد ایران چیست؟

تا زمانی که جلوی سود منطقی شرکت ها را بگیریم، درواقع امنیت سرمایه گذاری را به خطر انداخته ایم. از سال ۱۳۹۰ به این سو، نرخ تشکیل سرمایه ثابت در اقتصاد ایران نزولی بوده است. زمانی که در یک اقتصاد

سرمایه گذاری صورت نگیرد، تولید ناخالص داخلی و میزان اشتغال زایی تحت تاثیر آن کاهش می یابد و به معضلی بزرگ تبدیل می شود.

باید برای شیوه های که سال ها در اقتصاد ایران حاکم بوده فکری اساسی کرد. برای اینکه دولت یارانه پرداخت کند، در ابتدا نیاز به شناسایی دقیق اقشار هدف دارد، موضوعی که در ایران با چالش ها و ضعف های جدی مواجه است. این در شرایطی است که دولت یارانه ای که برای قیمت بسیاری از کالاها پرداخت می کند، در واقع از جیب تولیدکننده برداشت می شود. همانند آنچه در سایر اقتصادهای توسعه یافته تجربه شده، کشف قیمت از طریق بازار و مبتنی بر عرضه و تقاضا، بهترین روش برای ساماندهی و تنظیم بازار است. در این شیوه قیمت بر اساس خواست فروشنده و خریدار به دست می آید و تنها شرایط بازار بر آن اثرگذار است.

تجربه کنند، باید دولت به دخالت های خود در بازار پایان دهد و تمام کالاها و خدمات از شمول قیمت گذاری خارج شود. روشی که در تمام دنیا به کار برده شده و نتایج مثبتی به همراه داشته است.

۱۴ بهترین مکان برای کشف قیمت کجاست؟

در اکثر کشورها برای ایجاد یک بازارتشکل یافته از بورس استفاده کرده اند. برای خرید و فروش اوراق و سهام از بورس اوراق بهادار و برای معامله کالا از بورس کالا بهره

برای مثال در صنعت خودروسازی کشور در یک سال ۶۷ هزار میلیارد تومان رانت از طریق قیمت های دستوری ایجاد شده که بخش عمده ای از آن به جیب دلان رفته و مصرف کننده نهایی مجبور است، نیاز خود را در بازار و با قیمت های آزاد تامین کند

می برند که هر دو آنها با قوانین بازار سرمایه فعالیت می کنند. هم اکنون در دنیا، بورس های کالایی متعدد و بزرگی در حال فعالیت است که انواع و اقسام کالاها را در آن عرضه و دادوستد می کنند.

در ایران نیز با استفاده از تجارب جهانی در دهه ۸۰ شمسی بورس کالا راه اندازی شد تا زنجیره توزیع کالا را اصلاح و شفافیت لازم را برای کشف قیمت ایجاد کند. طی سال های اخیر، بورس کالا توانسته است در تنظیم بازار کالاها نیز نقش مهمی داشته باشد.

۱۵ آیا کشف قیمت در بورس کالا

براساس تعاریف استاندارد جهانی است؟

در چند سال اخیر، دخالت های دولت در قیمت گذاری کالاها باعث شده است تا کارایی بورس کاهش یابد. دولت با هدف تنظیم بازار و جلوگیری از افزایش قیمت، به صورت دستوری قیمت کالاها به خصوص کالاهای اساسی را تعیین کرد، ولی با توجه به اینکه قیمت دستوری نه به نفع بخش تولید و نه به نفع مصرف کننده نیست، با انتقادات گسترده ای از سوی کارشناسان و صاحب نظران مواجه شد و برای بخشی از کالاها قیمت گذاری دوام نیاورد و به تدریج حذف شد. این در حالی است که شیوه قیمت گذاری دستوری در طول سالیان متمادی رانت و فساد کلانی نیز برای عده ای معدود و خاص به همراه داشت و به این ترتیب منتفع اصلی این قیمت دستوری تنها واسطه ها و دلان بودند.

تجربه مشترک انگیزه خوب، خروجی بد

مروری بر اهداف و نتایج کنترل قیمت در کشورهای همسایه ایران

نسیم بنایی/ هر بار قیمت بالا و پایین می‌شود، دولت‌ها، تپش قلب می‌گیرند و سریع برای کنترل نوسان دست به دامان تعیین دستوری قیمت می‌شوند. ترکیه در سال ۲۰۱۶ با چنین مشکلی مواجه شد. قیمت مواد خوراکی در این کشور به قدری نوسان داشت که دولت تصمیم گرفت مداخله کند. عراق هم یکی دیگر از کشورهای همسایه ایران است که در گذشته، سیاست کنترل قیمت را بارها امتحان کرده است. اما مساله اینجاست که این اقدامات دولت‌ها، معمولا یا نتیجه‌ای نداده یا فقط در کوتاه‌مدت اثربخش بوده و در درازمدت، آسیب‌های جدی به اقتصاد وارد کرده است. همسایه‌های ایران الزاما به لحاظ اقتصادی، شرایطی مشابه این کشور ندارند. ساختار اقتصاد آنها اغلب متفاوت است. اما بررسی تجربه‌های کشورهای همسایه به‌ویژه در امر کنترل قیمت برای مهار تورم، خالی از لطف نیست.

ابزار رایج نوظهورها

عموما در بازارهایی که فضای رقابتی دارند، مقوله‌ای مانند کنترل قیمت کمتر به چشم می‌خورد. اما در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه‌ای که هنوز بازار رقابتی را تجربه نکرده‌اند، یکی از ابزارهای رایجی که دولت‌ها برای تنظیم سیاست‌های اقتصادی خود از آن بهره می‌گیرند، کنترل قیمت است. اکثر اقتصادهای همسایه ایران را هم اقتصادهای نوظهوری تشکیل می‌دهند که تلاش دارند برای بهبود وضعیت اقتصادی خود یا مهار تورم از این ابزار رایج، بهره بگیرند. البته اقتصادهای توسعه‌یافته غربی هم گاهی در مورد کالاهایی مانند کالاهای دارویی و پزشکی از کنترل قیمت استفاده می‌کنند. اما به صورت کلی این ابزار اقتصادی، در جهان منسوخ شده و بیشتر مورد استفاده اقتصادهای نوظهور قرار می‌گیرد.

جمهوری آذربایجان

جمهوری آذربایجان یکی از همسایگان ایران است که در سال ۲۰۰۸ بالاترین نرخ تورم را از سال ۲۰۰۰

تا کنون تجربه کرده است. ارمنستان، دیگر همسایه شمالی ایران هم در سال ۲۰۰۰ بیشترین نرخ تورم را تجربه کرد. البته سال گذشته یعنی سال ۲۰۲۰ به دلیل شیوع کرونا، وضعیتی متفاوت در این کشورها به وجود آمد. دولت‌ها در هر دو کشور، برای مهار تورم از سیاست‌های کنترل قیمت بهره گرفتند. اما نکته اینجاست که این سیاست‌ها عملا کمکی به حل مشکل نکرده است. سال گذشته، هم‌زمان با شیوع همه‌گیری کرونا، ارمنستان و آذربایجان جزو کشورهایی بودند که تورم بالایی را تجربه کردند. بررسی‌های تردینگ اکونومیکس هم نشان می‌دهد که ارمنستان در سال گذشته بالاترین نرخ تورم در پنج سال گذشته را تجربه کرده است. دولت‌ها تلاش کرده‌اند با حفظ سیاست‌های پولی و گاهی از طریق قیمت‌گذاری‌های دستوری، کنترل اوضاع را به دست آورند. اما عملا تورم در این اقتصادهای نوظهور مهار نشده است.

عربستان سعودی

عربستان سعودی یکی دیگر از کشورهایی

دولت در هر بخشی با وعده‌های خود نظیر دادن یارانه و حمایت‌های دیگر، تلاش دارد مانع از نوسان قیمت شود. اما این وعده‌ها همین‌طور تلبار شده و عملاً شرایطی بحرانی را برای این کشور ایجاد کرده است. ناگفته نماند که هر بار دولت اعلام می‌کند اقدامات در زمینه کنترل قیمت را شدیدتر خواهد کرد و هر بار، افزایش قیمت رخ می‌دهد.

ترکیه

ترکیه یکی از مهم‌ترین اقتصادهای نوظهور در جهان و یکی از کلیدی‌ترین همسایه‌های ایران است. این کشور چند سالی است که با بحران ارزی مواجه شده است. کاهش ارزش لیره ترکیه، منجر به بروز بحران اقتصادی و افزایش تورم در این کشور شده است. رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهوری این کشور تلاش دارد با اقدامات مختلف از جمله قیمت‌گذاری دستوری، جلوی افزایش نرخ تورم را بگیرد. بر اساس گزارش رویترز، مقامات دولتی در ترکیه می‌گویند برخی شرکت‌ها در این کشور، قیمت‌ها را بی‌بهره افزایش می‌دهند و به همین خاطر دولت اعلام کرده افزایش قیمت برای بسیاری از شرکت‌ها، غیرقانونی به شمار می‌آید. در واقع دولت از این طریق تلاش دارد سقف قیمت را کنترل کند. مقامات دولتی در این کشور می‌گویند ترکیه در حال حاضر در جنگ اقتصادی به سر می‌برد و به همین خاطر از هر سیاستی در حوزه پولی بهره می‌گیرد تا جلوی افزایش نرخ تورم را بگیرد. اما در حال حاضر، ترکیه از یکی از مهم‌ترین اقتصادهای نوظهور جهان به یکی از پرچالش‌ترین اقتصادهای مطرح در دنیا تبدیل شده است. بخشی از ماجرا دقیقاً به همین راهکار کنترل قیمت‌ها مربوط می‌شود که عملاً حاصلی برای این اقتصاد نداشته است.

ناکارآمدی کنترل قیمت؛ تجربه مشترک

اکثر همسایه‌های ایران به این خاطر که جزو کشورهای در حال توسعه یا اقتصادهای نوظهور بوده‌اند، از ابزار مورد علاقه این اقتصادها یعنی کنترل قیمت در شرایط بحرانی بهره گرفته‌اند. اما نکته اینجاست که به گواه تاریخ و آمار، هیچ یک از این بهره‌گیری‌ها در نهایت به موفقیت و کنترل تورم یا بحران، ختم نشده است. درواقع، کنترل قیمت، اقدامی بوده که همه کشورها با انگیزه و نیت خوب انجام داده‌اند اما نتیجه‌ای بد از آن گرفته‌اند و اوضاع‌شان، وخیم‌تر شده است.

است که قیمت‌گذاری دستوری را تجربه کرده است. در این کشور، شرکت نفت آرامکوی سعودی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شرکت‌های نفتی در جهان، سوخت را به دیگر بخش‌ها صنعتی مطابق با قیمت‌های دولتی می‌فروشد. به این ترتیب، این دولت است که قیمت سوخت را در این کشور به صورت دستوری تعیین می‌کند. البته این اقدام دولت بیشتر یک اقدام سیاسی است که وضعیت بازار جهانی نفت را متحول خواهد کرد. واقعیت این است که هر مشکل یا ضرری هم پیش بیاید، دولت بودجه‌اش را از قبل در نظر گرفته و در نتیجه شرکت نفت آرامکوی سعودی هم متضرر نخواهد شد. قطعاً قیمت‌گذاری در چنین شرایطی، چندان قابل بحث و بررسی نیست.

افغانستان

افغانستان یکی از همسایه‌های همیشه ناآرام ایران است. این کشور در حال حاضر، وضعیتی آشفته دارد اما تا همین چند وقت پیش که طالبان به صورت کامل کنترل کشور را بر عهده نگرفته بود، شیوع ویروس کرونا شرایطی را در این کشور رقم زده بود که قیمت بسیاری از اقلام اساسی خوراکی نوسانی شدید را تجربه می‌کرد. دولت پیش از طالبان هم در این کشور تلاش می‌کرد به کمک کنترل قیمت، جلوی روند صعودی قیمت‌ها را بگیرد. این تجربه تا روزهای پایانی دولت افغانستان، ثمری نداشت و قیمت برخی کالاهای اساسی در این کشور لحظه به لحظه چند برابر می‌شد.

روسیه

یکی از مهم‌ترین همسایه‌های ایران که بیشترین تجربه کنترل قیمت را داشته، روسیه است. این کشور همین حالا هم سرگرم تجربه کنترل قیمت است. به‌رغم اقداماتی که دولت برای کنترل قیمت داشته، هنوز هم گزارش‌ها نشان می‌دهد که قیمت کالاهای اساسی برای مصرف‌کنندگان ماه به ماه بالا می‌رود. در سال ۲۰۲۰ به دلیل شیوع همه‌گیری کرونا، افزایش قیمت کالاهای سرعت گرفت و در ماه نوامبر، قیمت کالاهای به بالاترین میزان خود از سال ۲۰۱۵ تا کنون رسید. قیمت مواد خوراکی بیش از سایر کالاهای در این کشور افزایش پیدا کرده است. ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه برای مهار مشکل تورم، اقداماتی نظیر کنترل قیمت را دستور کار خود قرار داده است.

آزیر خطر ریسک‌های سیستمی در بازارهای کالایی ایران

گفت‌وگو با مهدی بیات‌منش، کارشناس بازار کالایی

سپاوش ضرابی/ ریسک‌های سیستماتیک، همان‌گونه که از نام آن برداشت می‌شود، در اختیار و کنترل بازیگران بازارهای کالایی نیست، از خارج بازار تحمیل می‌شود و کل بازار را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تنها راه خلاصی از این ریسک‌ها نیز پوشش آن با استفاده از ابزارهای مختلفی همچون بیمه و مالیات است. گرچه در تمام بازارهای کالایی جهان، ریسک‌های سیستمی به چشم می‌خورد، ولی در ایران ضمن اینکه برخی از این ریسک‌ها پرنرنگ‌تر و پراثرتر است، با ریسک‌های بیشتری نیز مواجه است. به اعتقاد کارشناسان، در اقتصاد ایران، سیاست‌های اقتصادی و مبهم بودن آنها، نوسان نرخ ارز و بی‌ثباتی مالی، اصلی‌ترین ریسک‌های سیستمی موثر بر قیمت کالا است. این در حالی است که در بسیاری از اقتصادها، برخی از این ریسک‌ها مانند نوسان و افزایش نرخ ارز وجود ندارد یا معضلی مانند سیاست‌های مبهم، به‌ندرت دیده می‌شود. علاوه بر این، بازار کالای ایران، سال‌هاست با ریسک سیستمی تحریم نیز دست‌وپنجه نرم می‌کند که در تعداد معدودی از کشورها، با چنین ریسکی مواجهیم.

اصلی‌ترین ریسک‌های سیستماتیک در بازار کالا

در این زمینه مهدی بیات‌منش، کارشناس بازار کالایی در گفت‌وگو با مجله پیام اقتصادی بورس کالا درباره انواع ریسک‌های سیستمی و موثر بر قیمت کالا، می‌گوید: در مجموع می‌توان گفت مهم‌ترین ریسک‌های سیستماتیک که در بازار کالای ایران وجود دارد شامل سه ریسک اساسی می‌شود. یکی از این ریسک‌ها، سیاست‌گذاری مبهم و غیرشفاف از سوی سیاست‌گذاران و نبود نظارت است. همچنین افزایش نرخ ارز و نوسان آن دومین ریسک مهمی است که در این بخش وجود دارد. سومین ریسک مهم نیز بی‌ثباتی مالی و قیمت‌گذاری دستوری است که بازار کالا و قیمت‌های آن را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. وی اضافه می‌کند: نبود شفافیت در سیاست‌های اعمال‌شده از سوی دولت و سیاست‌گذاران بزرگ‌ترین ریسک سیستماتیک در بازارهای کالایی ایران محسوب می‌شود. بی‌ثباتی‌های مالی و قیمت‌گذاری دستوری که به طور مداوم از سوی دولت در حال تغییر است و از سوی دیگر با تحولات بازار همگام نیست، ریسک مهمی است که بازار کالا با آن مواجه است.

تأثیر سیاست‌های دولت بر بازارهای کالایی

بیات‌منش با اشاره به اینکه سیاست‌های اعلام‌شده از سوی دولت‌ها رابطه مستقیمی با افزایش ریسک بازارهای کالایی دارد، اظهار می‌کند: دولت سیزدهم با شعار افزایش اشتغال و ساخت مسکن کار خود را آغاز کرده است. هر اقتصاددانی می‌داند که این شعارها چه عملیاتی شود چه نه، باعث افزایش انتظارات تورمی می‌شود. با توجه به نقدینگی بالایی که در اقتصاد وجود دارد، این برنامه‌ها بر روی کالاهایی که به‌نوعی با این شعارها ارتباط دارد تأثیر گذاشته و موجب افزایش قیمت آنها می‌شود.

وی ادامه می‌دهد: در همین زمینه کالاهایی همچون محصولات پتروشیمی، فولاد و سیمان که در ساخت مسکن کاربرد دارد، افزایش می‌یابد و رشد قیمت این کالاها بر روی سایر کالاها نیز تأثیر می‌گذارد. او با اشاره به اینکه در این شرایط حتی کالاهایی که در بورس کالا عرضه می‌شود نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد، می‌گوید: وقتی تورم انتظاری در جامعه بالا باشد، تولیدکنندگان به دلیل انتظاری که از رشد تورم دارند، عرضه خود را محدود می‌کنند. این در حالی است که

اکثر این کالاها نیز از طریق سامانه بهین یاب به بورس معرفی می شود که همین سامانه نیز کاستی هایی دارد.

۲ تاثیر ریسک نرخ ارز بر بازارهای کالایی

این کارشناس بازارهای مالی تاکید می کند: در شرایط تورمی به دلیل اینکه نرخ ارز افزایش می یابد، تولیدکنندگان محصولات صادراتی، ترجیح می دهند به جای افزایش عرضه در بازارهای داخلی، محصول خود را به بازارهای خارجی صادر کنند تا ارزآوری خود را افزایش دهند.

وی تصریح می کند: برای حل این مشکل علاوه بر اینکه باید یک گفتمان با اولویت مصرف کننده داخلی به جای خارجی در کشور ایجاد شود، دولت نیز باید از طریق یارانه هایی که به تولید می دهد، بخشی از عدم النفع تولیدکنندگان از محل کاهش صادرات را تامین کند. درواقع در صورت افزایش نرخ ارز، دولت باید مابه التفاوت نرخ دولتی و آزاد را به تولیدکننده پرداخت کند تا آنها برای افزایش عرضه محصولات خود به بورس کالا و بازار انگیزه بیشتری پیدا کنند.

۳ راه اندازی داشبورد ریسک در سایر کشورها

بیات منش با بیان اینکه اولین ریسکی که در ایران با سایر کشورها به خصوص کشورهای آسیایی مشابهت دارد، ریسک نوسان و افزایش نرخ ارز است، ادامه می دهد: در این زمینه حدود ۱۵ تا ۱۶ کشور آسیایی ریسک نرخ ارز دارند، اما این ریسک به اندازه ایران نیست. برای از بین بردن این ریسک بسیاری از این کشورها با راه اندازی داشبورد ریسک، عوامل موثر بر ریسک را دسته بندی، مدیریت و برای آن راه حل ارائه می دهند.

به گفته وی، مدیریت ریسک شامل چهار مرحله شناسایی، اولویت بندی، ارائه راهکار و حل مشکل می شود. برای مثال بیمه یکی از راه های انتقال ریسک مورد استفاده قرار می گیرد.

۴ افزایش شدت ریسک ها با تحریم

این کارشناس بازارهای مالی معتقد است که در کنار ریسک هایی که به آنها اشاره شد، تحریم نیز یک ریسک سیستمی محسوب می شود، اما دامنه آثار آن بر اقتصاد ایران طی سال های گذشته کمتر شده است. وی درباره تاثیر تحریم در افزایش سایر ریسک ها توضیح می دهد: به دلیل اینکه اقتصاد ایران تحت تحریم قرار

دارد، شدت این ریسک ها نیز افزایش می یابد و مدیریت آن نیز مشکل تر می شود.

۵ کاهش نسبی آثار ریسک تحریم

بیات منش در پاسخ به این پرسش که آیا تحریم، در دسته بندی ریسک های سیستمی موثر بر قیمت کالا قرار می گیرد؟ توضیح می دهد: به طور قطع تحریم نیز یکی از ریسک های سیستمی موثر بر کالا محسوب می شود، اما به دلیل اینکه دامنه آثار آن کاهش یافته است، نقش پررنگی مانند سایر ریسک های یادشده ندارد.

وی ادامه می دهد: در حالی که در دولت احمدی نژاد که تحریم ها اندک بود، درآمد ارزی کشور به ۸۰۰ میلیارد دلار می رسید، در دولت روحانی با وجود شدت و افزایش تحریم ها، درآمد ارزی کشور به ۶۲۵ میلیارد دلار رسیده است. این نشان می دهد که با وجود اعمال تحریم های شدید، درآمد ارزی کشور افت شدیدی را تجربه نکرده است و مدیران راه های دور زدن تحریم ها را یاد گرفته اند. بدین ترتیب هرچند تحریم یک ریسک است، ولی با اقدامات صورت گرفته تاثیرگذاری آن کاهش یافته است.

۶ کم توجهی مسئولان به آثر خطر ریسک های سیستما تیک

این کارشناس بازار سرمایه در بخش دیگری از سخنان خود به سیگنال های افزایش ریسک اشاره می کند و می گوید: در بسیاری از کشورها به تغییر مولفه هایی که به عنوان یک علامت عمل می کنند و بر روی قیمت کالا اثر می گذارند توجه می کنند. برای مثال وقتی قیمت اختیار معامله در بازار سرمایه افزایش می یابد، علامتی برای یک ریسک سیستمی برای سایر کالاها محسوب می شود. یا زمانی که بانک مرکزی هر کشوری اقدام به تغییر نرخ بهره می کند، به معنای تغییرات قیمتی کالاهاست. ولی در ایران کمتر کسی به این متغیرها و علامت ها توجه می کند.

به گفته وی، در حالی که در بورس اوراق بهادار ایران، سرمایه گذاران واکنش بسیار کمی به اخبار مثبت و منفی کدال و تغییرات بنیادین شرکت های بورسی دارند و قیمت سهام پس از یک گزارش مثبت در کدال تغییر نمی کند، اما همین سرمایه گذاران به سرعت به افزایش نرخ ارز واکنش نشان می دهند و اقدام به خرید سهام می کنند.

جولان نرخ ارز در قیمت گذاری کالاها

سال ۹۹، شاخص قیمت کالاهای وارداتی به ۸۴۴۰/۸ رسید که در مقایسه با سال ۹۸ ۵۳۴/۶ درصد رشد داشت

علی افرامش/ نرخ ارز به عنوان یکی از ریسک‌های سیستمی بازارهای کالایی، همواره نقش بسیار پررنگی در کشف قیمت کالاها داشته است. هرچند در تمام دنیا نوسان و رشد نرخ ارز می‌تواند به عنوان یک ریسک نقش بازی کند، اما در اقتصاد ایران به دلایل مختلف نوسان و افزایش نرخ ارز تأثیر چندبرابری بر روی قیمت کالاها داشته و دارد.

در بسیاری از اقتصادهای دنیا، به دلیل توانمندی تولید و مهار نوسان‌ها، نرخ ارز به عنوان یک متغیر اثرگذار در تعیین قیمت کالاها، سهم کم‌رنگی دارد. اما در کشورهایی که با مشکلات ساختاری مواجهند و بخش تولید نیز با چالش‌های بسیاری همراه است، نرخ ارز به مراتب تأثیری وسیع‌تر دارد.

در اقتصاد ایران به دلایل مختلفی از جمله ضعف اقتصادی و تولید و نوسانات بالا، نرخ ارز خود را به عنوان یک عامل و ریسک سیستمی بر بازارهای کالایی تحمیل کرده است. ضمن اینکه نوسان نرخ ارز به صورت مستقیم بر قیمت کالاهای وارداتی اثر دارد، ارز از نظر روانی نیز آثار گسترده‌ای پیدا کرده است، به طوری که بسیاری از اقتصاددانان اعتقاد دارند که اقتصاد ایران دلاریزه شده است. به این معنا که تمام مراودات و معاملات در اقتصاد ایران بر مبنای نرخ ارز به خصوص دلار آمریکا، انجام می‌شود.

۲ اثر مستقیم نرخ ارز بر بازار کالا

نرخ ارز از محل واردات و همچنین صادرات تأثیر مستقیمی بر کشف قیمت کالا در بازارهای داخلی دارد. زمانی که نرخ ارز افزایش می‌یابد، هزینه تمام‌شده کالاهای وارداتی نیز به شدت افزایش می‌یابد. حال با توجه به ترکیب کالاهای وارداتی که بر اساس اعلام مسئولان، حدود ۸۵ درصد از واردات را مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای تشکیل می‌دهد، آثار رشد نرخ ارز تا کارگاه‌ها و واحدهای تولیدی داخل کشور نیز نفوذ می‌کند. رشد شاخص قیمت کالاهای صادراتی نیز از جنبه دیگری بر کشف قیمت کالاها نقش دارد، به طوری که در قیمت‌گذاری کالاهای عرضه‌شده در بورس نرخ صادراتی

یکی از مولفه‌های مهم است. نگاهی به شاخص تورم کالاهای وارداتی در طول سال‌های گذشته نشان از رشد جهش‌گونه این شاخص دارد. در حالی که داده‌های دلاری شاخص قیمت کالاهای وارداتی رشد کمتری دارد، اما با توجه به بالا بودن نرخ ارز در کشور، داده‌های ریالی این شاخص جهش‌های سالانه را به تصویر می‌کشد. بر اساس تازه‌ترین گزارش رسمی مرکز آمار ایران، تغییرات شاخص قیمت کالاهای وارداتی مبتنی بر داده‌های ریالی در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال قبل، ۵۳۴/۶ درصد است که در مقایسه با تورم سال ۱۳۹۸ (برابر با ۲۹۵/۲ درصد) حدود ۲۳۹/۴ واحد درصد

افزایش داشته است. همچنین تغییرات شاخص قیمت کالاهای وارداتی مبتنی بر داده‌های دلاری نیز در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال قبل، ۴/۴ درصد است که در مقایسه با تورم سال ۱۳۹۸ (برابر با ۳/۳ درصد) حدود ۱۷ واحد درصد افزایش داشته است. همچنین تغییرات شاخص قیمت کالاهای صادراتی مبتنی بر داده‌های ریالی در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال قبل، ۲/۲ درصد است که در مقایسه با تورم سال ۱۳۹۸ (برابر با ۵/۸ درصد) حدود ۷/۸۴ واحد درصد افزایش داشته است. تغییرات شاخص قیمت کالاهای صادراتی مبتنی بر داده‌های دلاری نیز در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال قبل، ۸/۲ درصد است که در مقایسه با تورم سال ۱۳۹۸ (برابر با ۴/۶ درصد) حدود ۲/۹ واحد درصد افزایش داشته است.

بررسی شاخص قیمت کالاهای وارداتی بر مبنای داده‌های ریالی در طول سال‌های اخیر نشان می‌دهد که شاخص پایه ۱۰۰ در سال ۱۳۹۵ به ۴/۱۲۸ در سال ۱۳۹۶ افزایش یافته است که نشان‌دهنده رشد ۴/۲۸ درصدی تورم کالاهای وارداتی است. اما در سال ۱۳۹۷ با روند صعودی نرخ ارز، شاخص قیمت کالاهای وارداتی به ۶/۳۲۶ رسیده است که گویای رشد ۲/۱۶۲ درصدی آن در این سال است. اما طی سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ به دلیل سرعت گرفتن روند صعودی نرخ ارز، تورم کالاهای وارداتی با شتاب بیشتری ادامه یافته است، به طوری که شاخص پایه ۱۰۰ در سال ۱۳۹۵ در سال ۱۳۹۸ به ۱/۱۳۳۰ افزایش یافته است و رشد ۲/۲۹۵ درصدی نسبت به سال قبل از آن را نشان می‌دهد. در سال گذشته نیز شاخص قیمت کالاهای وارداتی به ۸/۸۴۴۰ رسیده است که در مقایسه با سال قبل از آن ۶/۵۳۴ درصد رشد کرده است.

این در حالی است که این جهش‌های سالانه در شاخص قیمت کالاهای وارداتی، به طور مستقیم بر قیمت کالاها در داخل تاثیر داشته است. در این میان کالاهای ساخته‌شده وارداتی که به صورت کامل وارد می‌شود، در سطح نخست رشد قیمت قرار دارد. بر همین اساس طی سال‌های اخیر کالایی همچون موبایل با رشد قابل توجهی مواجه شده است.

اما مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای که برای تولید در داخل استفاده می‌شود نیز به شدت هزینه‌های تمام‌شده تولید را بالا می‌برد. هرچند در نگاه اول بخشی از کالاها تولید داخل است و باید از نوسانات نرخ ارز مصون باشد، اما به دلیل اینکه مواد اولیه و نهادهای تولید آن وارداتی است،

لاجرم با رشد قیمت مواجه می‌شود. در سطح سوم کالاهای تاثیرپذیر از رشد تورم کالاهای وارداتی، کالاهایی است که نه در دسته نخست و نه دسته دوم قرار می‌گیرد و ارتباط آنها با نرخ ارز یا صفر است یا ناچیز. با این حال، هرگاه بخشی از کالاها با رشد قیمت مواجه می‌شود، سایر کالاها نیز به دنبال آن افزایش نرخ پیدا می‌کند. البته باید به این نکته مهم نیز توجه داشت که برخی از کالاهای تولیدشده در داخل که تحت تاثیر رشد تورم واردات قرار داشته‌اند، به عنوان مواد اولیه در تولید سایر کالاها مورد استفاده قرار می‌گیرد و بالا رفتن قیمت آنها موجب افزایش هزینه تمام‌شده بخشی از کالاهای تولید داخل می‌شود. از سوی دیگر، کالاهایی که در داخل تولید می‌شود در برابر افزایش نرخ کالاهای وارداتی مشابه، از خود واکنش نشان می‌دهد.

■ تاثیر روانی نرخ ارز

در کنار آثار اقتصادی نرخ ارز بر قیمت تمام‌شده کالاهای وارداتی و تولید داخل، همان‌گونه که اشاره شد، آثار روانی نیز سهم قابل توجهی در کشف قیمت کالاها در داخل دارد. با توجه به رویکرد دلاری شدن اقتصاد ایران، هر تغییر و حرکت نرخ ارز به سرعت خود را در قیمت کالاها و خدمات نشان می‌دهد.

در این میان تورم انتظاری که یکی از ریشه‌های آن رشد نرخ ارز است نیز نقش مهمی در قیمتی که برای کالاها کشف می‌شود دارد. به طوری که در کنار تولیدکنندگان، فروشندگان کالا نیز بر اساس قیمت‌های روزانه و گاه ساعتی، کالای خود را عرضه می‌کنند.

■ آثار ارز دونرخی در کشف قیمت

به طور قطع یکی از اصلی‌ترین متغیرهایی که در کشف قیمت کالا در اقتصاد ایران اثر زیادی داشته، دونرخی و چندنرخی بودن ارز است. در حالی که نرخ ارز به‌تنهایی خود عامل موثری در قیمت کالاهاست، وقتی دارای دو یا چند نرخ می‌شود، به‌شدت این ریسک را افزایش می‌دهد.

طی سال‌های اخیر دولت با سرکوب نرخ ارز، به منظور جلوگیری از افزایش قیمت کالاها تلاش کرده تا کالاهایی که در سبد اساسی قرار می‌گیرد را با ارز ترجیحی تامین اعتبار کند. اتفاقی که موجب رشد شدید قیمت در بازار و ایجاد رانت و فساد گسترده‌ای شده است.

بازار سرمایه، ضامن کشف قیمت واقعی

فردین آقابزرگی، مدیرعامل سبدگردان نیکان

کشف قیمت فرآیندی است که طی آن، خریداران و فروشندگان درخصوص میزان معینی از کالا به یک قیمت معاملاتی می‌رسند. چنین توافقی در یک مکان و زمان خاص صورت می‌گیرد و می‌توان آن را فرآیندی تعریف کرد که طی آن به دلیل انتقال اطلاعات مرتبط و خاص به قیمت یک یا چند محصول یا اوراق بهادار، موجب انجام معامله با رعایت انصاف و شفافیت در امر مبادله می‌شود.

میان خریداران و فروشندگانی که در بازار فعال هستند، رفتار بازار در قبال شیوه‌های تعیین قیمت و روش خرید، نحوه انتشار اطلاعات مرتبط و به‌موقع، معتبر بودن اطلاعات و همچنین گزینه‌های مدیریت ریسک و معاملات آتی که نقشی با اهمیت در کشف قیمت نقدی اوراق بهادار یا کالا دارند.

این عوامل در فرآیند عرضه و تقاضا تأثیرگذارند و به همین دلیل باید فرآیند کشف قیمت را موضوعی فراتر از عرضه و تقاضای صرف در نظر گرفت. باید توجه داشت که کشف قیمت در تعیین قیمت اوراق بهادار یا کالا با اهمیت فراوانی برخوردار است و مفهوم آن با موارد دیگری مانند ارزش‌گذاری تفاوت دارد.

تعامل و تعادل بین عرضه و تقاضا، قیمت را تعیین می‌کند. چنین تعاملی خود تعیین‌کننده یا حتی علت قیمت بازار نیز خواهد بود. این در حالی است که کشف قیمت، فرآیندی است که طی آن خریدار و فروشنده، قیمت اوراق بهادار یا کالایی را با کیفیت مشخص و در زمان و مکان مشخص شده کشف می‌کنند.

تفاوت بین فرآیند کشف قیمت با تعیین قیمت توسط عرضه و تقاضا با ذکر یک مثال توضیح داده می‌شود. بورس کالا در نقاط مختلف دنیا در آغاز، فعالیت خود را با

البته ممکن است تعیین قیمت در بازار به سرعت یا به‌کندی صورت گیرد و این امر در شرایطی اتفاق می‌افتد که سرعت انتقال اطلاعات در یک شرکت یا بازار، سریع یا کند باشد. یکی از موانع تعیین قیمت به‌هنگام، اطلاعات غیرکافی یا ناصحیح است. در صورت وجود اطلاعات ناقص، فرآیند کشف و تعدیل قیمت با تأخیر یا به نادرستی انجام می‌شود.

نکته حائز اهمیت این است که قیمت‌ها در تعامل میان دو طرف عرضه و تقاضا کشف می‌شود. درواقع دوسویی هستند که تعیین‌کننده سطح قیمت در بازار غیردستوری و غیر قابل دستکاری نقش ایفا می‌کند.

به دلیل عدم قطعیت درخصوص روند آینده قیمت‌ها، خریداران و فروشندگان اوراق بهادار یا کالا با توجه به انتظارات خویش، قیمت مورد نظر خود را پیشنهاد می‌دهند و نهایتاً موجب کشف قیمت نهایی در بازار می‌شوند، از همین رو قیمت در محدوده سطح قیمت بازار یعنی ارزش ذاتی اوراق بهادار یا عواملی چون کیفیت و کمیت کالای مورد معامله، زمان و مکان معامله و تعداد خریداران و فروشندگان و قیمت فعلی دارایی در نوسان خواهد بود.

فرآیند کشف قیمت از عوامل دیگری نیز متأثر خواهد بود؛ از جمله کمیت و کیفیت و نوع اطلاعاتی که در دسترس عموم قرار می‌گیرد. مکان، تعداد، اندازه و رقابت‌پذیری

نوسان قیمت اوراق بهادار یا کالا و محصولات از ویژگی بورس های اوراق بهادار و کالا به شمار می رود، به طوری که در حال حاضر نظام مالی و اقتصادی اغلب کشورهای توسعه یافته با نظام بورس های اوراق بهادار و کالا هماهنگ و تطبیق داده شده است.

۴ راه برون رفت از وضعیت موجود

برنامه ها و سیاست های اقتصادی و اتخاذ سیاست های پولی و مالی با کیفیت و متناسب با ساختار اقتصادی است که می تواند موجبات بهبودی وضعیت معیشت مردم و اقتصاد کشور را فراهم کند. پایداری و کامیابی و نگرش پروژه ای و منظومه ای سیاست های بلندمدت اقتصادی دولت ها، راه برون رفت از چالش های اقتصادی است. همچنین اصول حکمرانی اقتصادی و استفاده از تجربه سایر کشورها در سیاست های توسعه اقتصادی و بکارگیری تئوری های علم اقتصاد روز خواهد بود. کشور مشکلات اقتصادی زیادی داشته و بخشی از آن مربوط به تحریم هاست، اما بخش مهم دیگری از آن در گرو تصمیمات و عملکرد مدیریت اقتصاد است.

یکی از راه های برون رفت از وضعیت اقتصادی حال حاضر، ورود منابع مالی جدید از طریق سرمایه گذاری های خارجی و فعال تر کردن بازارهای مالی کشور در راستای جذب این منابع و هدایت آن به سمت تولید و صنعت است که می تواند چشم انداز بهبود اوضاع اقتصادی را مناسب تر و روشن تر کند. منصفانه بودن و مفید بودن ورود منابع سرمایه گذاران اولین دغدغه صاحب نظران اقتصادی است. همچنین بازنگری و تغییر سیاست های اقتصادی اتخاذ شده در گذشته نیز اجتناب ناپذیر است، چرا که اگر به منوال و سیاست های اقتصادی گذشته حرکت کنیم، مجدداً به نقطه حال حاضر خواهیم رسید و معضل همزمانی و همنوایی کمبود نقدینگی علی رغم رشد قابل توجه حجم نقدینگی را خواهیم داشت.

بازنگری و رفع موانع کسب و کار از جمله قوانین و مقررات به خصوص در زمینه سرمایه گذاری خارجی می تواند موجب سرعت بخشیدن به خروج از رکود اقتصادی شود.

افزایش انگیزه سرمایه گذاری و تولید در داخل و خارج، از طریق سازوکار ارزش گذاری اصولی و رقابتی نرخ ارز متکی به عرضه و تقاضای بازار، نکته مهم دیگری است که می تواند موجب ایجاد رونق در فضای کسب و کار شود.

معاملات فیزیکی و کشف قیمت آغاز کرده است. این بازارها به مرور زمان به بازارهای مالی و فرصت های تامین مالی برای شرکت های تولیدی و ایجاد فرصت های سرمایه گذاری که یکی از مهم ترین رسالت های بورس هاست؛ ارتقا یافتند. به گونه ای که خریداران و فروشندگان به صورت شفاف و بر پایه عرضه و تقاضا، قیمت اوراق بهادار یا محصولات در بورس کالا را کشف می کنند و بر همین اساس بورس کالا را می توان یکی از مسیرهای بسیار مهم برای رسیدن به شفافیت قیمتی در حوزه کالاهای پایه در کشور دانست.

۴ تفاوت کشف قیمت و قیمت واقعی

کشف قیمت مستلزم به تفاهم رسیدن خریدار و فروشنده است. برای مثال اگر شخصی قصد فروش یک دارایی پایه مانند ۱۰۰ گرم طلا را داشته باشد با اینکه قیمت طلای جهانی تغییری نکرده است، اما به دلیل عرضه زیاد طلا و کشف قیمت پایین تر از ارزش واقعی آن، ممکن است خریدار طلا با نرخی کمتر از نرخ مبادله روز و حتی کمتر از قیمت جهانی آن را خریداری کند و همین حالت نیز ممکن است در بازار بورس اوراق بهادار رخ دهد. کشف قیمت، فرآیندی کلی است که برای تعیین قیمت های تحویل آتی یک کالای خاص یا یک برگ از

اوراق بهادار انجام می گیرد. قیمت وابسته به شرایط و احوال بازار است. زیرا شرایط بازار ابتدا بر عرضه و تقاضا تأثیر و از این طریق بر قیمت ها اثر می گذارد. نوسان قیمت معاملاتی در محدوده بالا و پایین سطح عمومی قیمت بازار انجام می شود.

۴ کشف قیمت در بورس کالا

بورس های کالایی فعالیت خود را در ابتدا با معاملات فیزیکی و کشف قیمت آغاز کردند و پس از مدتی، به سمت تغییر و تبدیل به بورس و فرصت تامین مالی به حرکت درآمدند. امروزه مهم ترین نقش بورس کالا، تامین مالی برای شرکت های تولیدی و ایجاد فرصتی برای سرمایه گذاری مشتاقان سرمایه گذاری است. بنابراین بورس کالا فرصت سرمایه گذاری، ایجاد شفافیت در قیمت ها، مدیریت ریسک نوسان قیمت کالا و محصولات را به وجود آورده است. کشف قیمت، نظام تامین مالی بنگاه ها، فرصت سرمایه گذاری و مدیریت ریسک

بورس های کالایی فعالیت خود را در ابتدا با معاملات فیزیکی و کشف قیمت آغاز کردند و پس از مدتی، به سمت تغییر و تبدیل به بورس و فرصت تامین مالی به حرکت درآمدند. امروزه مهم ترین نقش بورس کالا، تامین مالی برای شرکت های تولیدی و ایجاد فرصتی برای سرمایه گذاری مشتاقان سرمایه گذاری است

هدررفت سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار یارانه انرژی در ایران

روایت حامد حوری جعفری، رئیس سابق موسسه مطالعات انرژی از ابرچالش نرخ گذاری دستوری انرژی

سیاوش ضرابی/ یارانه‌های انرژی در ایران، داستان طولانی دارد، مبالغی که از چهار دهه پیش، به‌تدریج رو به افزایش گذاشت تا جایی که حجم آن از یارانه‌های انرژی چین با جمعیتی بیش از ۱/۴ میلیارد نیز فراتر رفت و کشورمان در صدر جدول جهانی پرداخت یارانه‌های انرژی ایستاد.

حامد حوری جعفری، رئیس سابق موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی وابسته به وزارت نفت و اتاق فکر این وزارتخانه، رقم یارانه‌های پرداختی انرژی کشور در سال گذشته را ۱۰۰ میلیارد دلار اعلام می‌کند، رقمی که سالانه در حال افزایش است و بخش اعظمی از منابع کشور را می‌بلعد. اما نکته درخور توجه این است که به‌رغم پرداخت این رقم هنگفت از یارانه برای انرژی، به دلیل توزیع ناعادلانه آن، همچنان اقشار بالادست جامعه سهم غالب را از آن دریافت می‌کنند و اقشار کم‌درآمد سهم اندکی از آن دارند. از سوی دیگر، این یارانه‌ها موجب شده است تا بهره‌وری انرژی در کشورمان در حداقل‌های استاندارد جهانی باشد. به این ترتیب هرچه از مبدا پرداخت یارانه‌های انرژی فاصله می‌گیریم، انحراف آن نیز بیشتر می‌شود به گونه‌ای که هم‌اکنون می‌توان گفت، این بار مالی سنگین برای کشور نه تنها به اهداف خود نرسیده، بلکه لطمات شدیدی نیز به ساختار اقتصاد ملی وارد کرده است. در این گفت‌وگو رئیس موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، تصویری از یارانه‌های انرژی در اقتصاد ایران، میزان اصابت آن به جامعه هدف و راه‌های اصلاح این مسیر ارائه می‌دهد.

ارزش ممکن را تولید کند. چهارمین ابرچالش که از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است، بهینه‌سازی مصرف انرژی است. ابرچالش پنجم نیز خنثی‌سازی تحریم است که مقام معظم رهبری نیز تاکید زیادی روی آن دارند. در این زمینه باید دنبال راهکارهایی باشیم که خنثی‌سازی تحریم اتفاق بیفتد و تنها منتظر رفع تحریم‌ها نباشیم.

۲ یارانه‌های انرژی درون کدام یک از این ابرچالش‌ها قرار دارند؟

یارانه انرژی در ابرچالش چهارم یعنی بهینه‌سازی و مصرف انرژی جای می‌گیرد. هر بخشی مانند نفت، فرآورده‌های نفتی، برق و ... دست بگذاریم، بخشی از مدیریت مصرف آن به ابزارهای قیمتی ارتباط دارد. نکته اساسی این است که

۲ هم‌اکنون تمام صاحب‌نظران، حجم بالا و توزیع نامناسب یارانه‌های انرژی، یکی از معضلات اساسی اقتصاد ایران محسوب می‌شود. از نگاه موسسه مطالعات بین‌المللی انرژی، به‌عنوان موسسه‌ای تخصصی-مطالعاتی، این چالش، چه وضعیتی دارد؟

در حوزه انرژی در موسسه مطالعات انرژی، پنج ابرچالش شناسایی کرده‌ایم. یکی از این ابرچالش‌ها موضوع حکمرانی انرژی و ساختار آن است که نیازمند صرف وقت و بررسی بسیاری دارد. دومین چالش کلان در این حوزه تامین منابع مالی و سرمایه‌گذاری در این حوزه است که در دوران جدید می‌توان با مشارکت مردم این کار را انجام داد. ابرچالش سوم، زنجیره ارزش نفت، گاز و پتروشیمی و تکمیل این زنجیره است. باید به گونه‌ای عملیاتی شود که بالاترین

اگر قیمت اصلاح و یارانه‌ها حذف شود، چند اثر مثبت به همراه دارد.

اول اینکه طرح‌های بهینه‌سازی توجیه فنی و اقتصادی پیدا می‌کند. دوم طرح‌های خصوصی انگیزه اقتصادی پیدا می‌کنند تا بر اساس ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید، طرح‌های کاهش مصرف انرژی را در بخش‌های مختلف اجرا کنند و از محل صرفه‌جویی ایجادشده، هزینه‌های خود را بردارند. هم‌اکنون به این دلیل که قیمت‌ها یارانه‌ای است، بخش خصوصی انگیزه‌ای برای حضور فعال در این بخش ندارد. علاوه بر این، بسیاری از مشکلات رفتاری و چالش‌های مصرف نیز متناسب با اصلاح قیمت و حذف یارانه‌ها اصلاح می‌شود.

۲۴ برخی حامیان ضرورت پرداخت یارانه‌های انرژی معتقدند که با حذف این یارانه‌ها، کشور با پیامدهای منفی همانند افزایش فشار به طبقات و اقشار آسیب‌پذیر، درگیر خواهد شد و حتی درباره آثار جدی امنیتی حذف یارانه‌های انرژی هشدار می‌دهند. این ارزیابی‌ها چقدر منطبق با واقعیت‌های موجود است؟

بله، تبعات منفی هم دارد که البته به نحوه و زمان اجرا مربوط می‌شود. اگر این اصلاح قیمت به یکباره اجرا شود باعث بروز یک شوک تورمی خواهد شد. بنابراین، هیچ‌گاه نمی‌توان این برنامه را به یکباره انجام داد و باید به صورت تدریجی انجام شود. وابستگی اقتصاد ایران به سوخت و انرژی بسیار بالاست. اکثر صنایع بزرگ کشور انرژی‌بر هستند، صنایعی مانند فولاد، سیمان، ریخته‌گری، آجر و ... گاز و برق زیادی مصرف می‌کنند. همچنین بخش حمل‌ونقل نیز یکی از بخش‌هایی است که مصرف انرژی بالایی دارد و هرگونه تغییر قیمت سوخت بر روی این بخش و سایر بخش‌ها اثر می‌گذارد.

۲۵ با توجه به آثاری که به آن اشاره کردید، حذف یارانه‌های انرژی و اصلاح قیمت‌ها چقدر ضرورت دارد؟

هم‌اکنون، معضل یارانه‌های انرژی در کشور ما به مرحله‌ای رسیده است که یک الزام ملی و جدی محسوب می‌شود. در این زمینه دیگر نمی‌توان با ارائه رهنمون مشکل را حل کرد و تنها باید با یک عزم ملی قوانین و مقررات موجود را اجرایی کرد.

۲۶ آمار فعلی پرداخت یارانه انرژی در ایران، بیانگر چه رقمی است؟

در موسسه ترازنامه هیدروکربوری کشور را هرساله استخراج می‌کنیم. بر همین اساس آمار و اطلاعات مربوط به یارانه‌ها را از این ترازنامه که مربوط به سال ۱۳۹۸ و برخی از متغیرها تا سال ۱۳۹۹ نیز استخراج شده است، ارائه می‌کنیم.

در سال ۲۰۲۰ و بر اساس اطلاعات جهانی، یارانه انرژی تخصیص‌یافته در اقتصاد ایران برابر با ۸۶ میلیارد دلار بوده است که بالاترین یارانه انرژی در دنیا را نشان می‌دهد. اگر این رقم را با درآمد کشور یعنی تولید ناخالص داخلی مقایسه کنیم، ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی کشور را در بر می‌گیرد؛ یعنی یک چهارم GDP که عدد بسیار بزرگ و قابل تاملی است.

۲۷ هم اکنون این رقم چقدر افزایش یافته است؟

براساس مطالعات و بررسی‌های صورت گرفته میزان یارانه‌ای که در سال ۱۳۹۹ در کشورمان پرداخت شده به یکصد میلیارد دلار رسیده است.

با توجه به نوسان نرخ ارز و روند صعودی آن قانون هدفمندی یارانه‌ها نیز اثرگذاری خود را از دست داده است. طبق قانون هدفمندی یارانه‌ها باید تا پایان برنامه ششم توسعه قیمت حامل‌های انرژی به ۹۵ درصد فوب خلیج فارس می‌رسید که این اتفاق نیفتاده و محقق نشده است. در هیچ جای دنیا چنین حجمی از یارانه پرداخت نمی‌شود و باید در یک برنامه بلندمدت ۱۰ تا ۱۵ ساله قیمت را اصلاح و واقعی کنیم.

۲۸ آیا این حجم کلان یارانه پرداختی، با عدالت اقتصادی و توزیع عادلانه همبستگی معناداری داشته است؟

طبق مطالعات صورت‌گرفته، بخش‌های مختلف از صنایع و بخش خانگی و ... هر یک سهمی از یارانه‌های پرداختی را به خود اختصاص داده‌اند که برای مثال بخش نیروگاهی کشور با مصرف حدود ۳۵ درصد از یارانه‌های انرژی بیشترین سهم را از یارانه‌ها به خود اختصاص داده است. اما بدون در نظر گرفتن صنایع و بخش تولید، برای اینکه مشخص شود نحوه توزیع یارانه‌ها چه میزان عادلانه است، باید به سراغ بخش خانگی برویم. بر همین اساس، سهم دهک‌های جامعه از یارانه پرداختی در کشور را محاسبه کرده‌ایم. بر این اساس، ۲۴ درصد یارانه‌ها به دهک دهم یعنی ثروتمندترین جامعه تعلق می‌گیرد که این میزان بالا به دلیل این است که این دهک از تعداد خودرو بیشتر، واحدهای مسکونی بزرگ‌تر و تجهیزات متعددی استفاده می‌کنند و در نتیجه انرژی بیشتری نیز مصرف می‌کنند. بنابراین از نظر عدالت اجتماعی توزیع مناسبی نداریم.

۲۹ وضعیت بهره‌وری انرژی در کشور چگونه است؟

یکی از شاخص‌هایی که میزان بهره‌وری انرژی را نشان می‌دهد، شدت مصرف انرژی است. بر اساس شاخص شدت مصرف انرژی در کشور ما ۱/۷۶ بشکه به ازای هر یک میلیون ریال تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

می‌یافت تا پاسخگوی این میزان مصرف باشد. بنابراین بهینه‌سازی مصرف و ساماندهی یارانه‌ها یک ضرورت جدی است.

با توجه به وضعیتی که ترسیم کردید و همچنین تبعاتی که حذف یارانه‌های انرژی به دنبال دارد، چگونه می‌توان بدون آثار منفی یارانه‌ها را سامان داد؟

در مورد قیمت حامل‌های انرژی چند استراتژی داریم، یکی اینکه به یکباره قیمت‌ها را اصلاح کنیم و دوم اصلاح تدریجی است. شبیه‌سازی‌های ریاضی نشان می‌دهد که باید به صورت تدریجی و مرحله‌ای قیمت حامل‌های انرژی را اصلاح کنیم. اگر یکباره و به صورت شوک قیمتی اجرا کنیم دو اثر منفی به همراه خواهد داشت که شامل افزایش تورم شدید و بی‌اثر شدن آن پس از مدت کوتاهی است. برنامه بلندمدت باید برای فرآورده‌های نفتی در یک برنامه ۱۰ ساله اجرایی شود تا به قیمت فوب خلیج فارس برسد. اما برای گاز طبیعی این مدت زمان باید ۱۵ سال باشد تا به قیمت نصف صادرات برسد. برای مثال اگر قیمت گاز صادراتی به ترکیه به ازای هر مترمکعب ۱۵ سنت است، نیمی از آن را در پایان افق ۱۵ ساله از مصرف‌کنندگان دریافت کنیم.

اشاره کردید که برای ساماندهی یارانه‌های

انرژی و بهینه‌سازی مصرف نیازی به قانون جدید نداریم، قوانین مصوبی که در این مسیر نقش مهمی دارد، چه مواردی است؟ مهم‌ترین قانونی که در این بخش داریم، قانون اصلاح الگوی مصرف است که سیاست‌های کلی آن در سال ۱۳۸۹ از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شد و قانون آن نیز در پایان همین سال به دست رسید. در عمل در اجرای این قانون بسیار ناموفق بودیم در حالی که قانون بسیار متریقی هم محسوب می‌شود. دومین قانونی که وجود دارد و با اتکا به آن می‌توان یارانه‌های انرژی را ساماندهی کرد، قانون هدفمندی یارانه‌هاست. در این قانون چند مورد مثبت وجود دارد که در اجرا به گونه دیگری برداشت کردیم: اگر قانون هدفمندی یارانه‌ها را به درستی اجرا کنیم و به عنوان یک ابزار برای مقاصد دیگر از آن استفاده نکنیم، آثار مثبتی به همراه خواهد داشت.

سال ۱۳۷۶ است. یعنی اگر یکصد هزار تومان در سال ۱۳۷۶ تولید می‌کردیم، ۱/۷۶ بشکه نفت خام مصرف کرده‌ایم که با لحاظ قیمت ۶۰ دلار به ازای هر بشکه نفت تقریباً یکصد دلار می‌شود. بدین ترتیب برای تولید یکصد هزار تومان کالا و خدمات در کشور بر مبنای سال ۱۳۷۶، یکصد دلار انرژی مصرف می‌کنیم. این نشان می‌دهد که بهره‌وری انرژی به شدت پایین است.

راهکارهای قیمتی و شیوه‌هایی مانند واقعی کردن قیمت،

چه تاثیری در بهبود الگوی مصرف دارد؟

در مجموع ابزارهای قیمتی همواره یکی از روش‌های موثر در بهبود الگوی مصرف محسوب می‌شود. پس از خاموشی‌های سال جاری بسیاری از مدیران و مسئولان این صنعت اعلام کرده‌اند که قیمت در میزان مصرف بهینه انرژی به شدت تاثیرگذار است. برای مثال در بخش حمل‌ونقل قیمت سوخت تاثیر زیادی در مصرف دارد. هم‌اکنون بسیاری از مردم از خودرو شخصی استفاده می‌کنند و تعداد خودروهای تک‌سرنشین و خودروهای با مصرف سوخت بالا زیاد است. این در حالی است که اگر قیمت سوخت واقعی باشد، شاهد این نوع رفتارهای مصرفی در کشور نخواهیم بود.

برای نمونه، اگر بنزین گران نمی‌شد،

مصرف روزانه به چه رقمی می‌رسید؟

سال ۱۳۹۸ و قبل از اینکه سران قوا قیمت بنزین را افزایش دهند، مصرف روزانه بنزین در کشور حداکثر به ۱۰۵ میلیون لیتر به طور متوسط می‌رسید که در دوره پیک ممکن بود به ۱۲۰ میلیون لیتر در روز هم برسد.

این میزان مصرف را در موسسه مطالعات انرژی شبیه‌سازی کردیم. در سناریوی ادامه روند، اگر هیچ اقدام اصلاحی انجام نمی‌دادیم، ممکن بود که مصرف بنزین به روزانه ۲۱۳ میلیون لیتر و در پیک مصرف، یعنی در ماه‌های فروردین و شهریور به دلیل افزایش سفرهای نوروزی و تابستانی ممکن بود این میزان تا سال ۱۴۲۰ به روزانه ۲۷۰ میلیون لیتر برسد. این بدان معناست که در افق تعیین‌شده یعنی ۱۴۲۰ تعداد پالایشگاه‌ها و ظرفیت پالایشگاهی کشور باید به دو برابر افزایش

اگر یکصد هزار تومان در سال ۱۳۷۶ تولید می‌کردیم، ۱/۷۶ بشکه نفت خام مصرف کرده‌ایم که با لحاظ قیمت ۶۰ دلار به ازای هر بشکه نفت تقریباً یکصد دلار می‌شود. بدین ترتیب برای تولید یکصد هزار تومان کالا و خدمات در کشور بر مبنای سال ۱۳۷۶، یکصد دلار انرژی مصرف می‌کنیم. این نشان می‌دهد که بهره‌وری انرژی به شدت پایین است

برق؛ خدمت است یا کالا؟

انتقاد علی بخشی، رئیس هیات مدیره سندیکای صنعت برق ایران از قیمت گذاری دستوری

علی افرامنش / با وجودی که در سالیان گذشته، مردم و تولیدکنندگان با قطع برق و خاموشی ناآشنا نبودند، اما در سال جاری، گستردگی و طولانی بودن این خاموشی ها، آن را به یک معضل جدی برای کشور تبدیل کرده است؛ روندی که هرساله ابعاد آن وسیع تر می شود. کوتاه بودن نسبی قطع برق صنایع بزرگی همچون فولاد و سیمان در سال گذشته، آنچنان که باید تبعات منفی آن را نمایان نکرد، ولی از ابتدای تیرماه امسال با رسیدن دیمانند تحویلی صنعت سیمان و فولاد به ۱۰ درصد، آثار آن به وضوح برای همه عیان شد. چندبرابر شدن قیمت محصولات تولیدی این کارخانه ها باعث شد تا همگان سهم خاموشی ها در اقتصاد را نیز مشاهده کنند.

اما چه عواملی باعث شده است تا امروزه، مصرف از تولید سبقت بگیرد و تنها راه برای مدیریت آن، سهمیه بندی و خاموشی باشد؟ پرسشی که کارشناسان و صاحب نظران این صنعت پاسخ آن را در قیمت گذاری برق می دانند. روشی که موجب شده تا هرساله توان تولید نیروگاه ها تحلیل برود و نتوانند در برابر مصرفی که به طور روزافزون در حال افزایش است، عرض اندام کنند. در این خصوص، علی بخشی، رئیس هیات مدیره سندیکای صنعت برق ایران در گفت و گو با پیام اقتصادی بورس کالا، ضمن تحلیل چرایی به صدا درآمدن آژیر قرمز در این صنعت، راهکارهای عبور از این وضع را که هرسال بحرانی تر هم می شود، ارائه می کند.

۲ قیمت گذاری دستوری چه سهمی در معضلات امروز صنعت برق کشور دارد؟

تبعات منفی قیمت گذاری دستوری تنها مختص به صنعت برق کشور نیست، در هر بخشی که دولت ها مداخله کرده و قیمت را به صورت دستوری تعیین کرده اند، شاهد آثار منفی شدیدی هستیم. صنایعی مانند سیمان، فولاد، خودرو و از همه واضح تر نرخ دستوری ارز که زیان سنگینی به اقتصاد وارد کرده است. درواقع در هر جایی که دولت دخالت کرده و تبادلات از منطق بازار خارج شده این اتفاق افتاده است.

۱ از چه زمانی و با چه هدفی تصمیم گرفته شد تا قیمت برق همتر از تورم افزایش نیابد؟

در صنعت برق در مقطعی با عنوان حمایت از اقشار ضعیف جامعه، تصمیم گرفته شد تا قیمت برق افزایش نیابد. درواقع در دوره مجلس هفتم این سنگ بنای غلط گذاشته شد. با این تصمیم در حالی که قیمت بسیاری از کالا و خدمات همپای تورم رشد کرد، قیمت برق ثابت باقی ماند و درآمدزایی در این صنعت از دست رفت.

❏ چه راهکار دیگری برای مهار چالش‌های صنعت برق وجود دارد؟

پیشنهادی که به مجلس ارائه شده و هم‌اکنون نیز در حال بررسی است، این است که دولت و وزارت نیرو به صورت کامل از این بازار خارج شود و یک نهاد تنظیم‌گر و رگولاتوری برای نظارت بر بازاری آزاد و شفاف شکل بگیرد.

❏ تجربه‌ای از روشی که اشاره کردید در کشور وجود دارد؟

بله، تجربه آن را هم در کشور داریم. مخابرات تجربه کاملاً موفقی است که با این روش در حال فعالیت است. در این بازار شرکت‌ها و اپراتورهای مختلفی وجود دارد که برای رقابت با هم سعی می‌کنند تا محصولی ارزان‌تر و باکیفیت‌تر به مشتریان ارائه کنند. مشتری نیز در انتخاب یکی از این اپراتورها و خدمات قدرت انتخاب دارد. بر همین اساس شاهد ارائه تخفیف‌های مختلف از سوی اپراتورها هستیم. در سال‌های گذشته که تنها یک اپراتور در کشور وجود داشت، دریافت و خرید سیم‌کارت و تلفن با تقاضای بسیار زیادی روبه‌رو بود و مردم به راحتی و با قیمت مناسب قادر به خرید نبودند، اما اکنون ضمن اینکه قیمت سیم‌کارت و تلفن به شدت کاهش یافته است، در کوتاه‌ترین زمان خریدار به محصول مورد نظر خود دسترسی دارد. برای جلوگیری از تبانی و ایجاد انحصار نیز یک نهاد تنظیم‌گر در این بازار وجود دارد و بر آن نظارت می‌کند. حال پرسش این است که چرا در برق این کار را انجام نمی‌دهیم، مگر با این روش در مخابرات مشکل داریم؟

❏ علت اینکه برق در فهرست کالاهای حمایتی قرار گرفته، چه بود؟

متأسفانه نگاه قانون‌گذار این است که برق یک خدمت است، در حالی که برق نیز یک کالای تجاری است که قیمت تمام‌شده دارد و تمام متغیرهای یک کالای تولیدی مانند فرآیند تولید و انتقال و توزیع برای آن نیز وجود دارد. وقتی یک کالا را خدمت در نظر می‌گیریم و بدون لحاظ اینکه تولید آن هزینه‌هایی دارد که بر اساس روند بازار تغییر می‌یابد، همین اتفاقی که امروز شاهد آن هستیم، می‌افتد. خاموشی‌های گسترده در صنایع تولیدی و حتی بخش خانگی که باعث نارضایتی آنها شده است. این در حالی است که برای برق ملاحظات خاصی وجود دارد که برای برطرف کردن این ملاحظات نیز راه حل مناسب هست. نمی‌توان کل صنعت برق را برای ملاحظه‌ای که درخصوص بخش‌هایی از آن وجود دارد با مشکل مواجه کرد. این نگاه مشکل را پابرجا نگه می‌دارد.

❏ طی سال‌های اخیر برای حل مشکلات صنعت برق، عرضه در بورس انرژی پیشنهاد شد؛ سیاست‌گذاران چگونه به این راهکار رسیدند؟

در حالی با شعار حمایت از افشار ضعیف جامعه قیمت برق افزایش نیافته که تنها بخش کوچکی از مصرف برق به این قشر اختصاص دارد و سهم غالب مصرف مربوط به بخش تولید و صنایع است. بر همین اساس پیشنهاد داده شد که برق خانوارهای کم‌درآمد هدف بدون تغییر باقی بماند و در مقابل تعرفه‌های بخش تولید اصلاح شود، به طوری که تولیدکنندگان، برق مورد نیاز خود را در یک بازار تامین کنند. در همین راستا، پس از بحث‌هایی که درباره لزوم راه‌اندازی بورس برق مطرح بود، سرانجام بورس انرژی شکل گرفت و بخشی از برق تولیدی کشور در این بورس عرضه می‌شود که به دلایلی این روش هم کارساز نبوده است.

❏ چرا عرضه برق در بورس انرژی چارساز نبوده است؟

زمانی که در این بازار انحصار وجود دارد، نمی‌توان با سازوکارهای بازار سرمایه و بورس عرضه و تقاضای شفافی داشت. هم‌اکنون وزارت نیرو به صورت انحصاری خریدار ۱۰۰ درصد از برق تولیدی است، در حالی که همین خریدار ۴۰ درصد از برق کشور را نیز تولید می‌کند. بنابراین وقتی که یک نفر یا یک شرکت کل یک محصول را خریداری می‌کند و تولید ۴۰ درصد آن را هم در اختیار دارد، بازار انحصاری محسوب می‌شود و بر همین اساس بورس انرژی هم پاسخگوی رفع مشکلات این صنعت نبوده است.

۴ قیمت گذاری دستوری برق، به طور مشخص چه پیامدهای

منفی به همراه داشته است؟

نخستین و بزرگترین آسیب قیمت گذاری دستوری در صنعت برق، خاموشی هاست که در سال های اخیر به خصوص در سال جاری برای همه ملموس بوده است. به دلیل اعمال قیمت دستوری برق به صورت پایدار تامین نمی شود و علاوه بر بخش خانگی، صنایع تولیدی بزرگ هم با مشکلات زیادی روبه رو شده اند. آثار اقتصادی خاموشی ها چند ده برابر آن چیزی است که صنعت برق با آن دست به گریبان است.

وقتی که برخی از صنایع به دلیل قطع برق تولید خود را متوقف می کنند یا به شدت کاهش می دهند، آثار اقتصادی شدیدی به دنبال دارد.

آسیب دیگری که این نگاه به صنعت برق به همراه داشته، بدهی ۴۰ تا ۵۰ هزار میلیارد تومانی دولت به نیروگاه های بخش خصوصی است. در کنار تأثیر منفی این بدهی کلان در کاهش تولید و توسعه نیافتن صنعت، اشتغالزایی در این صنعت نیز با افت شدیدی مواجه شده است. در صورت تداوم این روند و با ورشکستگی نیروگاه ها تبعات سنگینی بر اقتصاد ملی تحمیل می شود.

همچنین با فشاری که بدهی وزارت نیرو به شرکت های خصوصی وارد کرده است، آنها در پرداخت حقوق کارکنان خود نیز با مشکل مواجه شده اند.

۴ با اعمال تعرفه های دستوری،

هم اکنون قیمت تمام شده با تعرفه های

فعلی چقدر فاصله دارد؟

هم اکنون هر کیلووات ساعت برق با نرخ متوسط ۸۰ تومان به فروش می رسد در حالی که قیمت تمام شده آن برای شرکت ها ۱۲۰ تومان است. بدین ترتیب

برق با نصف قیمت واقعی به مشترکان فروخته می شود.

۴ با تداوم این روند چه آینده ای در انتظار شرکت های

تولید کننده برق است؟

پنج سال قبل در یک جلسه با مسئولان ارشد وزارت نیرو، اعلام کردم که اگر روند فعلی و قیمت های دستوری اصلاح نشود، دو تا سه سال دیگر با خاموشی ها مواجه می شویم. در آن زمان مدیران وزارت نیرو حاضر در جلسه از گفته های

من دلگیر شدند که چرا صنعت برق را تخریب می کنم. چند روز پس از این نشست، یکی از مسئولان ارشد وزارت نیرو در گفت و گویی سخنان و هشدارهای من را درباره آینده صنعت برق تکذیب و اعلام کرد که این گفته ها درست نیست. اما متأسفانه این اتفاق افتاد و در سال های اخیر شاهد خاموشی های گسترده در کشور هستیم که در سال جاری بر شدت این خاموشی ها افزوده شده است. وقتی می بینیم وضع صنعت برق هرساله بحرانی تر می شود، باید فکری به حال آن کنیم و این روند را تغییر دهیم. موضوع پیچیده ای هم نیست و با یک راه حل ساده می توان مشکلات را برطرف کرد به طوری که باعث رشد نرخ تورم هم نشود.

۴ اصلاح قیمت ها، چگونه خاموشی های

برق را متوقف می کند؟

سرمایه گذاری در صنعت برق زمانبر است. به طوری که اگر همین امروز اصلاح قیمت ها را آغاز کنیم دو تا سه سال زمان می برد تا اثرات آن در صنعت نمایان شود. با این حال در صورتی که این روند اصلاح شود، سال آینده نیز به طور قطع خاموشی خواهیم داشت، اما می توان با برنامه ریزی از شدت آن کاست تا به تدریج در سال های آینده این مشکل برطرف شود.

۴ برخی کارشناسان از خاموشی در فصل

زمستان خبر داده اند...

بله، متأسفانه طبق پیش بینی های صورت گرفته در فصل زمستان پیش رو دوباره با خاموشی مواجه خواهیم شد که دلیل آن قطع گاز واحدهای نیروگاهی به علت افزایش مصرف در بخش خانگی است.

۴ چه راهکارهایی برای عبور از چالش

خاموشی ها وجود دارد؟

علاوه بر اصلاح اقتصاد برق و قیمت گذاری دستوری، می توان از طریق واردات برق نیاز کشور در اوج مصرف را تامین کرد. در صورتی که شبکه سراسری برق کشور به کشورهای همسایه شمالی متصل شود می توان از برق مازاد این کشورها استفاده کرد. با توجه به جغرافیای این کشورها به علت پایین بودن نسبی دمای هوا در تابستان، مازاد برق دارند و در فصل زمستان با سرد شدن هوا مصرف برق آنها افزایش می یابد.

نخستین و بزرگترین آسیب قیمت گذاری دستوری در صنعت برق، خاموشی هاست که در سال های اخیر به خصوص در سال جاری برای همه ملموس بوده است. به دلیل اعمال قیمت دستوری برق به صورت پایدار تامین نمی شود و علاوه بر بخش خانگی، صنایع تولیدی بزرگ هم با مشکلات زیادی روبه رو شده اند

بورس کالا

چشم انداز

چشم انتظار پایان دخالت دولت در بورس

نظرسنجی از پنج کارشناس درباره مطالبات از تیم اقتصادی دولت سیزدهم

مآئده امینی/ این یک قرار نانوشته بین رسانه‌ها و کارشناس‌های اقتصادی است. به محض اینکه دولت در ایران عوض می‌شود، همه رسانه‌ها بسیج می‌شوند تا توصیه‌هایی به دولت تازه مستقرشده - با راهنمایی کارشناس مرتبط - ارائه کنند و فعالان و کارشناس‌های اقتصادی تلاش می‌کنند با بیان کردن انتظارات خود و با تحلیل چالش‌ها و مشکلات موجود، وزاری دولت را به میان بیاورند و به او راهکار ارائه کنند.

در هر حال، این همه‌ها با شکست مواجه شد، اما گذشت زمان، ریسک‌های دیگری برای بورس کالا به همراه داشت.

و این روند ادامه داشت تا جایی که سال ۹۴ که یکی از دوران سخت در تاریخ بازارهای فیزیکی بورس کالا بود، چندین اتفاق همراه با یکدیگر را شاهد بودیم. کاهش قیمت‌ها در بازارهای جهانی و ثبت کف نرخ سال ۲۰۱۶، با رکودی نانوشته در بازارهای بین‌المللی با محوریت بازارهای کالایی در بورس کالای ایران خودنمایی کرد که افت حجم معاملات یکی از خروجی‌های برجسته آن بود. آزادسازی قیمت‌ها در سال‌های قبل از آن نیز به مرور اثر خود را بر افت تقاضا بر جای گذاشت، تا جایی که شاهد بودیم، در سال ۹۴ حتی رشد شاخص تولیدات صنعتی کشور نیز منفی شد. این در حالی بود که ثبات نسبی بهای ارز در کنار رونق واردات پسابرجامی، شرایط مساعدی برای تولیدکننده داخلی به همراه نداشت، اما این زمان نیز گذرا بود و اقتصاد ایران توانست

بورس کالا به‌عنوان بزرگ‌ترین بازار رسمی کالایی در کشور، در سال‌های اخیر به‌خصوص در دو دولت یازدهم و دوازدهم با چالش‌ها، موفقیت‌ها و فراز و نشیب‌های بسیاری روبه‌رو بوده است. روزهای آغازین دولت یازدهم، زمانی برای تغییر فرمول قیمت‌گذاری از دلار آزاد به نرخ مبادله‌ای بود که شوک قیمتی بزرگی را به همراه داشت. این در حالی بود که بورس کالا توانست از این ریسک‌ها با افت تقاضا عبور کند، اما پس از آن و بعد از آزادسازی قیمتی در تیرماه سال ۹۳، شاهد بودیم که حمله جدیدی از سوی متولیان وزارت صمت برای خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا آغاز شد؛ اتفاق عجیبی که انرژی بسیاری از فعالان این بازار را گرفت. مقاومت تمام‌قد رسانه‌ها، مدیران و حتی مصرف‌کنندگان در برابر خروج محصولات پتروشیمی از بورس کالا و حمایت مجلس در نهایت موجب شد تا مدیران برجسته و تصمیم‌سازان اقتصادی دولت نیز در برابر تلاش ناکام وزارت صمت موضع‌گیری کردند.

است که به شفاف سازی قیمت کالاها و خدمات روی بیاورند و دست رانت خواران را کوتاه کنند. شعارهایی که این روزها توسط وزرای منتخب داده می شود، شعارهای خوبی است ولی ملاحظات عملی و میدانی ممکن است باعث شود که در قیمت گذاری دخالت هایی صورت گیرد. در این میان بورس کالا هم باید مطمئن شود که بازار رقابتی مناسبی شکل گیرد چون در صورت انحصار ضرورت قیمت گذاری ممکن است حس شود و خلا وجود مقام ناظر بیش از پیش پررنگ شود.

۲ ضرورت واقعی سازی تقاضاها در بورس کالا

۴ حسین خواجهویی، تحلیلگر بورسی

کشف قیمت واقعی می تواند مهم ترین درخواست فعالان بورسی از وزای اقتصادی دولت آینده باشد. اما موضعی که درباره آزادسازی قیمت ها در بورس کالا دو موضوع مطرح است، سپردن قیمت ها به مکانیزم بازار به خود بورس کالاست که می تواند منجر به بهبود شرایط شود. با بهبود شرایط منابع قابل توجهی آزاد می شود -منابعی که تا پیش از این به جیب دلال ها می رفت می تواند کمک بزرگی به تولیدکننده ها باشد که حضور آنها نه در بورس کالا که در همه بورس ها رونق آفرین است. منابعی که اگر هدایت شود می تواند حداکثر عایدی را نصیب بنگاه اقتصادی کند و برای آنها کسب منفعت بیشتری و سرمایه گذاری مضاعف بسازد.

مشکل بزرگ دیگر که می تواند محوریت انتظارات فعالان اقتصادی از دولت قرار بگیرد، متعادل کردن اقتصاد و کنترل حجم نقدینگی است. در سرزمینی زندگی می کنیم که میانگین رشد اقتصادی آن در سی سال گذشته، سه درصد بوده است اما متوسط رشد نقدینگی آن در همین بازه زمانی، ۲۷ درصد برآورد شده است. این اعداد یعنی اقتصاد ما بیمار است و نیاز به درمان دارد. حرف من این است که مکانیزم قیمت گذاری در بورس کالا باید با یک نظارتی همراه باشد. چرا که همان طور که گفتم نقدینگی سرگردان در اقتصاد ما بحران اصلی این روزهای ماست و در جامعه وجود دارد.

اگر کالاها وارد بورس کالا شوند، قیمت گذاری شوند و به

خود را با واقعیت ها وفق دهد. سال های ۹۴، ۹۵ و ۹۶ زمانی برای تلاش همه جانبه بورس کالا در جهت رونق بیشتر بود. صندوق های کالایی با محوریت طلا، آغاز به کار معاملات آتی محصولات کشاورزی، تلاش برای راه اندازی بازار صادراتی با محوریت حضور در بازار عراق، تلاش برای همکاری با سایر بورس های جهان به منظور توسعه حجم و ارزش معاملات و حضور بورس کالا در بازار مسکن، توجه به خرده فروشی یا رونق بیشتر بازار محصولات کشاورزی، نهاده های دامی و حتی دام سبک، همگی گوشه های از تلاش های بورس کالای ایران در مسیر توسعه و رونق بود. در این سال ها شاید توجه به بازار محصولات کشاورزی مهم ترین رویکرد موفق بورس کالا بود، اما هم اکنون یعنی در سال ۱۴۰۰، اثر برجسته ای از آن تلاش ها حتی دیده نمی شود که تصمیم سازی های دولتی را باید دلیل اصلی این امر به شمار آورد. پر بیراه نیست اگر بگوییم همین شرایط انتظارات از دولت کنونی را بیشتر کرده است. اگرچه برنامه های ارائه شده چندان دندانگیر نیست اما همین تغییر کابینه کورسوهای امیدی برای برخی از فعالان و سرمایه گذاران بورس ها ایجاد کرده است. اما انتظارات کارشناسان، خبرگان، و فعالان بورسی از تیم اقتصادی دولت جدید چیست؟

در این گزارش، پنج فعال بورسی انتظارات خود را از تیم اقتصادی دولت سیزدهم، بیان کرده اند که فصل مشترک همه این انتظارات جمله ثابت و بدون تردیدی بود: «دست از دخالت در بورس کالا بردارید و قیمت گذاری های دستوری را لغو کنید.»

۲ تقویت شکل گیری بازار در بخش کالایی و مالی

۴ علی رحمانی، نخستین مدیرعامل

شرکت بورس اوراق بهادار تهران مطالبات من از وزیرهای اقتصادی دولت سیزدهم سه محور مشخص دارد. اول اینکه دست اندرکاران کابینه آقای رییسی به شکل گیری بازار هم در بخش کالایی و هم مالی کمک کنند. دوم اینکه برای تعمیق و توسعه بورس کالا، بیش از هر چیزی نیاز به بهبود ارتباطات و تعامل با دنیا به منظور تسهیل مراودات مالی و تجاری داریم و در انزوا نمی توان به توسعه فکر کرد. انتظار سوم من از تیم اقتصادی دولت کنونی این

نوعی کشف قیمت برای آنها انجام شود، اتفاق مثبتی است اما به این معنا نیست که این موضوع می تواند باعث ایجاد تغییری در مکانیسم قیمت گذاری در بازار آزاد شود و قیمت ها در بازار آزاد را کنترل کند. اتفاقی که برای سیمان افتاد. اگر هدف رساندن عرضه و تقاضای واقعی در یک نقطه به همدیگر است، تقاضا باید کنترل شود. رانت خواران و دلالان نباید تقاضای کاذب ایجاد کنند و جنس را در اختیار خود بگیرند. اتفاقی که ما آن را به کژات در بهین یاب فولاد مبارکه دیدیم و شاهد آن بودیم. اجناس احتکار شد و به واسطه نقدینگی برخی تقاضاهای کاذب ایجاد شد. لذا تقاضاهایی که امروز می آید و در بورس کالا می نشیند الزاما به معنای تقاضای واقعی نیست و ما انتظار داریم که دولت بعدی نسبت به چنین مشکلی واکنش و راهکار قابل توجهی در چنته داشته باشد. ما به دنبال حذف دلال یا واسطه گر از اقتصاد نیستیم. ما به این حقیقت واقفیم که واسطه گری بخشی از اقتصاد است که حذف آن ضرورت ندارد. اما نباید دلال ها برای بورس کالا یا بازار آزاد تصمیم بگیرند و نظم بازارها را به طور کلی به هم بزنند. تقاضایی واقعی است که توسط تولیدکننده ارائه شود. لذا مکانیزم آزادسازی شرط لازم هست اما شرط کافی این است که این آزادسازی به نفع اقتصاد کل کشور انجام شود. این می تواند برگ برنده دولت آقای رییسی باشد اینکه بتواند کابینه ای بسازد که بر جریان نقدینگی نظارت کند و مشخص شود این پولی که در اقتصاد می چرخد از کجا می آید و به کجا می رود و آیا مالیات می دهد؟ نظارتی بر آن وجود دارد؟ و پاسخ سوال های مشابه این چینی می تواند نقطه عطف کارنامه ابراهیم رییسی باشد.

۲ پایبندی به اصول اقتصادی جهانی

احسان رضاپور نیکرو، مدیرعامل شرکت مولدسازی و مدیریت دارایی تجارت

افراد منتخب فارغ از عملکردها و پیشینه های شان، در اظهار نظرهای خود انتظارات مثبتی از ساماندهی بستر فساد آفرین قبلی ایجاد کرده اند اما قدرت لابی گیری کارتل های اقتصادی و به خطر افتادن منافع

گروه های قدرتمند می توانند روند اجرایی را کند یا حتی بی اثر سازد. در سال های گذشته نیز با توجیه صیانت از منافع عمومی و سبذخانوار با کمترین کارایی و اثربخشی رانت های بزرگی در بخش های مختلف تولیدی و بازرگانی کشور توزیع شده است و سوداگران نیز از هر فرصتی برای تنش آفرینی و اثرگذاری سوء بر پیاده سازی سیاست های درست حداکثر استفاده را کرده اند. رخدادی که اخیرا در ماجرای شروع عرضه سیمان در بورس کالا نیز با آن مواجه بودیم. البته برخی حمایت ها و آزادسازی ها باید با نظارت های جدی جهت ارتقای کیفیت و زمان بندی برای مهیا کردن شرایط برای بازتر کردن فضای رقابتی در مقیاس جهانی هم همراه باشد تا مصرف کنندگان نیز احساس حمایت بدون دستاورد و هزینه شدن منافع خود نداشته باشند. مشابه آنچه در صنعت خودرو کشور در دهه های اخیر تجربه شده است. ما در سال های اخیر با توجه به پتانسیل های ثروت آفرین فراوان در اقصی نقاط کشور جزو ناموفق ترین الگوهای اقتصادی بوده ایم و به دلایل مختلفی که انتخاب خودمان یا تحمیل قدرتهای بزرگ دنیا بوده است، ناکارترین بهره برداری و ایجاد منافع را در راستای ثروت آفرینی و تقویت کننده قوای اقتصادی کشور برای جامعه امروز و آرامش خاطر آیندگان داشته ایم لذا پایبندی به اصول اقتصادی تجربه شده موفق در دنیا و حرکت جهت اصلاحات ضروری اگر ثانیه ای زودتر آغاز شود می تواند برکات بیشتری برای کشور و مردمان داشته باشد. تقویت جایگاه کشور در منطقه و دنیا جز با کاهش محدودیت ها و تقویت تعاملات داخلی و بین المللی با هدف ارتقای جایگاه اقتصاد و صنعت کشور امکان پذیر نیست و برکات آن نیز قطعا در رضایت خانوار ایرانی در تمام سطوح از عشایر و روستاییان گرفته تا پیشتاازان عرصه دیجیتال در کلان شهرها نمود پیدا خواهد کرد. لذا فارغ از اثرات گفتاردرمانی ها و سیاست های حمایتی مقطعی، بهبود چشم اندازهای اقتصادی و کاهش ریسک های سیستماتیک فضای اقتصادی، اجتماعی و صنعت کشور بدون تردید مهم ترین موتور محرک توسعه بنگاه های اقتصادی کشور و در نتیجه رشد پایدار بورس و بازار سرمایه خواهد بود.

■ عرضه املاک مازاد دولت در بورس

عباسعلی حقانی نسب، کارشناس

بورس و بنیان‌گذار شرکت سبدگردان هدف

نگاه آقای خاندوزی به ماجرای قیمت‌گذاری، از جنس اقتصاد بازار است و به اعتقاد من اگر ایشان اصول اقتصاد را زیر پا نگذارد و به شعارهایی که در این مدت داده پایبند باشد، شاید بتوان به بهبود شرایط درباره بورس کالا و بورس اوراق بهادار امید بست. من فکر می‌کنم آقای وزیر به‌خوبی می‌داند که کشف قیمت در مکانیزم آزاد، هدف اصلی تشکیل بورس است و به این حقیقت هم واقف است که بورس برای کنترل کردن قیمت‌ها طراحی نشده یا ارگانی برای تخصیص سهمیه به افراد خاص نیست. انتظار دارم که آقای خاندوزی از دانشی که دارند به‌خوبی استفاده کنند چرا که دیدگاه یک اقتصاددان به بحث قیمت‌گذاری این است که برای کنترل رشد قیمت کالاها باید اول سراغ رشد نقدینگی و تورم رفت.

وقتی نقدینگی مهار شود و تورم در مسیر کاهش و اصلاح قرار بگیرد خودبه‌خود قیمت‌ها هم پایین می‌آید و اگر آقای خاندوزی هم به همان علم اقتصادی که در دانشگاه خوانده پایبند باشد، قطعاً به این موضوع آگاهی دارد. در مورد آقای فاطمی‌امین هم به نظر می‌رسد که ایشان بیشتر تمرکز بر اصلاح ساز و کار دارد تا بورس دارای سازوکارهایی بشود که به نظر ایشان در این سازوکارها احتمالاً مشکلات کنونی حل می‌شود. با توجه به برنامه‌ها و شعارهای ایشان، من فکر می‌کنم که وزیر تازه صنعت نیم‌نگاهی به بحث کنترل قیمت از طریق بازار سرمایه دارد. به هر حال انتظار می‌رود که تصمیم‌های درستی در برابر چالش‌های موجود گرفته شود. برای مثال دولت املاک مازاد زیادی دارد که اگر این املاک در بورس کالا عرضه شود به سود همه افراد جامعه خواهد بود. خوب است بدانید این املاک بیش از پنج میلیون میلیارد تومان ارزش دارند و در قالب زمین، ساختمان، تجهیزات و وسایل نقلیه در اختیار دولت هستند. مثال اینها بسیار است، پس باید اهمیتی برای مدیریت آنها وجود داشته باشد.

■ تقویت حاکمیت شفافیت در بورس‌ها

محمد رضا ماجد / مدیر اوراق مشتقه

کارگزاری مفید

شاکله اقتصادی ایران، بیش از چهار سال است که دچار مشکل شده. مساله، مساله امروز و این دولت یا دولت قبلی نیست. لذا، چه آقای خاندوزی و فاطمی‌امین چه درجه‌یک‌ترین اقتصاددان‌های مملکت، با اختیارات تام سر کار می‌آمدند، برای ترمیم اقتصاد ایران، نیاز به سال‌ها زمان داشتند. بورس کالا هم ازین قاعده مستثنی نیست و در نظر بگیرد که امروز البته وزرا ابداً از اختیار تام برخوردار نیستند و همگرایی ملموسی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری وجود ندارد. نه آقای خاندوزی، نه جناب فاطمی‌امین و نه هیچ‌کس دیگری، آن هم با نداشتن اختیارات هیچ‌کاری نمی‌تواند بکند. همه اینها در حالی است که جناحی که این دوستان به آن متعلق هستند، به نظر نمی‌رسد اعتقادی به بازار آزاد داشته باشند.

به عنوان یک فعال بورسی و کسی که در اکثر بورس‌های بزرگ دنیا کار کرده‌ام و بیش از بیست سال در آنها سابقه حضور دارم؛ مهم‌ترین انتظاراتم از وزرای اقتصادی این است که نه فقط در بورس کالا، در هیچ بورسی دخالت نکنند. پایه بورس‌ها بر مبنای عرضه و تقاضاست. هرچقدر شفافیت در این بورس‌ها حاکم باشد، دخالت نباشد، دست رسانه‌ها برای بررسی و ارائه تحلیل باز باشد و تصمیم‌گیری به عهده مردم برای سرمایه‌گذاری در بورس‌ها گذاشته شود، مسیر بورس‌ها باز می‌شود. اگر قیمت‌ها به سمت سود رانت‌خوارها بالا یا پایین شود و سیستم ناکارآمد کنونی تداوم یابد و به جای آنکه تنها قانون جاری باشد، دست‌های دیگری هدایت‌گری کنند، کارنامه وزرای جدید کابینه چندان دندانگیر نخواهد بود. اگر این شرایط برقرار باشد و رسانه هم آزادی عمل در پرداخت به سوژه‌ها داشته باشد، چالش‌های اقتصادی و بورسی حل خواهد شد بدون اینکه نیازی به حضور یا دخالت دولت باشد.

حامی رونق بازار سرمایه، مخالف قیمت گذاری دستوری

مرور دیدگاه ها و مواضع بورسی خاندوزی، وزیر اقتصاد کابینه سیزدهم

راحله مدنی/ احسان خاندوزی دکترای اقتصاد دارد و استادیار دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی و مدیر گروه اقتصاد اسلامی دانشگاه است. او پیش از انتصاب به سمت وزارت، نماینده تهران در مجلس یازدهم و مدیر کل اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس بوده است. همچنین، عضویت در هیات‌مدیره دیده‌بان شفافیت و عدالت و کارشناسی کمیسیون اقتصاد کلان و بازرگانی مجمع تشخیص مصلحت نظام را در کارنامه خود دارد.

مواضع وزیر جوان

خاندوزی در تئوئیت‌های مکرری مخالفت خود را با قیمت‌گذاری دستوری کالاها بیان کرده است. در این باره مجید ششمانی، کارشناس بازار سرمایه معتقد است: به دلیل آنکه خاندوزی قبل از آنکه در مجلس حضور داشته باشد به عنوان کارشناس در مرکز پژوهش‌های مجلس بوده است نظرات و گزارش‌های کارشناسی زیادی را درباره اقتصاد و مشخصا بازار سرمایه داده است. بنابراین حضور او در وزارت اقتصاد می‌تواند نویدبخش این موضوع باشد که تصمیمات خلق‌الساعه و غیرکارشناسی‌شده در اقتصاد و بازار سرمایه گرفته نشود.

احسان خاندوزی در گفت‌وگویی که خرداد سال ۱۳۹۹ با روزنامه دنیای اقتصاد داشت تاکید کرده بود: باید به دنبال استفاده از ادامه فرصت رونق بازار سرمایه برای کمک به بخش‌های تولید بود. او در مقام نماینده مجلس گفته بود: انگیزه ما این است که این رونق ادامه پیدا کند، اما منتفعان آن باید بخش‌های تولیدی باشند و رونق بازار سرمایه باید کمکی برای رونق

تولید و اشتغال کشور باشد. او در خصوص قانون بازار اوراق بهادار نیز که قانون مادر بورس است، در گذشته اظهارنظرهایی کرده است. مثلا خاندوزی تاکید دارد که در این حوزه باید به دنبال اصلاح پنج محور بود: محور اول اصلاح ساختار سازمان بورس، محور دوم شفافیت صدور مجوزها، محور سوم واریز بخشی از کارمزد سازمان به صندوق تثبیت، محور چهارم شفافیت صورت‌های مالی سازمان و محور پنجم، پذیرش شرکت بدون بازگردان احراز شدند. پس از نزول بورس نیز از مجموع تئوئیت‌های هفته خاندوزی درباره بورس این گونه برمی‌آید که وزیر پیشنهادی اقتصاد با برخی سیاست‌های حمایتی از بورس مخالف بوده است؛ او در واکنش به سیاست‌های حمایتی در اردیبهشت ۱۴۰۰ که به مصوبات ۷+۳ معروف شد در صفحه شخصی خود در توییتر نوشت: تلاش مجلس و دولت ارزشمند است، اما رئیس بانک مرکزی باید در برابر دو مورد از ۱۰ فرمان می‌ایستاد.

فرمان اول، به عقیده خاندوزی از این قرار است: سال ۹۹

عارضه اشاره کرده است؛ عارضه نخست از نگاه او سهم ناچیز بازار سرمایه از تامین مالی اقتصاد است. این گزاره البته سال‌هاست در اقتصاد ایران مطرح می‌شود که سهم بازار سرمایه از تامین مالی اندک است و بخش زیادی از تامین مالی بر عهده بانک‌هاست. خاندوزی با تکرار این نکته تاکید دارد بخش زیادی از منابع تامین‌شده از طریق این بازار متعلق به دولت و نهادهای شبه‌دولتی بوده است. او اعتقاد دارد این عارضه نیز موجب پدیده برون‌رانی شده است. پدیده برون‌رانی تاکید افزایش مخارج دولت موجب کاهش سرمایه‌گذاری بخش خصوصی می‌شود.

بنابراین خاندوزی تاکید دارد که تامین مالی بخش تولیدی در بازار سرمایه با چالش‌های مختلفی مواجه است. وزیر اقتصاد پیشنهادی ابراهیم رئیسی می‌افزاید: «عمق کم بازار سهام و حبایی شدن قیمت برخی سهام‌های کوچک در بازار، عرضه عمومی اولیه کم شرکت‌های بزرگ (عدم پاسخ به نیازهای سرمایه‌گذاری افراد و رفع نیازهای مالی بنگاه‌ها)، عدم تعیین تکلیف سهام شرکت‌های بازار پایه فرابورس و عدم تناسب زمانی در عرضه عمومی اولیه شرکت‌ها از مهم‌ترین چالش‌های بازار سرمایه است».

در ادامه این ارزیابی آمده است: «در خصوص بازار اوراق مالی اسلامی (صکوک) نیز تعیین دستوری نرخ اوراق و عدم تناسب میان نرخ اوراق دولتی و غیردولتی، سهم پایین بنگاه‌های غیردولتی در بازار اوراق، عدم شفافیت هزینه‌های تامین مالی در بازار سرمایه و توزیع منافع انتشار اوراق و عدم افشای رتبه اعتباری بانی اوراق (عدم بهره‌گیری از موسسات رتبه بندی اعتباری اوراق) از مهم‌ترین چالش‌های این حوزه است». اگر خاندوزی بتواند از مزیت همراهی و هم‌افزایی دیگر نهادهای مرتبط بهره‌مند شود، آنگاه خواهد توانست ایده‌آل‌ها و اهداف قابل تامل گنجانده‌شده در برنامه پیشنهادی خود را در میدان اجرا و عمل نیز محقق کند و چنانچه چنین فضایی ایجاد شود، آنگاه می‌توان امید بست که یکی از جوان‌ترین اعضای کابینه رئیسی در بزرگ‌ترین و اصلی‌ترین چالش کشور، یعنی حوزه اقتصاد تحولی گره‌گشا رقم زند.

تسهیلات بانکی به مقصد بورس بازی چندبرابر تسهیلات، کمک به اقتصاد کرونا بود و فرمان دوم را «دست بردن به سهم ۸۵ میلیون نفر از صندوق توسعه ملی منصفانه نیست، به‌ویژه وقتی ارز نیست و چاپ پول بیداد می‌کند». او در توثیق دیگر نیز در واکنش به اختلاف نظر بورس و بانک میان مسئولان دولتی نوشته بود: نوسان و ریسک در ذات بورس است اما نه آن نوسانی که محصول تشتت سیاستگذار و شکست هماهنگی باشد. پیشنهادم برای الکلنگ بورس و بانک، «شورای ثبات مالی» است بر فراز دو بازار.

مخالفت با قیمت‌گذاری دستوری روی کاغذ

این روزها کمتر مسئول و صاحب قدرتی با اقتصاد قهری، سلبی و دستوری موافق است اما در نهایت، ناتوانی برای اجرای درست قوانین همه را به سمت قیمت‌گذاری دستوری و اخذ سیاست پوپولیستی هدایت می‌کند. خاندوزی درباره مساله قیمت‌گذاری دستوری کالاها و طرح تولید مسکن نیز یک بار گفته است: «تلاش ما در صحن علنی برای حذف قیمت‌گذاری دستوری فولاد، سیمان و مصالح به نتیجه رسید و به کمیسیون عودت شد. اگر سازوکارهای واقعی اقتصاد را شناسیم گاه با نیت خوب، به تشدید رانت دامن زده می‌شود. به جای دستور، باید نقاط ضعف سازوکار بورس کالا را اصلاح کرد».

کارشناسان اقتصادی به احسان خاندوزی پیشنهاد می‌کنند که در حوزه بورس کالا امکان تحقق شفافیت اقتصادی و حذف فساد در مبادلات کالاها به شدت وجود دارد و حتی پیشنهاد می‌کنم عرضه اولیه مواد اولیه و کالاهای وارداتی در بورس کالا انجام شود تا با شفافیت آماری، از فساد در بخش واردات جلوگیری شود. همچنین باید امکان ورود شرکت‌های بیشتری به بازار سرمایه فراهم شود که این اتفاق در حوزه عرضه سهام و کالای تولیدی شرکت‌ها می‌تواند رقم بخورد.

معرفی برنامه‌های بورسی

وزیر اقتصاد پیشنهادی ابراهیم رئیسی، برنامه خود برای تصدی این وزارتخانه را در ۱۰ سرفصل تنظیم کرده است، سرفصل چهارم این برنامه به بازار سرمایه و بیمه اختصاص دارد. خاندوزی در تبیین جایگاه بازار سرمایه به دو

نوسان و ریسک در ذات بورس است اما نه آن نوسانی که محصول تشتت سیاستگذار و شکست هماهنگی باشد. پیشنهادم برای الکلنگ بورس و بانک، «شورای ثبات مالی» است بر فراز دو بازار

فرماندهی یکپارچه، یگانه امید بورس

حسین خزلی خرازی، کارشناس ارشد بورس

دفاعیاتی چون عدم قیمت گذاری، در لفظ و صحبت، بدون اجرا کارکردی ندارد. باید منتظر ماند و دید در عمل چه برنامه هایی برای بورس کالا، رقم می زنند. آنچه ضروری است مورد توجه دولتمردان قرار گیرد، مساله انسجام و یکپارچگی بین همه اجزای اقتصادی است و با هماهنگی مجلس شورای اسلامی باید این مهم، محقق شود. اگر این یکپارچگی و انسجام مورد انتظار رخ ندهد و اعتقاد به بورس و آزادسازی قیمت و حراج به دست نیاید، نمی توان چندان به آینده بورس کالا خوشبین بود. هماهنگی و یکپارچگی نداشتند.

از همین رو نکته مهم این است که وزارت جهاد کشاورزی و بازرگانی دولتی و سازمان مدیریت، این اهتمام جدی را داشته باشند که معاملات به صورت شفاف در بورس کالا انجام شوند. البته قیمت تضمینی برای محصولات کشاورزی، کمک به بخش کشاورزی حساب می شود. همه دنیا هم به بخش کشاورزی سوبسید می دهند. ما هم که کشوری گرم و خشک و کم آب هستیم، حتما باید به بخش کشاورزی و تولیدکننده ها و نه واسطه ها و دلالان و بازرگانان، سوبسید مستقیم بدهیم. اما فقط و فقط در خصوص کالاهای اساسی که امنیت غذایی مردم را تامین می کنند، این روش موثر است و نه تمام محصولات بخش کشاورزی.

همچنین خواهش و خواسته من از وزیر اقتصاد، جناب آقای خاندوزی که رئیس شورای بورس هم هستند؛ این است: با توجه به گستردگی حوزه وزارت اقتصاد که شامل سازمان های مالیاتی، بیمه ها، بانک ها، بورس ها، گمرک، اموال تملیکی، سرمایه گذاری خارجی، پولشویی و ... می شود و سازمانی بسیار عریض و طویل است؛ حتما از یک مشاور امین متخصص در بازار سرمایه استفاده کنید تا اطلاعات لازم برای جلسات شورای بورس، همواره به روز باشد و اطلاعات تنها به سازمان مرکزی زیرمجموعه محدود نشود. زیرا وزیر اقتصاد تنها یک معاون بانک و بیمه دارد ولی شورای بورس هیچ معاون یا دبیرخانه ای در وزارت اقتصاد ندارد. پس به نظر ضروری می آید که این نقص با یک مشاور ارشد برای بازار سرمایه، رفع شود. همچنین نباید فراموش کنیم که اقتصاد ایران، بدون تعامل با دنیا و صادرات و واردات نمی تواند دوام بیاورد و بهتر است این مسیرها برای آن در کنار تحقق بخشیدن به فرماندهی یکپارچه و منسجم، تسهیل شود.

آنچه تا امروز من هرگز در هیچ دوره ای در اقتصاد ایران ندیده ام، همین وحدت فرماندهی و هماهنگی بین وزارت اقتصاد، سازمان برنامه و بانک مرکزی به عنوان سه رکن اصلی اقتصادی است که باید یک تفکر غالب و منسجم را با هم داشته باشند و وزارتخانه های مهمی چون جهاد کشاورزی، وزارت صمت و مسکن، راه و شهرسازی که پروژه های عمرانی و اقتصادی را به عهده می گیرند و همچنین وزارت نفت، هیچگاه در هیچ دولتی تا زمانی که یک فرماندهی واحد در دولت به وجود نیاید که تصمیم گیری ها در این خصوص بر مبنای آن پیش برود و مشابه سال های گذشته که برنامه های بسیاری نوشتند و عمل نشد و همین چراغ امید را خاموش کرد؛ نمی توان به آینده مطلوبی برای بورس امیدوار بود. اما اگر و تنها اگر یک مرکز فرماندهی اقتصاد ایجاد شود، روزهای بهتر حتما برای بورس کالا رقم خواهد خورد. به علاوه وقتی دولت قصد می کند که تمام کالاهای کشاورزی را خودش به عنوان خرید تضمینی، بخرد و بخش بزرگی از نیاز مالی خود و کسری بودجه را تامین کند؛ به اندازه حجم کل این کالاها به پول نیاز دارد و از آنجایی که قیمت جهانی این کالاها با رشد قیمت دلار، بالا رفته است؛ هر سال دولت مجبور می شود پول خیلی بیشتری صرف کند. اما اگر اتحادیه ها و تعاونی ها، خودشان دست به کار ارائه و عرضه کالای خود در بورس شوند و خریدارها بخرند و درواقع دولت بر اساس فهرست بورس کالا تنها به تولیدکننده واقعی یارانه دهد؛ بنابراین حجم ریالی کمتری دولت برای کمک به بخش کشاورزی نیاز دارد. زیرساخت های لازم برای شکل گیری این فرآیند از انبارها تا بازرسی ها و نرم افزارهای معاملاتی و تبادل اطلاعات الکترونیک، سالهاست که آماده است.

نگاه مثبت به سازو کار بورس کالا

مرور برنامه‌های فاطمی امین، وزیر صمت کابینه سیزدهم

راحله مدنی/ شهریور ماهی که گذشت، نمایندگان مجلس، با ۲۰۵ رای موافق بر سکنداری سیدرضا فاطمی‌امین در وزارت صنعت، معدن و تجارت دولت سیزدهم، مهر اعتماد زدند. فاطمی‌امین، متولد سال ۱۳۵۳ و دارای مدرک مهندسی الکترونیک، مهندسی سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی (کارشناسی ارشد) و دکترای تخصصی مدیریت راهبردی دانش (در مرحله اخذ دانشنامه) است. در کارنامه مدیریتی وی، سمت‌هایی همانند سخنگوی وزارت صنایع و معادن، معاونت برنامه‌ریزی وزارت صمت، معاون برنامه‌ریزی توسعه و فناوری وزارت صنایع و معادن، عضو هیات‌عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، مشاور وزیر و رئیس ستاد تحول صنایع و معادن، مدیرعامل سازمان اقتصادی رضوی، مجری طرح نوسازی خودروهای فرسوده، مشاور وزیر صنایع و معادن در طرح تحول اقتصادی، مجری پروژه طراحی و تدوین برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت دیده می‌شود. غلامحسین شافعی رئیس اتاق ایران که به‌منابه پارلمان بخش خصوصی تلقی می‌شود، از معرفی فاطمی‌امین برای این وزارتخانه کلیدی استقبال کرد و ضمن یادآوری اینکه وی پیش‌تر، عضوی هیات نمایندگان اتاق ایران بوده، نتیجه گرفت که به همین دلیل فاطمی‌امین با دیدگاه‌ها و دغدغه‌های فعالان اقتصادی هر سه حوزه صنایع، معدن و بازرگانی آشنایی کامل دارد.

در بورس ۶۰۰ تومان معامله شد و دولت فقط معادل ۲۰۰ تومان در هر کیلوگرم یعنی مابه‌التفاوت قیمت بازار و تضمینی را به کشاورزان پرداخت کرد که این اتفاق به معنای کاهش قابل توجه هزینه‌ها به میزان یک چهارم مبلغ خرید تضمینی بود. درباره گندم هم وضع به همین منوال است و به جای آنکه بازرگانی دولتی، گندم را خریده و منابع مالی آن را از طریق دریافت تسهیلات و وام تأمین کند، بهتر است این کار را با سازوکار بورس کالا که این بستر فواید بسیاری زیادی دارد، بسپارد.

از سوابق تا برنامه‌ها

سیدرضا فاطمی‌امین، تجربیات و سوابق اجرایی مهمی از جمله معاونت برنامه‌ریزی وزارت «صنعت، معدن و تجارت»، معاون برنامه‌ریزی توسعه و فناوری وزارت صنایع و معادن و عضو هیات‌عامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، مشاور وزیر و رئیس ستاد تحول صنایع و معادن، مدیر عامل سازمان اقتصادی رضوی و مجری طرح نوسازی خودروهای فرسوده را در کارنامه خود دارد. همچنین در کنار فعالیت‌های علمی و پژوهشی و سوابق اجرایی و مدیریتی مرتبط با حوزه صنعت و معدن، تالیفات متعددی در این حوزه نیز برای خود به ثبت رسانده است. وزیر تازه صنعت گفته است که به دنبال رفع تحریم‌ها هستیم اما قرار نیست این موضوع را در اولویت خود قرار دهیم و در همین شرایط تحریمی متوقف نخواهیم شد.

تلقی بورس کالا به عنوان بستری شفاف و رقابتی

سیدرضا فاطمی‌امین وزیر پیشنهادی صنعت، معدن و تجارت در نخستین موضع‌گیری‌های خود تصریح کرده است که اولین راهبردش اصلاح ساختار تولید و تجارت است. او همچنین درباره رویکرد آینده‌اش در قبال بورس در گفت‌وگویی توضیح داده است: سازوکار بورس کالا مشخص است، بستری شفاف و رقابتی که به تخصیص بهینه منابع منجر می‌شود و عرضه مواد اولیه باید به این بستر سپرده شود. مرداد ماه امسال او در یک برنامه تلویزیونی گفت: یکی از راه‌های جبران کسری بودجه دولت، اجرای سیاست قیمت تضمینی محصولات کشاورزی از جمله گندم در بورس کالا است. دولت در خرید تضمینی، قیمتی را به عنوان نرخ تضمینی تعیین و منابع زیادی را برای این کار تخصیص می‌دهد. برای مثال قیمت تضمینی گندم از سوی دولت که ۵ هزار تومان برای هر کیلوگرم تعیین شده، بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان منابع را درگیر کرد، در حالی که با یک اقدام ساده یعنی سپردن این سازوکار به بورس کالا، صرف این منابع می‌تواند به میزان قابل توجهی کاهش یابد.

او با اشاره به اینکه تجربه اجرای طرح قیمت تضمینی در بورس کالا وجود دارد، افزود: پنج سال پیش قیمت تضمینی ذرت ۸۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم بود که در همان زمان به کشاورزان اعلام شد می‌توانند ذرت خود را در بورس کالا عرضه کنند؛ با این اقدام ذرت

حمایت از بورس کالا، از وعده تا اجرا

مصطفی امیدقائم، کارشناس بازار سرمایه

در دولت‌های مختلف از ابتدای تشکیل بورس کالا تا امروز، همیشه یک درگیری بین دو طیف مطرح بوده است. اینکه عده‌ای همواره سودای ایجاد قیمت‌گذاری‌های دستوری از خلال فرآیندهای تقسیم منابع با مکانیزم‌های دولتی را در سر می‌پروراندند و برخی دیگر نیز در مسیر حذف قیمت‌گذاری دستوری، گام برمی‌داشتند و این درگیری سال‌های سال ادامه داشته، دارد و به نظر می‌رسد که خواهد داشت. با وجود این کشمکش همواره در طی این سال‌ها، بورس کالا راهش را پیدا کرده و توانسته به توسعه‌ای مطلوب برسد. از همین رو صرف نظر از اینکه چه وزیری و چه دولتی روی کار بیاید و این روند ادامه پیدا می‌کند و بورس کالا آینده‌ای روشن‌تر پیش روی خود، خواهد داشت. در واقع اینکه اکنون، همه ارکان اقتصاد و حاکمیت به نتیجه یکسان استفاده از مکانیزم‌های بازار و بورس کالا رسیده‌اند و آنها را برابر منفعت همگانی می‌دانند و پیرو این دیدگاه، کالاهای بیشتری را در بورس ارائه می‌کنند، از روش‌های عرضه و تقاضا و مکانیزم‌های بازار همراه با ابزارهای جدیدتر و به‌روزتری استفاده و مخاطبان و منابع جدیدتری را جذب می‌کنند. این‌ها همه نشان از بهبود شرایط برای بورس کالا دارد.

روزهای روشن‌تر برای بورس باید اجازه دهیم زمان بگذرد تا ابزارهای جدیدتری به این صحنه بیایند تا در شکل دادن قیمت و شفاف شدن آن به ما بهتر کمک کنند. به همین منظور اینکه قیمت‌گذاری برخی کالاها هنوز به بلوغ نرسیده‌ایم و در گیرودار یکسری ملاحظات مانده‌ایم، در گذر زمان می‌توانیم به قیمتی شفاف‌تر، عادلانه‌تر، قابل اتکاتر و منصفانه‌تر برای عرضه‌کننده و تقاضاکننده برسیم و از اینکه اجازه دهیم قیمت‌ها به صورت دستوری تعیین شوند، حتما بهتر است. زیرا قیمتی که از مسیر عرضه و تقاضا در بورس شکل می‌گیرد، شفافیت بالایی دارد و رانت کمتری را توزیع می‌کند و حتما منفعت جمعی بیشتری به همراه خواهد داشت. در نهایت باید اقتصاد داخلی را توسعه دهیم و در کنار آن به توسعه بورس بپردازیم و اجازه دهیم هرکسی در قبال وظیفه خود و بخشی که مسئولیت آن را پذیرفته، فعالیت کند. توجه به بورس کالا و توسعه آن، همچنین توسعه فرهنگ بورس کالا و ارائه ابزارهای نوین و تقویت مکانیزم‌های عرضه و تقاضا در بورس کالا؛ می‌تواند به شفافیت اقتصاد یاری برساند و توسعه اقتصادی را ممکن سازد و هیچ مکانیزمی بهتر از عرضه و تقاضای بورس کالا، نمی‌تواند تقسیم منابع بین بخش‌های مختلف اقتصاد را سامان بخشد و انجام دهد.

برنامه‌ها و شعارهایی که این روزها از تیم اقتصادی دولت می‌شنویم، همین موضع را تایید می‌کند. روند تاریخی بورس کالا، از سوی همه دولت‌ها با هر برنامه‌ای، در نهایت حمایت از بورس بوده و حتی با اینکه در برنامه‌های ارائه‌شده، صحبتی از بورس کالا نکرده‌اند. اما آنچه اهمیت دارد، عملکرد دولت‌هاست که تا اینجا کار، موضع تیم اقتصادی دولت نشان از موضع حمایتی آنها نسبت به بورس کالا دارد. آینده بورس کالا به مکانیزم فعال عرضه و تقاضای آن گره خورده و این فرآیندها در آینده شکل مطلوب‌تر و بهتری به خود خواهد گرفت، کالاهای بیشتری ارائه خواهد شد، ابزارهای جدیدی پذیرش خواهد شد و این روند ناگزیر ادامه پیدا خواهد کرد. ضمن اینکه شعارهای جنبی که هر دو وزیر اقتصاد و صنعت داده‌اند، حتما مسیرش از بورس کالا می‌گذرد. نکته دیگر اینکه در بورس همیشه اگر بخواهیم نظام قیمت‌گذاری شفاف و متعادلی را محقق کنیم، باید تعداد زیادی عرضه‌کننده و تعداد متنوعی تقاضاکننده داشته باشیم که بتوانند با عرضه و تقاضایی که ایجاد می‌کنند، قیمتی شفاف و متوازن شکل بدهند. کالاهایی که تا امروز وارد بورس شدند به صورت مزایده‌ای و قراردادهای بلندمدت و ابزارهایی مثل پرمیوم در بورس معامله شده‌اند. اما برای رقم زدن

بورس کا

بورس های جهانی

بزرگترین بورس بازار برق اروپا از نمای نزدیک

آشنایی با گروه بورس کالا نزدک او.ام.ایکس

هدا عربشاهی / «بورس کالای نزدک او.ام.ایکس اروپا» که در گذشته با نام «نورد پول» شناخته می‌شد یکی از نام‌های تجاری بورس نزدک او.ام.ایکس اسلو ای‌اس‌ای است و در حوزه مبادلات مالی نیروی الکتریسیته، اعتبارات و گواهینامه‌های مربوط به انتشار گازهای گلخانه‌ای فعالیت می‌کند. مقر اصلی این بورس در اسلو، پایتخت نروژ است و دفاتری هم در شهرهای استکهلم و هلسینکی، پایتخت‌های سوئد و فنلاند دارد.

و مجموع حقوق صاحبان سهام آن برابر با ۶۲/۵۳۹ هزار کرون نروژ است. مجوزهای این بورس از سوی وزارت دارایی نروژ صادر می‌شود و اداره نظارت مالی این کشور نظارت بر عملکرد آن را به عهده دارد. تسویه وجوهات کلیه معاملات نزدک او.ام.اس اسلو ای.اس‌ای از طریق شرکت تسویه وجوه نزدک انجام می‌شود. بورس کالای نزدک او.ام.ایکس قراردادهای چندروزه، چند هفته، چند ماهه و چندساله عرضه می‌کند و مدت‌زمان قراردادهایش می‌تواند به بیش از ۱۰ سال برسد. همچنین اداره نظارت مالی سوئد بر شرکت تسویه وجوه نزدک نظارت دارد و

NASDAQ OMX Oslo ASA بورس اروپایی مشتقات کالا زیرمجموع «بورس کالای نزدک» از گروه بورس چندملیتی نزدک آمریکا است. این شرکت بازارهای انرژی، گاز طبیعی و انتشار کربن، نفتکش و حمل‌ونقل بار خشک، نفت کوره، مشتقات غذاهای دریایی، سنگ آهن، گواهینامه‌های برق و خدمات تسویه‌وجوه را عرضه می‌کند. درآمد عملیاتی این بورس ۹۴/۴۲۳ هزار کرون نروژ است و سود عملیاتی آن به ۴۰/۰۸۱ هزار کرون و سود عملیاتی آن پیش از کسر مالیات به ۴۲/۲۵ هزار کرون نروژ می‌رسد و درآمد کل این شرکت بالغ بر ۲۲۰/۴۸۳ هزار کرون

گروه نزدک او.ام.ایکس، بزرگترین شرکت بورس دنیا است که در عرصه تبادلات تجاری، بورس فناوری و خدمات عمومی شرکتی در ۶ قاره فعالیت می‌کند و حدود سه هزار و ۶۰۰ شرکت را در فهرست دارد. نزدک او.ام.ایکس راه‌حل‌های چندگانه‌ای را در قالب بورس‌های متنوع در سراسر جهان عرضه می‌کند که از جمله آنها می‌توان به بازار بورس شرکت‌های آمریکایی، نزدک او.ام.ایکس نوردیک، نزدک او.ام.ایکس بالتیک و نزدک او.ام.ایکس فرست‌نورث اشاره کرد. این شرکت، در کلاس‌های مختلف دارایی شامل سهام، قرض، قراردادهای مشتقه، کالا، محصولات ساختاریافته و وجوه قابل مبادله، قراردادهای خدمات ارائه می‌دهد. فناوری NASDAQ OMX از عملیات بیش از ۷۰ بورس، شرکت تسویه وجوه و سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار در بیش از ۶۰ کشور جهان پشتیبانی می‌کند. نزدک او.ام.ایکس نوردیک و نزدک او.ام.ایکس بالتیک سازمان‌های رسمی نیستند اما خدمات مشترکی را به‌ویژه به نمایندگی از «بورس کالای نزدک او.ام.ایکس اروپا» از سوی بورس‌های نزدک او.ام.ایکس در هلسینکی (فنلاند)، کپنهاگ (دانمارک)، استکهلم (سوئد)، ایسلند، تالین (استونی)، ریگا (لتونی) و ویلنیوس (لیتوانی) عرضه می‌کنند.

۲۰۲۰ رسید که این نرخ در سال ۲۰۱۹ برابر با ۳۹/۵ میلیون یورو بود

۷۹۴ شرکت در بازارهای نزدیک نوردیک و کشورهای حوزه بالتیک در سال ۲۰۲۰ برابر با ۲۳۴ شرکت در بازار اصلی نزدیک شمالی و ۵۶ در فرست‌نورث بود که این رقم ۶۳۴ شرکت در سال ۲۰۱۹ بود تا پایان سال ۲۰۲۰، یک‌هزار و ۷۱ شرکت در فهرست این بورس وارد شدند که از این تعداد ۶۶۷ شرکت مربوط به بازار اصلی نزدیک شمالی و ۴۰۴ شرکت مربوط به فرست‌نورث بود

حجم معاملات بورس کالای نزدیک در طول دو دهه

کل حجم معاملات بورس کالای نزدیک نوردیک (شمال اروپا) در سه بازار اصلی هلستیک، استکهلم و کپنهاک طی دو دهه از ۸۱۴/۵ میلیارد یورو در سال ۲۰۰۰ به ۹۳۱/۸ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۰ رسیده است. همچنین تعداد کل معاملات انجام‌شده در مدت این دو دهه از ۲۱ هزار و ۱۱۴ در سال ۲۰۰۰ به ۷۱ هزار و ۷۱۸ در سال ۲۰۲۰ و ۲۱۴ هزار و ۳۲۴ در سال ۲۰۲۰ افزایش یافته است.

وزارت دارایی نیروژ مجوزهای لازم برای فعالیت‌های این شرکت را صادر می‌کند.

معاملات سال ۲۰۲۰

ژانویه ۲۰۲۱ بورس کالای نزدیک نوردیک گزارش آمار سالانه معاملات بازارهای کشورهای شمال اروپا و حوزه دریای بالتیک در سال ۲۰۲۰ را منتشر کرد و نشان داد که: سهم مبادلات در سال ۲۰۲۰ با ۳۱ درصد رشد به متوسط روزانه ۳/۷۲۳ میلیارد یورو رسیده است که این رقم در سال ۲۰۱۹ برابر با ۲/۸۴۱ میلیارد یورو بود

میانگین تعداد معاملات برای هر روز کاری ۵۲/۵ درصد افزایش یافت و به ۸۵۱ هزار و ۸۱۰ مورد رسید که این میزان در سال ۲۰۱۹ برابر با ۵۵۸ هزار و ۶۵۸ مورد بود معاملات قراردادهای مشتقه با ۱۴/۲ درصد کاهش به میانگین روزانه ۳۷۷ هزار و ۴۲۴ قرارداد رسید در حالی که تعداد قراردادهای در سال ۲۰۱۹ معادل ۴۳۹ هزار و ۶۴۳ بود صندوق‌های قابل‌معامله در بورس با افزایش ۳۲/۸ درصدی به میانگین روزانه ۵۲/۵ میلیون یورو در سال

سال	حجم مبادلات بازار اصلی استکهلم	حجم مبادلات بازار اصلی هلستیک	حجم مبادلات بازار اصلی کپنهاک	کل حجم مبادلات بورس کالای نزدیک نوردیک
۲۰۰۰	۵۲۷/۶ میلیارد یورو	۲۲۵/۸ میلیارد یورو	۶۱/۱ میلیارد یورو	۸۱۴/۵ میلیارد یورو
۲۰۱۰	۳۸۷ میلیارد یورو	۱۳۸/۷ میلیارد یورو	۱۱۱/۷ میلیارد یورو	۶۳۷/۴ میلیارد یورو
۲۰۲۰	۵۳۷/۷ میلیارد یورو	۱۵۷ میلیارد یورو	۲۳۷/۱ میلیارد یورو	۹۳۱/۸ میلیارد یورو

عملکرد مناسب هر بازاری به اعتماد متقابل میان همه شرکت‌کنندگان وابسته به آن دادوستد نیازمند است. از این رو، اصول حاکمیت شرکتی بورس تمام عواملی را که می‌تواند بر اعتماد در بازار تأثیر بگذارد با دقت لحاظ می‌کند. حاکمیت شرکتی بورس کالای نزدیک بر این اصول احترام می‌گذارد:

ایجاد سهولت در شکل‌گیری قیمت‌گذاری شفاف

ارائه بازاری موثر

اطمینان‌دادن به نهادهای نظارتی برای اجرای درست

وظایف تعیین‌شده برای بورس در صدور مجوزها

پیروی کارکنان از شیوه‌نامه‌های اخلاقی شرکت

استفاده از دستگاه‌های کنترلی کافی در سازمان برای اطمینان از اینکه همه عناصر کسب‌وکار در هر زمان در معرض تحلیل سیستماتیک ریسک هستند

حاکمیت شرکتی

همان‌طور که پیشتر گفته شد بورس کالای نزدیک معاملات و تسویه وجوه قراردادهای کالاهای مشتقه را ارائه می‌دهد. بازارهای تحت پوشش این بورس عبارتند از: مشتقات برق شمال اروپا، آلمان، فرانسه، هلند، بلژیک، ایتالیا، اسپانیا، بریتانیا، گواهی‌نامه الکترونیته و میزان مجاز انتشار کربن و گاز طبیعی. به‌علاوه، بورس کالای نزدیک امکان تسویه وجوه قراردادهای مشتقه غذاهای دریایی را که در بورس طرف سوم معامله می‌شوند را هم عرضه می‌کند. بورس نزدیک اسلو ای‌اس‌ای مسئول معاملات محصولات کالایی و شرکت تسویه وجود نزدیک مسئول تسویه وجوه قراردادهاست و وزارت دارایی نیروژ تنظیم مقررات و ارائه الزامات قانونی و مجوزهای لازم برای بورس بازار مشتقه را صادر می‌کند.

۴ عضویت در بورس کالای نزدک

در بازار بورس کالای او.ام.ایکس نزدک اروپا (که اغلب به طور خلاصه به صورت بورس کالای نزدک معرفی می شود) به عنوان شاخه ای از «نزدک او.ام.ایکس اسلو ای اس ای» تولیدکنندگان انرژی، صنایع انرژی بر، مصرف کنندگان بزرگ، توزیع کنندگان، صندوق ها، شرکت های سرمایه گذاری، بانک ها، کارگزاران، شرکت های خدمات رسان و موسسات مالی می توانند عضو شوند و در حال حاضر، این بورس بیش از ۴۲۰ عضو دارد که اعضای بورس، مشتریان تسویه و جوه و اعضا و نمایندگان در ۲۰ کشور را شامل می شود و پایگاه مشتریان NASDAQ OMX Commodities Europe هم از ۴۰۰ عضو تشکیل شده است.

عضو بورس- منظور از عضو بورس نهادی است که با نزدک اسلو ای اس ای توافق عضویت در بورس کالای نزدک را منعقد کرده باشد. برای عضویت در بورس شرکت خواهان عضویت باید به عنوان عضو عمومی تسویه و جوه در شرکت تسویه و جوه عضویت داشته باشد. برای عضو بورس تضمین می شود که به صورت مستقیم به مبادلات الکترونیکی یا کلامی دسترسی داشته باشد. عضو غیر تسویه و جوهی- منظور از عضو غیر تسویه و جوهی یک عضو بورس است که با نزدک اسلو ای اس ای توافق عضویت غیر تسویه و جوهی را منعقد کرده باشد. برای این عضو هم امکان دسترسی

مستقیم به معاملات بورس به صورت الکترونیکی یا کلامی فراهم می شود.

عضو تسویه و جوه عمومی- عضو تسویه و جوه عمومی (GCM) نهادی است که برای تسویه معاملات اصلی و معاملات مشتری و به نمایندگی از مشتریان اعضای غیر تسویه و جوهی مورد تایید شرکت تسویه و جوه نزدک قرار گرفته است.

عضو تسویه و جوه- عضو تسویه و جوه (CM) موسسه ای است که از سوی شرکت تسویه و جوه برای تسویه معاملات اصلی مورد تایید قرار گرفته باشد.

نماینده تسویه و جوه مستقیم- نماینده تسویه مستقیم (DCC) نماینده مشتریان تسویه و جوه مستقیم در رابطه با معاملات است.

مشتری تسویه و جوه مستقیم- منظور از مشتری تسویه و جوه مستقیم (DCC) نهادی است که توسط دفاتر تسویه و جوه تایید شده است و می تواند از طریق یک نماینده تسویه و جوه مستقیم معاملات منوط به تسویه و جوه را انجام دهد. مشتری تسویه و جوه مستقیم عضو بورس نیست و همان طور که گفته شد از طریق نماینده تسویه و جوه مستقیم معامله می کند. مشتری تسویه و جوه مستقیم خودش به تنهایی تسویه و جوه و وثیقه را دریافت می کند.

عضو کارگزار واسطه- یک عضو کارگزار واسطه، نهادی است که با نزدک اسلو ای اس ای توافقنامه عضویت

در کارگزاری واسطه منعقد کرده است. کارگزار واسطه به عنوان یکی از اعضای تاییدشده از سوی بورس مجاز است معاملات بلوکی و معاملات برای قراردادهای آتی و معاملات برای قراردادهای سوآپ (معاوضه) را به بورس گزارش دهد.

توافق برای فروش داده‌های بورس کالا

Quandl، شرکت ارائه‌دهنده داده‌های بورس متعلق گروه نزدک اوایل تابستان ۲۰۲۱ با هدف توزیع طیف وسیعی از داده‌های مربوط به بورس‌های کالا -از جمله برآورد موقعیت سفته‌ای- که گروه کارگزاری Marex انگلستان جمع‌آوری می‌کند با مرکس توافقنامه‌ای را به امضا رساند. براساس این توافق، بستر آنلاین Quandl گزارش‌هایی را که Marex از موقعیت‌های احتمالی کوتاه و بلندمدت در بازارهای مختلف کالا جمع‌آوری می‌کند به مشتریان ارائه می‌دهد. کارگزاری مرکس که دفتر مرکزی آن در لندن قرار داد اسناد موقعیت‌سنجی را به صورت هفتگی در اختیار مشتریان می‌گذارد و بستر Quandl داده‌ها را به صورت روزانه را ارائه می‌دهد و به این ترتیب، مشتریان می‌توانند این داده‌ها را در سامانه‌های خودشان وارد کنند.

همچنین قرار است Quandl داده‌های دیگری از مرکس را از جمله اطلاعاتی که ریسک اولیه را ردیابی می‌کند توزیع کند. سال ۲۰۱۸، گروه نزدک، شرکت Quandl را که مقر آن در تورنتو است خریداری کرد. تخصص این شرکت جمع‌آوری داده‌های جایگزین است و این داده‌ها را به صندوق‌های ریسک، مدیران دارایی و سایر سرمایه‌گذاران می‌فروشد و مرکس، یکی از بزرگ‌ترین کارگزاران خصوصی کالا در جهان به شمار می‌رود.

بهترین ارائه‌دهنده خدمات نظارتی بر بازار

نزدک او.ام.ایکس، بزرگ‌ترین ارائه‌دهنده بازار فناوری در جهان، در رده‌بندی ۲۰۱۴ مجله «واترز تکنولوژی» به دلیل ارائه سرویس «اسمارتز بروکر» که فناوری ویژه کارگزاری نظارتی بر بازار است برای دومین سال پیاپی به عنوان «بهترین ارائه‌دهنده خدمات نظارتی بازار» معرفی شد. اسمارتز بروکر در آن زمان از سوی بیش از ۹۰ شرکت‌کننده بازار در ۶۵ بازار جهانی در تمام کلاس‌های مالی استفاده می‌شد.

جوایز رده‌بندی ۲۰۱۴ مجله واترز تکنولوژی به ۳۰ برنده در پنج بخش اعطا شد که خدمات تجارت، ابزارهای معاملاتی، مدیریت داده‌ها، انطباق، مدیریت ریسک و دفتر پشتیبان، و زیرساخت و اتصال را شامل می‌شد.

فناوری SMARTS به تیم‌های انطباق امکان می‌دهد تا همه عناصر داده‌های معاملاتی مورد نیاز برای انجام تجزیه و تحلیل عمیق را با هدف جلوگیری از سوءاستفاده از بازار میان‌دارایی‌ها و دستکاری در بازار تهیه و نگهداری کنند. SMARTS منابع زیرساختی خودش را از طریق اطلاعات مرتبط با مبادلات مستقیم و قطع ارتباطات کپی، داده‌های سفارش و عملکرد اعضا -از جمله داده‌های معاملات خصوصی- مستقیماً از خرید و فروش سهام، قراردادهای مشتقه و معاملات کالا جمع‌آوری می‌کند. SMARTS در بیش از ۶۰۰ سایت فعال در حوزه معاملات نصب شده است.

همچنین فناوری اسمارتز بروکر نزدک او.ام.ایکس در سال ۲۰۱۴ توانست جایزه «بهترین محصول نظارت جانبی فروش» را از سوی مخاطبان مجله واترز تکنولوژی دریافت کند. سرویس Genium INET بورس نزدک او.ام.ایکس هم که بستر فناوری معاملات الکترونیکی این بورس است توانست جایزه «بهترین فناوری معاملاتی» این جوایز را دریافت کند. بستر معاملاتی INET قادر است بیش از یک میلیون پیام را در هر ثانیه با سرعت متوسط زیر ۱۰۰ میکروثانیه مدیریت کند.

راه‌حل‌های فناورانه نزدک او.ام.ایکس از سوی بیش از ۱۰ هزار مصرف‌کننده شامل سازمان‌های خصوصی و دولتی، بورس‌ها، تنظیم‌کننده‌های بازار و کارگزاران واسطه در بیش از ۸۰ بازار جهانی در حوزه برق و نیرو در ۶۰ کشور استفاده می‌شوند.

صفر تا صد «نزدک» NASDAQ OMX

هدا عربشاهی / بورس کالای نزدک او.ام.ایکس اروپا (NASDAQ OMX Commodities Europe) نام تجاری بازار مالی بخش نیرو و انرژی در کشورهای نروژ، دانمارک، سوئد و فنلاند است که تا پیش از اول نوامبر ۲۰۱۰ با نام «نورد پول» شناخته می‌شد که تا سال ۲۰۰۸ به عنوان بزرگ‌ترین بورس عرضه قراردادهای مشتقه برق و نیرو به شمار می‌رفت.

۲۰۰۸

بورس نورد پول عرضه قراردادهای مشتقه برق و نیرو را برای دو کشور آلمان و هلند آغاز کرد و گروه Nord Pool ASA برای فروش ۱۷/۳۹ درصد از سهام نورد پول به ارزش ۴۶ میلیون یورو یا ۶/۶۰ یورو برای هر سهم در بورس انرژی اروپا با بورس قراردادهای آتی و مشتقه یورکس به توافق رسید. همچنین بورس NASDAQ OMX «شرکت تسویه وجوه نورد پول ای‌اس‌ای» و «شرکت مشاوره نورد پول ای‌اس» را از «نورد پول ای‌اس‌ای» خرید. این شرکت‌های خریداری شده در قالب «بورس کالای نزدک او.ام.ایکس» در هم ادغام شدند

۲۰۰۹

«شرکت تسویه وجوه بانک جهانی فورتیس ان‌وی» در هلند به نورد پول ای‌اس‌ای ملحق شد و به اولین عضو غیر تسویه وجوهی این بورس تبدیل شد. در مرحله بعدی، «بورس کالای نزدک او.ام.ایکس ای‌اس» و شرکت تابعه‌اش یعنی «شرکت تسویه وجوه نورد پول ای‌اس‌ای» با «نزدک او.ام.ایکس ای‌بی استکهلم» ادغام شد و قرارداد نقدی گواهینامه فیزیکی کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای (CER) را عرضه کرد

۲۰۱۴

شرکت تسویه وجوه نزدک او.ام.اس مجوز EMIR (تنظیم مقررات زیرساخت بازار اروپا) را برای تنظیم مقررات قراردادهای مشتقه در فرابورس دریافت و تسهیلات معامله بلوکی برای ابزار کالایی را ارائه کرد

۲۰۱۵

عرضه شاخص برای تولید برق بادی آلمان و قراردادهای آتی شاخص برق بادی برای این کشور آغاز شد

۲۰۱۶

اولین بازار ساز برای قراردادهای آتی شاخص برق بادی آلمان راه‌اندازی شد و بازار سازی در حوزه الکتریسیته کشورهای شمال اروپا (نوردیک) از قراردادهای آتی تسویه معوق (DS) به سمت قراردادهای آتی حرکت کرد. همچنین نزدک توانست فعالیتش را به عنوان اپراتور به رسمیت شناخته شده بازار کالاها در سنگاپور آغاز کند. از سوی دیگر، هفت بازار جدید برق و نیروی اروپایی و هفت بازار جدید گاز را راه‌اندازی کرد

فوریه ۱۹۵۱

پارلمان نیرو و برق
گرفت بازار تجارت برق
و نیرو را از حالت عادی
خارج کند

۱۹۹۳

شرکت مستقل
Statnett Marked AS
تاسیس شد

۱۹۹۶

با ایجاد بازار مشترک
برق و نیروی نیرو و
سوئد بورس Nord Pool
راه‌اندازی شد

۲۰۰۰

دانمارک شرقی هم به نورد
پول ملحق شد

۱۹۹۹

دانمارک غربی به
این بورس پیوست

۱۹۹۸

این بورس با مالکیت دو کمپانی بزرگ شامل
استیتنت در نروژ (با ۵۰ درصد سهام) و اسوانسکا
کرافتنت در سوئد (با ۵۰ درصد سهام) نامش را
به «نورد پول ای‌اس‌ای» تغییر داد و فنلاند هم
به بازار نورد پول ملحق شد

۲۰۱۰

بازار قراردادهای برق و نیروی انگلستان (NEX) راه‌اندازی شد. NEX نام تجاری برای بورس برق و
نیروی انگلستان و ترکیبی از بورس کالای نزدک او.ام.ایکس و نورد پول اسپات است. همچنین آگورا-
ایکس که بستر آمریکایی مبادلات الکترونیکی برای کالاها و قراردادهای مشتقه فرابورس است به جزئی
از بورس کالای نزدک او.ام.ایکس تبدیل شد. به علاوه، نزدک او.ام.ایکس شرکت اعتباری و تسویه وجوه
انرژی آمریکای شمالی را خرید و از این زمان، این شرکت آمریکایی به عنوان بخشی از شرکت تسویه
وجود کالای نزدک او.ام.ایکس مسئولیت عرضه قراردادهای برق و گاز فرابورس را به عهده گرفت

۲۰۱۳

عرضه قراردادهای اروپایی اختیار برای برق و نیروی
آلمان به علاوه قراردادهای ما به تفاوت برای
کشورهای چک، هلند، فرانسه و بلژیک به عنوان
ابزاری بین آلمان و این مناطق و همچنین ارائه
گواهینامه‌های سوئدی نروژی برق آغاز شد

۲۰۱۲

بستر مبادلات الکترونیکی
Genium Inet برای بورس
کالا و عرضه قراردادهای ما به
تفاوت (CfD) برای استونی در
محدوده تالین آغاز شد

۲۰۱۱

قراردادهای آتی در
انگلستان آغاز شد

۲۰۱۷

راه‌حل‌های انعطاف‌پذیر برای بازار
بار خشک عرضه شد. نزدک و
بانک سرمایه‌گذاری دانمارکی ساکسو
توافقنامه‌ای را به امضا رساندند.

۲۰۱۸

بورس کالای نزدک، بازنگری اساسی را در استراتژی‌هایش
انجام داد تمرکز بر محصولات برق و نیروی اروپایی،
راه‌اندازی یک بستر الکترونیک تجاری یکپارچه و
کنارگذاشتن محصولات و خدمات تجاری غیراصلی.

۲۰۱۹

این بورس، مشارکت در بازار کالا را
توسعه و گسترش میزان نقدینگی
را افزایش داد و چارچوب‌های
مدیریت ریسک را تقویت کرد

زنگ خطر خشکسالی، بیخ گوش امنیت غذایی

درگیری همه مناطق زمین با تغییرات اقلیمی، گلوئی تولید گندم و غلات را می فشارد

نسیم بنایی / این روزها، ویدئوها و تصاویر زیادی از فجایع طبیعی، میان مردم دست به دست می شود، تصاویر بستر رودخانه هایی که دیگر خشک شده اند و خبری از آب در آنها نیست، تصاویر آتشفشان هایی که پس از مدت ها فعال شده اند، تصاویر سیل های ویرانگری که در بدترین مواقع سال، محصولات را ویران کرده اند. خشکسالی، گرمایش زمین و به صورت کلی پدیده های مرتبط با تغییرات اقلیمی در سال ۲۰۲۱ افزایش یافت. این اتفاق تأثیراتی روی برخی از کالاهای اساسی از جمله گندم و غلات داشته است. به گزارش سایت تحلیلی نزدیک، در حالی که بحران کمبود مواد غذایی از دور چشمک می زند، قیمت گندم و غلات افزایش یافته است.

همین خاطر است که محصولات تولیدی امسال نظیر گندم، ذرت و سویا که جزو کالاهای اساسی کشاورزی به شمار می آیند، کیفیتی نامطلوب داشته اند. بر اساس گزارش نزدیک، کیفیت این محصولات از سال ۲۰۱۳ تا کنون، اینقدر پایین نبوده است. اصلی ترین دلیل برای کاهش کیفیت محصولاتی که برداشت شده اند، پدیده تغییرات اقلیمی است. نکته هشداردهنده این است که تقریباً همه کشورهای جهان طی چند ماه گذشته به نوعی این معضلات را در حوزه کشاورزی خود تجربه کرده اند.

برزیل یکی از اصلی ترین تولیدکنندگان ذرت در جهان است. بررسی ها نشان می دهد خشکسالی در این کشور باعث شده تولیدات ذرت در برزیل کاهش پیدا کند. روسیه هم دقیقاً به دلیل خشکسالی، گندم کمتری نسبت به گذشته تولید کرده است. همه اینها به خوبی نشان می دهد که بحرانی بزرگ در جهان در راه است. بسیاری از تحلیل گران معتقدند مساله خشکسالی و تغییرات

همه گیری کرونا به تنهایی برای خم کردن کمر تولیدکنندگان محصولات کشاورزی کافی بود اما حالا مقوله تغییرات اقلیمی هم به این امر اضافه شده تا هر چشم انداز امیدوارکننده ای را برای کالاهای اساسی بخش کشاورزی، از بین ببرد. بر اساس گزارش وال استریت ژورنال، ۶۳ درصد از گندم های بهار ایالات متحده آمریکا وضعیتی نامطلوب و کیفیتی نامرغوب دارند. این در حالی است که سال گذشته، فقط ۶ درصد از گندم های تولیدی وضعیتی نامطلوب داشتند. واضح است که فاجعه تغییرات اقلیمی، دامن محصولات کشاورزی را گرفته و به زودی امنیت غذایی را دچار بحران خواهد کرد.

۲ بدبختی های ساکنان زمین

گرمایش زمین در مرحله نخست منجر به کاهش رطوبت موجود در خاک زمین های کشاورزی می شود. بررسی ها نشان می دهد زمین های کشاورزی در بسیاری از ایالت های آمریکایی این روزها با کاهش رطوبت مواجه شده است. به

معضل روبه‌رو شده است.

برای برخی از کشورها، تغییرات اقلیمی و خشکسالی، اهمیتی گسترده‌تر داشته است. برای مثال در برخی از کشورهای حوزه خاورمیانه، این تغییرات منجر به بروز بحران‌های بزرگ اقتصادی و سیاسی شده و نارضایتی‌های کلانی را در سطح اجتماعی به بار آورده است. حالا به همه اینها، دشواری افزایش قیمت و کمیاب شدن کالاهای اساسی مانند گندم، غلات، ذرت، قهوه و سایر محصولات کشاورزی هم اضافه خواهد شد.

در گذشته هم شاهد پدیده خشکسالی در جهان بودیم اما حالا وضعیت فرق کرده است. در گذشته خشکسالی به صورت تصادفی رخ می‌داد اما اتفاقی که این روزها شاهدش هستیم، ریشه در تغییرات اساسی در ساختار وضعیت اقلیم در زمین دارد. بر اساس گزارش اکونومیست، دمای هوای زمین تا سال ۲۰۳۰ حدود ۱/۵ درجه سانتی‌گراد افزایش خواهد یافت. این یعنی معضلی بزرگ در راه است که اکنون شاید فقط گوشه‌ای از آن را تجربه کرده‌ایم. نکته مهم در مورد اتفاقی که اکنون زمین را درگیر کرده، این است که هیچ کشوری در این ماجرا تنها نیست. یعنی هیچ کشوری جای امنی نخواهد بود. همه مناطق زمین کم‌وبیش دچار معضل تغییرات اقلیمی شده است، در قطب یخ‌ها ذوب شده‌اند و در کشورهای آفریقایی زمین خشک‌تر از همیشه شده است. همه اینها یعنی بحران در همه‌جای این کره خاکی در حال وقوع است.

از سیل‌های ویرانگر در چین و اروپا گرفته تا آتش‌سوزی‌های گسترده در آمریکا، همه کشورهای جهان در سال ۲۰۲۱ به‌نوعی آسیب دیده‌اند و در نتیجه محصولات کشاورزی به‌ویژه گندم در سال آتی با کمبود و در نهایت افزایش قیمت مواجه خواهد شد. در کشوری مانند برزیل پدیده تغییرات اقلیمی باعث شده از یک طرف خشکسالی و از طرف دیگر، سرمای شدید منجر به از دست رفتن محصولات قهوه شود. چشم‌انداز شش‌ماهه دوم سال هم برای این کشور چندان مطلوب نیست. به همین خاطر است که قیمت قهوه هم افزایشی چشمگیر را تجربه خواهد کرد.

قحطی و خشکسالی، با خودش افزایش قیمت کالاهای اساسی را به همراه آورده است. اما آنچه از پس همه اینها قابل مشاهده است، به خطر افتادن امنیت چندین میلیون نفر از جمعیت ساکن زمین است.

اقلیمی، مقوله‌ای است که تازه اوج گرفته و همچنان روزهای بدترش در پیش است. دلیل اصلی ماجرا هم به تولید کربن و گازهای گلخانه‌ای مربوط می‌شود. سال گذشته به دنبال شیوع همه‌گیری کرونا، بسیاری از کارخانه‌های بزرگ در جهان برای مدتی تعطیل شدند. در همین دوره، ناگهان هوای زمین کیفیتی مطلوب پیدا کرد و تولید گازهای گلخانه‌ای و کربن به حداقل رسید. اما این روزهای خوب، دوامی نداشت. بالاخره شرکت‌ها و کارخانه‌ها دریافتند که باید به کار خود در کنار کرونا ادامه دهند. بر اساس گزارش اکونومیست، ناگهان اقتصادهای جهان تصمیم گرفتند کم‌کاری‌های چند ماهه خود را جبران کنند. به همین خاطر فشاری دوجندان به جو زمین وارد شد و تولید گاز کربن به صورت ناگهانی افزایش پیدا کرد. حالا نتیجه این اقدامات را در بخش کشاورزی جهان تجربه می‌کنیم.

شرکت‌ها باید هرچه سریع‌تر برای کاهش میزان کربنی که در جو زمین منتشر می‌کنند، اقدام کنند. این مساله جزو اهداف هزاره بوده و اکنون بیش از هر زمانی اهمیت آن برای انسان‌ها نمایان شده است.

ایالات متحده آمریکا، بودجه‌هایی برای شرکت‌های مختلف در نظر گرفته تا در زمینه کاهش انتشار کربن، برنامه‌های خلاقانه و نوآورانه خود را اجرا کنند. چین هم مدتی است که رسیدگی به مقوله تغییرات اقلیمی را به صورت جدی در دستور کار خود قرار داده است.

دنیای درنچ است

گرما با خودش خشکسالی به ارمغان آورده و زمین‌های کشاورزی را خشک و بی‌آب و علف کرده است. کانادا یکی دیگر از کشورهای بزرگ جهان است که پیش‌بینی کرده به دلیل خشکسالی، ذخایر کشاورزی‌اش ۲۶ درصد کاهش پیدا خواهد کرد.

آرژانتین یکی دیگر از کشورهایی است که به صورت جدی با معضل تغییرات اقلیمی دست‌وپنجه نرم می‌کند. یکی از رودخانه‌های معروف این کشور به کلی خشک شده و در نتیجه محیط حاصل‌خیز و زمین‌های مطلوب اطراف آن از دست رفته است. رودخانه پارانا در حقیقت دومین رودخانه بزرگ در آمریکای جنوبی به شمار می‌رفت. اما اکنون به دلیل تغییرات اقلیمی، خبری از این رودخانه نیست. به همین خاطر است که آرژانتین هم در زمینه تولید محصولات کشاورزی با

برزیل یکی از اصلی‌ترین تولیدکنندگان ذرت در جهان است. بررسی‌ها نشان می‌دهد خشکسالی در این کشور باعث شده تولیدات ذرت در برزیل کاهش پیدا کند. روسیه هم دقیقاً به دلیل خشکسالی، گندم کمتری نسبت به گذشته تولید کرده است. همه اینها به‌خوبی نشان می‌دهد که بحرانی بزرگ در جهان در راه است.

طلای سیاه در ستیغ دلتایی آفتاب تابستان

فراز و فرودهای بازار نفت در تابستان ۲۰۲۱

نسیم بنایی / نیمه تابستان سال جاری در حالی سپری می‌شد که اخبار بازار جهانی نفت سرشار از پیش‌بینی‌هایی بود که ترکیبی از دو نام مشهور روزگار امروز بودند: کووید-۱۹ و چین. گونه دلتای ویروس کرونا در چین هم شیوع پیدا کرد و این مساله روی تقاضای نفت از سوی این کشور تاثیر گذاشت اما از سوی دیگر برخورد موفق دولت چین با این گونه ویروس باز هم ورق را برگرداند. در ادامه با جزئیات این پس‌و‌پیش‌شدن‌ها بیشتر آشنا می‌شویم و در نهایت با یک پرسش جدی که امروزه ذهن بسیاری از علاقه‌مندان بازار نفت را درگیر کرده‌است روبه‌رو می‌شویم.

رشد تقاضای نفت در سال ۲۰۲۱ را از ۵/۴ میلیون بشکه در روزه به ۵/۳ میلیون بشکه کاهش داده و رشد تقاضا در سال ۲۰۲۲ را از سه میلیون بشکه به ۳/۲ میلیون بشکه در روز افزایش داده بود.

توافق ۱۸ ژوئیه بین کشورهای اُپک+ هم ترس‌های پدید آمده در سوی عرضه را کاهش داد و می‌تواند منجر به افزایش عرضه در سه ماه ابتدایی ۲۰۲۲ شود. آژانس بین‌المللی انرژی تخمین‌های خود برای به اصطلاح «فراخوان» نفت خام اُپک از سه ماهه کنونی را تا تمام سه‌ماهه‌های سال ۲۰۲۲ کاهش داد.

در امتداد این افزایش عرضه از سوی کشورهای اُپک+، آژانس بین‌المللی انرژی تخمین رشد عرضه خود از کشورهای بیرون این گروه را از ۷۷۰ هزار بشکه در روز به ۶۰۰ هزار بشکه کاهش داد و روی این مساله تاکید ویژه‌ای داشت که تاثیر تعطیلی تولید و دوره تعمیرات در دریای شمالی و برزیل سنگین‌تر از پیش‌بینی‌ها بوده‌است. البته درباره سال بعد رشد سهم این گروه از ۱/۶ میلیون بشکه به ۱/۷ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کرده‌است.

در صورت شیوع جهانی شدید ویروس کرونا، بسیاری از فعالیت‌های تولیدی و حمل‌ونقلی یا متوقف می‌شود یا با شدتی بسیار کمتر ادامه می‌یابد و همین مساله، تقاضای انرژی را پایین آورده و بازار کالایی چون نفت را به سمت رکود حرکت می‌دهد. این اتفاق در زمان شیوع ویروس کرونا هم پیش آمد، اما با بهبود اوضاع اقتصادی چین، به عنوان بزرگ‌ترین مشتری جهانی طلای سیاه، بازار نفت هم رفته‌رفته به سوی بهبود رفت.

این ماجرا تا زمانی ادامه داشت که گونه دلتای ویروس کرونا پس از هندوستان، بسیاری از کشورهای دیگر جهان را درگیر خود کرد. در روز دوازدهم اوت به نقل از وبسایت اسپ‌پی گلوبال، آژانس بین‌المللی انرژی عنوان کرد که بهبود تقاضای جهانی نفت در ماه ژوئیه مسیر عکس به خود گرفته است و تخمین زده می‌شود که با افت ماهانه ۱۲۰ هزار بشکه در روز روبه‌رو باشیم. دلیل اصلی این مساله شیوع مجدد کووید-۱۹ در چین، اندونزی و دیگر کشورهای آسیا بود.

این نهاد در آخرین گزارش ماهانه خود تا آن زمان، تخمین

۴ پیروزی چین بر دلتا

در روزهای انتهایی ماه اوت، اوایل شهریورماه، خبرهایی مبنی بر بهبود اوضاع بازار نفت به دلیل کنترل موج جدید شیوع کرونا در چین منتشر شد. در روز ۲۵ اوت، بلومبرگ عنوان کرد که عایدی‌های بازار نفت در حال طی کردن بزرگ‌ترین رشد خود طی پنج ماه اخیر است، زیرا موفقیت چین در مهار بیماری کرونا موجی از خوش‌بینی را مبنی بر بهبود تقاضای این کالا ایجاد کرده است. بازارهای آتی نفت ایالات متحده رشدی ۲/۹ درصدی کرده، در حالی که نفت برنت به اوج ۷۱ دلاری خود رسیده است. چین به سرعت توانست موارد محلی شیوع کرونای خود را به صفر برساند و ترافیک جاده‌های این کشور هم نشان از بهبود این موضوع دارند این کشور بندر نینگبوی خود را هم بازگشایی کرد زیرا این بندر که یکی از شلوغ‌ترین و پرتددترین بنادر جهان است به مدت دو هفته تعطیل شده بود. فیل فلین، تحلیلگر ارشد بازار گروه معاملات آتی پرایس، درباره این فرازونشیب‌ها می‌گوید: «این رویدادهای مربوط به کشور چین موجب مشتعل شدن انتظارات مبنی بر بهبود تقاضای نفت شد و همین مساله بازار را در مسیر رشد قرار داد.»

در همین دوران هم بود که آتش‌سوزی یک سکوی نفتی در مرکزیک تولید نفت این کشور را بیش از ۴۰۰ هزار بشکه در روز کاهش داد که این عدد بیش از مقداری بود که آپک+ توافق کرده بود در نشست بعدی خود افزایش آن را تصویب کند.

آپک+ در صورتی تولید خود را افزایش می‌داد که قیمت نفت به حد قابل قبولی برای آنها برسد و اگر این رویه طی نشود احتمال دارد در نشست‌های آتی این گروه، افزایش تولید به تصویب نرسد. البته تحلیل‌های مختلف نشان می‌دهد که این اتفاق رخ نداده و قیمت نفت خام به حدی خواهد رسید که آپک+ حجم حضور خود در بازار نفت جهانی را افزایش دهد. در ادامه بیشتر با این تحلیل و داده‌های مربوط به آن آشنا می‌شویم.

۴ قیمتی به صرفه برای آپک+

به گزارش الجزیره در روز ۲۷ اوت، انتظار می‌رود آپک+ و هم‌پیمانانش برنامه مربوط به افزایش تولید نفت را به اجرا بگذارند. دلیل این مساله هم بهبود قیمت این کالا پس از فرازونشیب‌های نیمه ابتدایی ماه است.

روسیه و عربستان سعودی در همکاری با یکدیگر به تدریج به دنبال برگرداندن سطح تولید نفت به دوران پیش از همه‌گیری کووید هستند. پیش‌بینی می‌شود گام‌های نهایی این اقدام در آخرین نشست تابستانه این گروه برداشته شود و بسیاری از فرستاده‌های آپک+ هم چنین انتظاری دارند.

همان‌طور که گفته شد، فرازونشیب‌های مربوط به شیوع کرونا در چین و ایالات متحده تأثیری گذرا بر بازار نفت گذاشت. اد مورسف مدیر پژوهش کالای شرکت سیتی‌گروپ، درباره این مساله می‌گوید: «عدم قطعیت در مورد اقتصاد جهانی و بهبود رشد در چین، تقریباً از بین رفته است. شواهد قابل قبولی وجود دارد که طبق آنها کف قیمت نفت موقتی بوده است و دیگر سطوح به آن پایینی از قیمت شاهد نخواهیم بود و به احتمال زیاد آپک+ برنامه افزایش تولید خود را ادامه دهد.» البته در سالی که گذشت، چند مورد پیش آمد که آپک+ بر خلاف باور عمومی تصمیماتی اتخاذ کرد، با این حال برنامه پایانی این گروه برای تابستان ۲۰۲۱ قطعاً با آرامش بیشتری اجرا خواهد شد و به این اتحاد ۲۳ کشوری امکان قرار گرفتن در مسیری روشن را می‌دهد. البته باز هم نباید فراموش کرد که از یک سو فشار آپک+ به عنوان تولیدکننده نفت تأثیر زیادی بر بازار این کالا دارد و از سوی دیگر چین به عنوان یک خریدار بزرگ نفتی پرنرگ در نفت جهانی بازی می‌کند. تولیدکنندگان که جای خود را دارند، مگر این‌که نفت جای خود را به کالایی دیگر بدهد. اما آیا چین هم غیر قابل جایگزین است؟

۴ جایگزین چین؟

وابستگی بازار نفت به تقاضای این کالا از سوی چین خیلی‌ها را به دنبال گزینه‌هایی جدید برای این مشتری فرستاده است. البته پاسخی ساده و سرده‌ای به این سوال، از ریشه ساختار این نوع بازار را جابه‌جا نمی‌کند، بلکه گزینه‌ای دیگر را کنار چین قرار می‌دهد: هند.

هند حتی از چین هم بیشتر به واردات نفت وابسته است و چیزی در حد ۸۰ درصد از تقاضای داخلی خود را با نفت وارداتی پاسخ می‌دهد. این مساله باعث می‌شود که هند فاکتوری بسیار مهم در بازار نفت جهان به حساب بیاید. البته نباید فراموش کرد که کل واردات هند بسیار کمتر از چین است اما این روند در حال تغییر است.

چین به سرعت توانست موارد محلی شیوع کرونای خود را به صفر برساند و ترافیک جاده‌های این کشور هم نشان از بهبود این موضوع دارند این کشور بندر نینگبوی خود را هم بازگشایی کرد زیرا این بندر که یکی از شلوغ‌ترین و پرتددترین بنادر جهان است به مدت دو هفته تعطیل شده بود

مجمع عادی و فوق العاده سالانه بورس کالای ایران (تیر ماه ۱۴۰۰)

بازار مشتقه

صنعتی

کشاورزی

پتروشیمی

معدنی

نفتی

بازار مالی

بورس کالای ایران

من شعار امسال را این جور تنظیم کردم: «تولید؛ پشتیبانی ها، مانع زدایی ها»؛
یعنی شعار این است: تولید؛ پشتیبانی ها، مانع زدایی ها، مابایستی تولید را محور
کار قرار بدهیم و حمایت های لازم را انجام بدهیم و مانع ها را از سر راه تولید برداریم.
امیدواریم ان شاء الله به لطف الهی این شعار تحقق لازم را پیدا کند.

رهبر انقلاب اسلامی
۱۳۹۹/۱۲/۳۰

شرکت بورس کالای ایران
Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhabar](https://www.t.me/kalakhabar)

imereport.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

تلفن: ۰۲۱-۸۵۶۴۰۰۰۰